



Správa lokalít sústavy Natura 2000

Ustanovenia článku 6
smernice 92/43/EHS o biotopoch

Oznámenie Komisie C(2018) 7621 final, Bruseli, 21.11.2018

Správa lokalít sústavy Natura 2000 - Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1548663172672&uri=CELEX:52019XC0125\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1548663172672&uri=CELEX:52019XC0125(07))

Európska komisia ani iná osoba, ktorá koná v mene Komisie nenesie zodpovednosť za možné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2019

© Európska únia, 2019

Opakované použitie je povolené len s uvedením zdroja.

Politiku opätovného použitia dokumentov Európskej únie upravuje rozhodnutie 2011/833/EÚ (Ú. v. EÚ L 330, 14.12.2011, s. 39).

Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva EÚ, je potrebné povolenie priamo od držiteľov práv.

Print	ISBN 978-92-79-98572-0	doi:10.2779/8322	KH-06-18-414-SK-C
PDF	ISBN 978-92-79-98615-4	doi:10.2779/68966	KH-06-18-414-SK-N

Obráťte sa na EÚ

Osobne

V rámci celej EÚ existujú stovky informačných centier Europe Direct. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete na tejto webovej stránke: https://europa.eu/european-union/contact_sk

Telefonicky alebo e-mailom

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Túto službu môžete kontaktovať:

- prostredníctvom bezplatného telefónneho čísla: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektorí operátori môžu tieto hovory spoplatňovať),
- prostredníctvom štandardného telefónneho čísla: +32 22999696, alebo
- e-mailom na tejto webovej stránke: https://europa.eu/european-union/contact_sk

Vyhľadávanie informácií o EÚ

Online

Informácie o Európskej únii sú dostupné vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie na webovej stránke Europa: https://europa.eu/european-union/index_sk

Publikácie EÚ

Publikácie EÚ, bezplatné alebo platené, si môžete stiahnuť alebo objednať z kníhkupectva na webovej stránke <https://publications.europa.eu/sk/publications>. Ak chcete získať viac než jeden výtlačok bezplatných publikácií, obráťte sa na službu Europe Direct alebo vaše miestne informačné centrum (pozri https://europa.eu/european-union/contact_sk).

Právo EÚ a súvisiace dokumenty

Prístup k právnym informáciám EÚ vrátane všetkých právnych predpisov EÚ od roku 1952 vo všetkých úradných jazykoch nájdete na webovej stránke EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

Otvorený prístup k údajom z EÚ

Portál otvorených dát EÚ (<http://data.europa.eu/euodp/sk>) poskytuje prístup k súborom dát z EÚ. Dáta možno stiahnuť a opätovne použiť bezplatne na komerčné aj nekomerčné účely.

Správa lokalít sústavy Natura 2000

Ustanovenia článku 6
smernice 92/43/EHS o biotopoch

Obsah

Predslov	5
1. Úvod	7
1.1. Umiestnenie v celkovom systéme smernice o biotopoch a smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj v rámci širších súvislostí	7
1.2. Vzťah ku kapitole Ochrana druhov	9
1.3. Začlenenie článku 6 do vnútroštátneho práva: povinnosť transpozície	10
1.4. Čas uplatňovania článku 6: odkedy platia povinnosti vyplývajúce z článku 6?	10
1.4.1. Osobitne chránené územia podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva	10
1.4.2. Lokality podľa smernice o biotopoch	12
2. Článok 6 ods. 1	15
2.1. Znenie	15
2.2. Rozsah pôsobnosti	15
2.3. Čo by mali obsahovať „potrebné ochranné opatrenia“?	16
2.3.1. Stanovenie cieľov ochrany na úrovni lokality	16
2.3.2. Zavádzanie potrebných ochranných opatrení	18
2.3.3. Ekologické požiadavky	20
2.4. Akú podobu môžu mať potrebné ochranné opatrenia?	21
2.4.1. Plány riadenia	21
2.4.2. Štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia	22
3. Článok 6 ods. 2	25
3.1. Znenie	25
3.2. Rozsah pôsobnosti	25
3.3. Čo znamená spojenie „podniknú primerané kroky, aby sa (...) predišlo“?	27
3.4. Líši sa vykonávanie v prípade poškodenia od vykonávania v prípade rušenia?	28
3.5. Ukazovatele poškodenia a rušenia	29
3.5.1. Poškodenie typov biotopov a biotopov druhov	29
3.2.2. Rušenie druhov	30
4. Článok 6 ods. 3	33
4.1. Znenie	33
4.2. Rozsah pôsobnosti	33
4.3. Vzťah medzi článkom 6 ods. 2 a článkom 6 ods. 3	34
4.4. Čo sa myslí pod pojmom „plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu“?	35
4.4.1. Projekt	35

4.4.2. Plán.....	36
4.4.3. Priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu (..).....	38
4.5. Ako určiť, či plán alebo projekt „môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi“?.....	39
4.5.1. Môže pravdepodobne (..).....	39
4.5.2. Významný vplyv.....	40
4.5.3. (..) či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi.....	41
4.6. Čo sa myslí výrazom „primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality“?	43
4.6.1. Čo sa myslí pod pojmom „primeraný“ odhad?	43
4.6.2. Obsah primeraného odhadu.....	45
4.6.3. (..) z hľadiska cieľov ochrany lokality	45
4.6.4. Pojem „integrita lokality“	46
4.6.5. Odhad dosahov na lokalitu.....	47
4.6.6. Zohľadnenie vhodných zmierňujúcich opatrení na predídenie vplyvom alebo zmiernenie vplyvov	48
4.7. Rozhodovanie	50
4.7.1. „Príslušné vnútroštátne orgány“	50
4.7.2. Kedy je potrebné získať stanovisko verejnosti?	51
4.7.3. Prijatie rozhodnutia na základe primeraného odhadu	51
5. Článok 6 ods. 4.....	53
5.1. Znenie	53
5.2. Rozsah pôsobnosti	53
5.3. Úvodné úvahy	54
5.3.1. Preskúmanie alternatívnych riešení	54
5.3.2. Preskúmanie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu	55
5.4. Prijatie kompenzačných opatrení	57
5.4.1. Čo sa myslí pod pojmom „kompenzačné opatrenia“ a kedy treba o nich uvažovať?.....	57
5.4.2. „Celková koherencia“ sústavy Natura 2000.....	58
5.4.3. Cieľ a všeobecný obsah kompenzačných opatrení	60
5.4.4. Kľúčové prvky, ktoré treba zohľadniť pri kompenzačných opatreniach.....	61
5.5. Kritériá určenia kompenzačných opatrení.....	62
5.5.1. Cílená kompenzácia.....	62
5.5.2. Účinná kompenzácia	63
5.5.3. Technická uskutočniteľnosť	63
5.5.4. Rozsah kompenzácií.....	64

5.5.5. Miesto vykonania kompenzačných opatrení.....	64
5.5.6. Časový rozvrh kompenzácií.....	65
5.5.7. Dlhodobé vykonávanie.....	66
5.6. Kto znáša náklady na kompenzačné opatrenia?.....	66
5.7. Informovanie Komisie o kompenzačných opatreniach	66
5.8. Čo sa stane s lokalitami, v ktorých sa vyskytujú prioritné biotopy a/alebo druhy?	67
5.8.1. Príslušné lokality.....	68
5.8.2. Význam pojmov „zdravie ľudí“, „bezpečnosť ľudí“ a „priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie“	68
5.8.3. Prijatie stanoviska Komisie a jeho dôsledky	69
Príloha I Porovnanie postupov v zmysle primeraného odhadu a posudzovania vplyvov na životné prostredie/strategického environmentálneho hodnotenia.....	71
Príloha II Hodnotenie plánov a projektov ovplyvňujúcich lokality sústavy Natura 2000	74
Príloha III Formulár na predloženie informácií Európskej komisii v súlade s článkom 6 ods. 4.....	75

Predslov

ÚČEL A POVAHA TOHTO DOKUMENTU

Článok 6 smernice o biotopoch (92/43/EHS) zohráva kľúčovú úlohu pri správe lokalít, ktoré tvoria sústavu Natura 2000. Naznačujú sa v ňom rôzne úlohy, ktorých realizácia je potrebná na zabezpečenie záujmov ochrany prírody v týchto lokalitách so zreteľom na myšlienku integrácie.

V tomto dokumente sa poskytujú usmernenia pre členské štáty týkajúce sa výkladu niektorých kľúčových pojmov použitých v článku 6 smernice o biotopoch.

Komisia sa v rámci Akčného plánu pre ľudí, prírodu a hospodárstvo¹ zaviazala „aktualizovať výkladový usmerňovací dokument o ustanoveniach článku 6 smernice o biotopoch, ktoré sa týkajú ochrany a správy sústavy Natura 2000“. Týmto dokumentom sa teda nahrádza jeho pôvodná verzia vydaná v apríli 2000².

Táto aktualizácia obsahuje veľký súbor rozhodnutí vydaných Súdnyim dvorom EÚ v priebehu rokov, ktoré sa týkajú článku 6³. Vychádza aj zo série oznámení Komisie týkajúcich sa správy sústavy Natura 2000, ako aj z iných príslušných usmerňovacích dokumentov Komisie o článku 6, ktoré by sa mali skúmať v spojení s týmto dokumentom⁴.

Dokument je v prvom rade určený orgánom členských štátov. Očakáva sa však, že umožní pochopiť postupy v rámci smernice o biotopoch aj tým, ktorí sa zapájajú do správy lokalít sústavy Natura 2000 a povoľovacieho konania podľa článku 6.

Dokument bol vypracovaný na základe konzultácií s orgánmi členských štátov na ochranu prírody a zainteresovanými stranami. Jeho zámerom je pomôcť orgánom členských štátov, ako aj ostatným subjektom zapojeným do správy lokalít sústavy Natura 2000 a do povoľovacieho konania podľa článku 6 pri uplatňovaní smernice o biotopoch. Výklad práva Únie je oficiálne oprávnený poskytovať len Súdny dvor Európskej únie.

Výklad poskytnutý Komisiou nemôže prekračovať rámec smernice. Platí to najmä pre túto smernicu, keďže sa v nej zakotvuje zásada subsidiarity a ako taká poskytuje členským štátom veľký manévrovací priestor pri praktickom vykonávaní osobitných opatrení súvisiacich s rôznymi lokalitami sústavy Natura 2000. Členské štáty si môžu v každom prípade slobodne vybrať primeraný spôsob, akým chcú praktické opatrenia vykonávať, za predpokladu, že sa nimi dosiahnu ciele smernice.

Hoci je tento dokument výkladový, jeho zámerom nie je poskytnúť absolútne odpovede na otázky týkajúce sa lokalít. Tieto otázky by sa mali riešiť jednotlivito pri zohľadnení objasnení poskytnutých v tomto dokumente.

¹ http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_en.pdf

² Správa lokalít sústavy Natura 2000 – ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch, Európske spoločenstvá, 2000 – ISBN 92-828-9048.

³ Súbor najrelevantnejších rozhodnutí týkajúcich sa článku 6 sa nachádza na adrese: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/caselaw/index_en.htm

⁴ Oznámenie Komisie o vyhlasovaní osobitne chránených území, v ktorých sa stanovujú ciele ochrany lokalít sústavy Natura 2000, týkajúce sa zavádzania ochranných opatrení pre lokality sústavy Natura 2000. Usmerňovacie dokumenty Komisie týkajúce sa uplatňovania článku 6 v rôznych sektoroch. K dispozícii na adrese: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU

Po úvodnej poznámke týkajúcej sa celkového obsahu a logiky článku 6 nasleduje podrobné predstavenie každého odseku (článok 6 ods. 1, článok 6 ods. 2, článok 6 ods. 3, článok 6 ods. 4) podľa rovnakej všeobecnej štruktúry. Patria k nej úvodné informácie o odseku a jeho rozsahu pôsobnosti a potom rozobratie hlavných pojmov a otázok na základe znalostí Komisie, existujúcej jurisprudencie Súdneho dvora EÚ a ďalších právnych predpisov EÚ, kde je to potrebné.

Na to, aby bolo možné rýchle prečítanie príslušných záverov, sa na konci každého oddielu zhŕňajú (tučným písmom) kľúčové body vyplývajúce z analýzy Komisie.

1. Úvod

Článok 6 v súvislostiach

1.1. UMIESTNENIE V CELKOVOM SYSTÉME SMERNICE O BIOTOPOCH A SMERNICE O OCHRANE VOĽNE ŽIJÚCEHO VTÁCTVA, AKO AJ V RÁMCI ŠIRŠÍCH SÚVISLOSTÍ

Pred podrobným opisom článku 6 je vhodné pripomenúť jeho umiestnenie v celkovom systéme smernice 92/43/EHS⁵ (ďalej len „smernica o biotopoch“), ako aj smernice 2009/147/ES⁶ (ďalej len „smernica o ochrane voľne žijúceho vtáctva“) a jeho vzťah v širších právnych súvislostiach.

Prvá kapitola smernice o biotopoch, pozostávajúca z článku 1 a článku 2, má názov Definície. Stanovuje sa v nej, že cieľom smernice je „*prispievať k zabezpečeniu biologickej rôznorodosti prostredníctvom ochrany prirodzených biotopov divokej fauny a flóry na európskom území členských štátov, ktoré sú stranami zmluvy*“⁷. Ďalej sa v nej stanovuje všeobecné zameranie vykonávania smernice poukázaním na potrebu navrhovať všetky opatrenia prijaté v jej zmysle na zachovanie určitých biotopov a druhov tak, aby ich zachovali „*v priaznivom stave ochrany*“⁸ alebo ich do takéhoto stavu obnovili, a zároveň so zreteľom na potrebu prijímať podľa tejto smernice opatrenia, ktoré „*berú do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky*“⁹.

Hlavné osobitné požiadavky smernice o biotopoch sú zoskupené v dvoch nasledujúcich kapitolách. Prvá má názov Ochrana prirodzených biotopov a biotopov druhov a vzťahuje sa na články 3 až 11. Druhá má názov Ochrana druhov a vzťahuje sa na články 12 až 16.

V kapitole Ochrana prirodzených biotopov a biotopov druhov sa rozoberá vytváranie a ochrana lokalít označených za chránené typy biotopov a druhy európskeho významu uvedené v prílohách I a II k smernici. Tieto lokality tvoria spoločne s lokalitami klasifikovanými podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva sústavu Natura 2000 (článok 3 ods. 1). V rámci tejto kapitoly obsahuje článok 6 ustanovenia, ktorými sa riadi ochrana a správa lokalít sústavy Natura 2000. V tejto súvislosti je článok 6 najdôležitejším z 24 článkov smernice, pretože sa v ňom v najväčšej miere určuje vzťah medzi ochranou a inými sociálno-ekonomickými činnosťami.

Článok obsahuje tri hlavné súbory ustanovení. Článok 6 ods. 1 sa zaoberá zavádzaním potrebných ochranných opatrení a zameriava sa na pozitívne a proaktívne opatrenia na zachovanie alebo obnovu prirodzených biotopov a populácií druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín v priaznivom stave. V článku 6 ods. 2 sa stanovuje predchádzanie poškodeniu biotopov, ako aj závažnému rušeniu druhov. Zameriava sa teda na prevenciu. V článku 6 ods. 3 a ods. 4 sa predpisuje rad procesných

5 Ú. v. ES L 206, 22.7. 1992, s. 7.

6 ČÚ. v. EÚ L 27, 26.1.2010, s. 7, smernica, ktorou sa zrušuje smernica 79/409/EHS.

7 Článok 2 ods. 1.

8 Článok 2 ods. 2. Pojem „priaznivý stav ochrany“ sa vymedzuje v článku 1 písm. e) a článku 1 písm. i) a týka sa stavu ochrany druhov alebo typov biotopov európskeho významu na území ich prirodzeného výskytu v rámci EÚ.

9 Článok 2 ods. 3.

a vecných záruk, ktorými sa riadia plány a projekty s pravdepodobným významným vplyvom na lokalitu sústavy Natura 2000.

Z tejto štruktúry vyplýva rozdiel medzi článkom 6 ods. 1 a ods. 2, v ktorých sa vymedzuje všeobecný režim, a článkom 6 ods. 3 a ods. 4, v ktorých sa vymedzuje postup uplatňovaný na osobitné okolnosti.

Z celkového hľadiska sa v ustanoveniach článku 6 zohľadňuje všeobecný prístup stanovený v článku 2 a odôvodneniach smernice. Patrí k nemu potreba podporovať biodiverzitu zachovaním niektorých biotopov a druhov v „priaznivom stave ochrany“ alebo obnovou do takéhoto stavu na území ich prirodzeného výskytu v rámci EÚ pri zohľadnení hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a regionálnych požiadaviek ako prostriedkov na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja.

Okrem umiestnenia článku 6 v celkovom systéme smernice o biotopoch je dôležité spomenúť aj jeho vzťah k systému smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva:

- Po prvé, systém smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva je vo všeobecnosti porovnateľný so systémom smernice o biotopoch. Najmä kapitola Ochrana prirodzených biotopov a biotopov druhov smernice o biotopoch je analogická k článkom 3 a 4 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva.
- Po druhé, systémy oboch smerníc sú si do veľkej miery podobné. Osobitne chránené územia klasifikované podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva sú už napríklad neoddeliteľnou súčasťou sústavy Natura 2000¹⁰. Ďalej sa ustanovenia článku 6 ods. 2, 3 a 4 smernice o biotopoch začali uplatňovať aj na osobitne chránené územia¹¹.

Článok 6 by sa mal takisto vnímať aj v širšom rámci politiky biodiverzity EÚ¹², pričom je dôležitý aj na dosiahnutie jej cieľov. Vykonávanie článku 6 sa môže opierať aj o iné činnosti uskutočnené v tejto súvislosti. Konkrétne, z úsilia vynaloženého na kvantitatívne hodnotenie stavu ekosystému v rámci mapovania a posudzovania ekosystémov a ich služieb (MAES)¹³ vyplýva užitočné a dôležité usmernenie, a to aj pre jednotlivé sektory, týkajúce sa riešenia problémov, akými sú kvantitatívne hodnotenie a posudzovanie stavu typov ekosystémov zodpovedajúcich všeobecným typom biotopov podľa smernice o biotopoch; vyhodnotenie tlaku na ekosystémy; kvantifikovanie ekologických požiadaviek, ako aj poškodzovania a ekologickej integrity lokalít.

V širších súvislostiach (Zmluva o Európskej únii) možno článok 6 vnímať ako kľúčový rámec, ktorým nadobúda účinnosť zásada integrácie, keďže slúži členským štátom ako podnet k tomu, aby udržateľne spravovali lokality sústavy Natura 2000, stanovuje obmedzenia činností, ktoré môžu mať negatívny vplyv na chránené územia, a zároveň umožňuje určité výnimky za osobitných okolností. Opatrenia vyplývajúce z článku 6 sa môžu opierať aj o synergie s ostatnými relevantnými environmentálnymi politikami EÚ, ako sú politiky v oblasti vody, morí alebo rybolovu.

Opatrenia vyplývajúce z článku 6 smernice o biotopoch si môžu vyžadovať prijatie opatrení patriacich do spoločnej rybárskej politiky [nariadenie (EÚ) č. 1380/2013]. Konkrétne sa môžu uplatňovať ustanovenia článku 11 spoločnej rybárskej politiky týkajúce sa ochranných opatrení potrebných na plnenie povinností vyplývajúcich z právnych predpisov Únie v oblasti životného prostredia; tieto ustanovenia sa objasňujú v pracovnom dokumente útvarov Komisie „o zavedení ochranných opatrení v rámci spoločnej rybárskej politiky pre lokality sústavy Natura 2000 a na účely rámcovej smernice o morskej stratégii“ [SWD(2018)288 final]. Komisia už prijala podľa článku 11 spoločnej rybárskej politiky niekoľko delegovaných aktov (k dispozícii na adrese https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules_en).

¹⁰ V článku 3 ods. 1 smernice o biotopoch sa stanovuje, že „sústava Natura 2000 zahŕňa osobitne chránené územia klasifikované členskými štátmi podľa smernice 79/409/EHS.“

¹¹ Článok 7 smernice o ochrane biotopov.

¹² Oznámenie Komisie: Naše životné poistenie, náš prírodný kapitál: stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 [KOM(2011) 244].

¹³ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm

V medzinárodných súvislostiach môže článok 6 pomôcť pri dosahovaní cieľov príslušných medzinárodných dohovorov o ochrane prírody, ako sú Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť¹⁴ a Dohovor o biologickej diverzite¹⁵, a zároveň pri vypracúvaní podrobnejšieho rámca na ochranu lokalít, než aký obsahujú tieto dohovory.

Článok 6 je ústrednou časťou kapitoly smernice o biotopoch s názvom Ochrana prirodzených biotopov a biotopov druhov. Poskytuje rámec na ochranu lokalít a obsahuje proaktívne požiadavky, požiadavky na prevenciu a procedurálne požiadavky. Týka sa osobitne chránených území klasifikovaných podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj lokalít označených za chránené podľa smernice o biotopoch. Tento rámec je kľúčovým prostriedkom na podporu celkových cieľov týchto dvoch smerníc a dosiahnutia cieľov politiky biodiverzity EÚ, ako aj zásady začleňovania environmentálnych politík do iných politík EÚ a v konečnom dôsledku dosiahnutia trvalo udržateľného rozvoja.

1.2. VZŤAH KU KAPITOLE OCHRANA DRUHOV

Ako už bolo uvedené, kapitola smernice o biotopoch s názvom Ochrana druhov sa vzťahuje na články 12 až 16 a zaoberá sa prísne chránenými druhmi živočíchov a rastlín uvedenými v prílohe IV k smernici¹⁶, ako aj druhmi, ktoré si vyžadujú osobitné správne opatrenia, uvedené v prílohe V.

Články 12, 13 a 14 sa týkajú niektorých druhov rastlín a živočíchov, ktoré sa môžu nachádzať aj v prílohe II k smernici, a teda sa môžu opierať aj o ustanovenia článku 6 v rámci lokalít sústavy Natura 2000, v ktorých sa vyskytujú¹⁷. V dôsledku toho sa na jednu činnosť môžu vzťahovať obe kapitoly zároveň.

Napríklad zničenie miesta na oddych medveďa hnedého (Ursus arctos) môže byť porušením zákazu z článku 12 ods. 1 písm. d), ale aj v rozpore s článkom 6, ak sa miesto na oddych nachádza v lokalite sústavy Natura 2000 označenej za chránenú pre tento druh.

Hoci sa môže zdať, že toto bude viesť k duplicite, je potrebné uviesť, že:

- Po prvé, niektoré druhy rastlín alebo živočíchov, ktorých sa týkajú články 12, 13 a 14, nie sú uvedené v prílohe II. Preto sa na ne priamo nevzťahuje ochrana lokalít v rámci sústavy Natura 2000.
- Po druhé, v prípade zraniteľných druhov, ako sú veľké mäsožravce, na ktoré sa vzťahuje kapitola o ochrane prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj kapitola o ochrane druhov, sa ochrana priznaná článkom 6 obmedzuje na lokality v rámci sústavy Natura 2000, zatiaľ čo ochrana priznaná kapitolou o ochrane druhov sa na lokality neobmedzuje. Článok 6 sa teda týka ochrany **lokalít označených za chránené** pre druhy v rámci sústavy Natura 2000, zatiaľ čo kapitola o ochrane druhov sa zameriava na druhy na celom území ich prirodzeného výskytu v rámci EÚ (vrátane osobitných území mimo sústavy Natura 2000, na ktorom sa daný druh vyskytuje, konkrétne miest na párenie a hniezdenie a miest na oddych pre tieto zvieratá).

14 Rozhodnutie Rady 82/72/EHS z 3. decembra 1981, ktoré sa týka uzavretia Dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Ú. v. ES L 38, 10.2.1982, s. 1).

15 Rozhodnutie Rady 93/626/EHS z 25. októbra 1993 o uzavretí Dohovoru o biologickej diverzite (Ú. v. ES L 309, 13.12.1993, s. 1)

Ďalšie podrobnosti o vzťahu medzi ustanoveniami o druhoch a ustanoveniami o ochrane lokalít v rámci smernice o biotopoch sa nachádzajú v usmernení Komisie týkajúcom sa prísnej ochrany druhov európskeho významu. http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

16 Ďalšie podrobnosti o vzťahu medzi ustanoveniami o druhoch a ustanoveniami o ochrane lokalít v rámci smernice o biotopoch sa nachádzajú v usmernení Komisie týkajúcom sa prísnej ochrany druhov európskeho významu. http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

17 Ustanovenia o ochrane druhov zo smernice o biotopoch sa uplatňujú na niektoré druhy európskeho významu, ale nie na typy biotopov európskeho významu. Typy biotopov európskeho významu sa môžu opierať iba o ustanovenia kapitoly Ochrana prirodzených biotopov a biotopov druhov (články 3 až 11), čo znamená aj to, že na ich výskyt mimo sústavy Natura 2000 sa nevzťahuje ochrana podľa smernice o biotopoch.

Zatiaľ čo na niektoré druhy rastlín a živočíchov sa vzťahuje aj kapitola o ochrane prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj kapitola o ochrane druhov, rozsah pôsobnosti a povaha príslušných ustanovení sa líšia.

1.3. ZAČLENENIE ČLÁNKU 6 DO VNÚTROŠTÁTNEHO PRÁVA: POVINNOSŤ TRANSPOZÍCIE

Je dôležité poznamenať, že ustanovenia článku 6 si vyžadujú transpozíciu do vnútroštátneho práva (t. j. musia sa na ne vzťahovať ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorým ich požiadavky nadobúdajú účinnosť). V tomto zmysle sa ich týka článok 23 smernice, v ktorom sa uvádza, že „členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do dvoch rokov od jej oznámenia“. V závislosti od členského štátu bola lehota na transpozíciu do 10. júna 1994 alebo k dátumu pristúpenia k EÚ.

Je to odrazom použitého právneho nástroja, ktorým bola smernica. Smernica je záväzná, pokiaľ ide o výsledky, ale ponecháva členskému štátu možnosť voľby formy a metód na ich dosiahnutie.

V ustálenej judikatúre sa objasňuje, že transpozícia musí byť jasná a presná, verná a nespochybniteľne záväzná [pozri veci Súdného dvora EÚ (ďalej len „Súdny dvor“) C-363/85, C-361/88, C-159/99, bod 32, C-415/01, bod 21, C-58/02, C-6/04, body 21, 25, 26, C-508/04, bod 80]¹⁸.

V závislosti od dotknutého členského štátu bolo potrebné transponovať článok 6 do vnútroštátneho práva do 10. júna 1994 v prípade prvých 12 členských štátov alebo k dátumu pristúpenia k EÚ v prípade ostatných štátov.

1.4. ČAS UPLATŇOVANIA ČLÁNKU 6: ODKEDY PLATIA POVINNOSTI VYPLÝVAJÚCE Z ČLÁNKU 6?

Vo všeobecnosti je potrebné rozlišovať medzi lehotou na transpozíciu ustanovení článku 6 do vnútroštátneho práva a dátumom, od ktorého tieto sa ustanovenia uplatňujú na jednotlivé lokality.

Pokiaľ ide o jednotlivé lokality, je potrebné rozlišovať medzi osobitne chránenými územiami klasifikovanými podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva a ostatnými lokalitami – lokalitami s európskym významom a osobitnými chránenými územiami podľa smernice o biotopoch.

1.4.1. Osobitne chránené územia podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva

Požiadavky na ochranu osobitne chránených území sa uvádzajú v článku 4 ods. 4 prvej vete smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, v ktorom sa stanovuje, že pre tieto územia „(...) členské štáty prijímú vhodné opatrenia, aby zabránili znečisteniu alebo poškodzovaniu biotopov alebo akýmkoľvek rušivým vplyvom pôsobiacim na vtáctvo, pokiaľ by boli vážne vzhľadom na ciele tohto článku“.

Po nadobudnutí účinnosti smernice o biotopoch sa tieto povinnosti nahradili podľa článku 7 uvedenej smernice, v ktorom sa uvádza:

„Závazky vyplývajúce z článku 6 ods. 2, 3 a 4 tejto smernice nahradia akékoľvek záväzky vyplývajúce z prvej vety článku 4 ods. 4 smernice 79/409/EHS, pokiaľ ide o územia klasifikované

¹⁸ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/sk/

podľa článku 4 ods. 1 alebo podobne uznané podľa článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, a to odo dňa vykonania tejto smernice alebo oznámenia, alebo uznania členským štátom podľa smernice 79/409/EHS, ak je tento druhý dátum neskorší.“

Ustanovenia článku 6 ods. 1 sa teda na osobitne chránené územia neuplatňujú. Uplatňujú sa však na ne analogické ustanovenia na základe článku 3 a článku 4 ods. 1 a ods. 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva. Dátum, od ktorého by sa mali tieto podobné ustanovenia v zásade uplatňovať na osobitne chránené územia, je dátumom, od ktorého sa začala smernica o ochrane voľne žijúceho vtáctva uplatňovať v členských štátoch [veci C-355/90 Komisia/Španielsko (močiare Santoña), C-166/97 Komisia/Francúzsko (ústie Seiny)].

Pokiaľ ide o ustanovenia článku 6 ods. 2, 3 a 4, z podmienok článku 7 jednoznačne vyplýva, že sa uplatňujú na osobitne chránené územia klasifikované v čase nadobudnutia účinnosti smernice o biotopoch. Vzhľadom na znenie článku 7 vyvstáva otázka, či ustanovenia článku 4 ods. 4 prvej vety smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva vzťahujúce sa na lokality, ktoré mali byť klasifikované ako osobitne chránené územia, ale neboli, zostávajú v platnosti aj po „dátume vykonania tejto smernice“ (10. júna 1994 v prípade vtedajších členských štátov a dátum pristúpenia v prípade neskorších členských štátov).

Vo veci *Močiare Santoña* (C-355/90, bod 22) Súdny dvor konštatoval, že článok 4 ods. 4 prvá veta smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva sa uplatňuje na neklasifikované lokality, ktoré boli klasifikované ako osobitne chránené územia od dátumu vykonania smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva (t. j. od 7 apríla 1981 v prípade vtedajších členských štátov a od dátumu pristúpenia v prípade neskorších členských štátov).

Podľa rozhodnutia vo veci *Basses Corbières* (C-374/98, body 43 – 57; pozri aj vec C-141/14) sa na územia, ktoré neboli klasifikované ako osobitne chránené územia, ale mali byť, naďalej vzťahuje režim vyplývajúci z článku 4 ods. 4 prvej vety smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ktorý je prísnejší ako režim z článku 6 ods. 2 až ods. 4 smernice o biotopoch, pretože neumožňuje výnimky. Dvojakosť režimov je pre členské štáty podnetom na uskutočnenie klasifikácie, ak im umožňuje využiť postup, na základe ktorého môžu z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu vrátane dôvodov sociálnej a ekonomickej povahy a po splnení určitých podmienok prijať plány alebo projekty, ktoré majú nepriaznivý vplyv na osobitne chránené územia.

Článok 6 ods. 1 smernice o biotopoch sa na osobitne chránené územia neuplatňuje. V článku 3 a článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva sa však nachádzajú analogické ustanovenia, ktoré sa uplatňujú od dátumu vykonania uvedenej smernice.

Pokiaľ ide o dátum, od ktorého sa uplatňuje článok 6 ods. 2, 3 a 4 smernice o biotopoch na osobitne chránené územia, tieto ustanovenia sa uplatňujú na všetky lokality klasifikované ako osobitne chránené územia podľa článku 4 ods. 1 a článku 4 ods. 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva od dátumu vykonania smernice o biotopoch.

Lokality, ktoré nie sú klasifikované ako osobitne chránené územia, ale mali by byť takto klasifikované, naďalej patria do režimu ochrany podľa článku 4 ods. 4 prvej vety smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ktorý je prísnejší ako ustanovenia článku 6 ods. 2 až ods. 4 smernice o biotopoch.

1.4.2. Lokality podľa smernice o biotopoch

Článok 6 ods. 1 sa uplatňuje na osobitné chránené územia. Podľa článku 4 ods. 4 smernice vzniknú osobitné chránené územia vtedy, keď ich za také členské štáty označia. To sa môže stať až po uznaní lokality za lokalitu s európskym významom v súlade s článkom 4 ods. 2 smernice. Lokalita s európskym významom musí byť označená za osobitné chránené územie „čo najskôr [...], najneskôr však do šiestich rokov“.

Označenie lokality s európskym významom za osobitné chránené územie účinne prispieva k vykonávaniu článku 6 ods. 1, keďže všetky ostatné opatrenia podľa článku 6 vrátane povinnosti zabrániť ďalšiemu poškodzovaniu (článok 6 ods. 2, 3 a 4) sa už uplatňujú na lokality s európskym významom ešte pred ich označením za osobitné chránené územia.

V článku 4 ods. 5 smernice o biotopoch sa stanovuje:

„Len čo je lokalita zaradená do zoznamu podľa tretieho pododseku odseku 2, podlieha článku 6 ods. 2, ods. 3 a ods. 4.“

Na rozdiel od ustanovení článku 6 ods. 1, ktoré sa uplatňujú len v prípade, ak bola lokalita s európskym významom označená za osobitné chránené územie, sa teda začínajú ustanovenia článku 6 ods. 2, 3 a 4 uplatňovať hneď, ako sa lokalita stane lokalitou s európskym významom (t. j. pred jej označením za osobitné chránené územie). Článok 6 ods. 1 sa uplatňuje aj na lokality s európskym významom, v prípade ktorých uplynula šesťročná lehota, no v rozpore s článkom 4 ods. 4 neboli označené za osobitné chránené územie. Inými slovami, povinnosť zaviesť potrebné ochranné opatrenia sa uplatňuje najneskôr od uplynutia šesťročnej lehoty.

V rozhodnutiach Komisie, ktorými sa schvaľujú lokality s európskym významom, sa jasne uvádza, že: *„malo by sa (...) zdôrazniť, že povinnosti vyplývajúce z článku 4 ods. 4 a článku 6 ods. 1 smernice 92/43/EHS je potrebné splniť čo možno najskôr, najneskôr však do šiestich rokov od prijatia pôvodného zoznamu alebo prvého aktualizovaného zoznamu lokalít európskeho významu v biogeografickom regióne, v závislosti od toho, v ktorom zozname bola lokalita európskeho významu uvedená po prvýkrát.“*

Znamená to, že šesťročná lehota začína plynúť od dátumu prvého zahrnutia lokality do rozhodnutia Komisie. Ak sa neskôr prijmú následné rozhodnutia, ktorými sa zmenia niektoré podrobnosti o lokalite, nemali by sa používať ako zámienka na odklad označenia za osobitné chránené územie. Tieto nové zmeny však bude potrebné začleniť do procesu označovania osobitných chránených území a zohľadniť pri tvorbe potrebných ochranných opatrení.

Vo veci *Draggagi* (C-117/03, bod 29) Súdny dvor rozhodol, že *„v prípade lokalít prichádzajúcich do úvahy ako lokality európskeho významu, uvádzaných na vnútroštátnych zoznamoch predkladaných Komisii, ktoré môžu zahŕňať predovšetkým lokality, kde sa vyskytujú prioritné typy prirodzených biotopov alebo prioritné druhy, sú členské štáty v zmysle smernice povinné prijať ochranné opatrenia vhodné pre zabezpečenie uvedeného ekologického záujmu.“*

Vo veci *Bund Naturschutz* (C-244/05, bod 47) Súdny dvor ďalej rozhodol, že *„režim primeranej ochrany uplatniteľný na lokality uvedené vo vnútroštátnom zozname zaslanom Komisii v zmysle článku 4 ods. 1 smernice vyžaduje, aby členské štáty nepovolili zásahy, pri ktorých existuje riziko, že vážne ohrozia ekologické vlastnosti týchto lokalít“.*

Vzhľadom na tieto skutočnosti musia členské štáty zabezpečiť, aby sa stav lokalít uvedených v ich vnútroštátnych zoznamoch navrhovaných lokalít s európskym významom nepoškodzoval a aby sa chránili na účely zabezpečenia ich ekologického záujmu ešte pred prijatím zoznamu lokalít s európskym významom zo strany Únie. Ak je vnútroštátny zoznam neúplný, členským štátom sa odporúča zabezpečiť aj ekologický záujem lokalít, ktoré by sa na základe vedeckých dôkazov a kritérií uvedených v prílohe III k smernici o biotopoch mali nachádzať vo vnútroštátnom zozname. Na tento účel je jedným z praktických riešení správne využiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) podľa smernice 2011/92/EÚ¹⁹ na projekty s pravdepodobnými významnými vplyvmi na životné prostredie (ak sa ich týka uvedená smernica). Súdny dvor už potvrdil význam, ktorý je potrebné pripisovať citlivým prírodným lokalitám pri rozhodovaní o tom, či sa má v rámci projektov vykonať posudzovanie vplyvov na životné prostredie podľa uvedenej smernice (vec C-392/96, bod 66).

Uvedené úvahy možno zhrnúť do tejto tabuľky:

Stav lokality	Navrhovaná lokalita s európskym významom	Lokalita s európskym významom	Osobitné chránené územie	Osobitne chránené územie	Lokalita, ktorá mala byť klasifikovaná ako osobitne chránené územie
Článok 6 ods. 1	Voliteľné	Voliteľné (povinné po uplynutí šesťročnej lehoty)	Povinné	Neuplatňuje sa, ale uplatňujú sa analogické ustanovenia z článku 3, článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva.	Neuplatňuje sa.
Článok 6 ods. 2, 3 a 4	Voliteľné, ale členské štáty musia prijať ochranné opatrenia, ktoré sú primerané na účely zabezpečenia ekologického záujmu lokalít ²⁰ .	Povinné	Povinné	Povinné	Neuplatňuje sa, ale tieto lokality naďalej patria do ochranného režimu podľa článku 4 ods. 4 prvej vety smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva.

¹⁹ Ú. v. EÚ L 26, 28.1.2011, s. 1, zmenená smernicou 2014/52/EÚ, Ú. v. EÚ L 124, 25.4.2014, s. 1.

²⁰ Podobná požiadavka sa uplatňuje na lokality, ktoré by na základe vedeckých dôkazov a kritérií uvedených v prílohe III k smernici o biotopoch mali byť vo vnútroštátnom zozname navrhovaných lokalít s európskym významom.

Článok 6 ods. 2. 3 a 4 sa uplatňujú na lokality s európskym významom a na osobitné chránené územia podľa smernice o biotopoch. Článok 6 ods. 1 sa uplatňuje na osobitné chránené územia podľa smernice o biotopoch.

Neuplatňujú sa na lokality, ktoré sa nachádzajú vo vnútroštátnom zozname predkladanom Komisii podľa článku 4 ods. 1 smernice. Členské štáty však musia prijať ochranné opatrenia, ktoré sú primerané na zabezpečenie ekologického záujmu týchto lokalít. Patrí k nim aj nepovolenie zásahov, ktoré predstavujú riziko vážneho ohrozenia ekologických vlastností týchto lokalít.

V prípade, že nebol predložený úplný vnútroštátny zoznam, členským štátom sa odporúča prijať podobný prístup aj pre lokality, ktoré by sa na základe vedeckých kritérií uvedených v smernici jednoznačne mali nachádzať vo vnútroštátnom zozname.

2. Článok 6 ods. 1

Objasnenie pojmov potrebné ochranné opatrenia, ciele ochrany, ekologické požiadavky, plány riadenia a štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia

2.1. ZNENIE

„Pre osobitne chránené územia vytvoria členské štáty potrebné ochranné opatrenia obsahujúce v prípade potreby príslušné plány riadenia, osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja, a primerané štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v týchto lokalitách.“

2.2. ROZSAH PÔSOBNOSTI

V článku 6 ods. 1 sa stanovuje všeobecný režim ochrany, ktorý musia zaviesť členské štáty pre všetky osobitne chránené územia.

Článok 6 ods. 1:

- Stanovujú sa v ňom **pozitívne** ochranné opatrenia zahŕňajúce v prípade potreby plány riadenia a štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v tejto lokalite. V tomto zmysle sa článok 6 ods. 1 odlišuje od troch ostatných odsekov článku 6 stanovujúcich preventívne opatrenia, ktorými sa má predchádzať poškodeniu, rušeniu a významným vplyvom v lokalitách sústavy Natura 2000.
- Má **referenčnú** hodnotu pre logiku a celkové pochopenie článku 6 a jeho troch ďalších odsekov.
- Zavádza sa ním všeobecný ochranný režim, ktorý sa uplatňuje na **všetky** osobitne chránené územia v sústave Natura 2000 bez výnimky a na **všetky** typy prirodzených biotopov uvedené v prílohe I a druhy uvedené v prílohe II, vyskytujúce sa v tejto lokalite, s výnimkou tých, ktoré boli v štandardnom formulári údajov sústavy Natura 2000 identifikované ako nevýznamné²¹.
- Týka sa **konkrétne osobitných chránených území**: článok 6 ods. 1 sa na rozdiel od článku 6 ods. 2, 3 a 4 neuplatňuje na osobitne chránené územia; takýmto spôsobom zákonodarca zriadil:
 - režim, ktorým sa zavádzajú „osobitné ochranné opatrenia“ pre **osobitne chránené územia** klasifikované podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, podľa jej článku 3 ods. 1 a 2 a článku 4 ods. 1 a 2,
 - režim, ktorým sa zavádzajú „potrebné ochranné opatrenia“ pre **osobitné chránené územia** označené za chránené podľa smernice o biotopoch, podľa jej článku 6 ods. 1.
- Uplatňuje sa aj na lokality s európskym významom, v prípade ktorých uplynula šesťročná lehota, no v rozpore s článkom 4 ods. 4 neboli označené za osobitne chránené územia. Inými slovami, povinnosť zaviesť potrebné ochranné opatrenia sa uplatňuje najneskôr od uplynutia šesťročnej lehoty.

²¹ Rozhodnutie Komisie 2011/484/EÚ o formáte poskytovania informácií o lokalitách sústavy Natura 2000, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:198:0039:0070:SK:PDF>

- Týka sa článku 1 písm. a), v ktorom sa ochranné opatrenia vymedzujú ako súbor opatrení vyžadovaných na zachovanie alebo obnovu prirodzených biotopov a populácií druhov divokej fauny a flóry v priaznivom stave.
- Týka sa článku 2 ods. 2, v ktorom sa stanovuje, že opatrenia prijímané podľa tejto smernice sa navrhujú tak, aby sa prirodzené biotopy a druhy divokej fauny a flóry s európskym významom zachovali v priaznivom stave ochrany alebo aby sa takýto stav obnovil.
- Týka sa článku 2 ods. 3, v ktorom sa uvádza, že opatrenia musia zohľadňovať hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky, ako aj regionálne a miestne charakteristiky.

V prípade všetkých osobitných chránených území sa od členských štátov vyžaduje vypracovanie ochranných opatrení a prijatie primeraných štatutárnych, administratívnych alebo zmluvných opatrení. Tieto opatrenia sa musia zaviesť najneskôr do šiestich rokov od prijatia zoznamov lokalít s európskym významom, ktoré vypracovala Únia.

Tieto opatrenia sú pozitívne a špecifické pre danú lokalitu; uplatňujú sa na všetky typy prirodzených biotopov uvedené v prílohe I a druhy uvedené v prílohe II a vyskytujúce sa v týchto lokalitách, s výnimkou tých, ktorých výskyt nie je podľa štandardného formulára údajov sústavy Natura 2000 významný. Zameriavajú sa na to, aby sa prirodzené biotopy a druhy voľne žijúcich živočíchov a rastlín s európskym významom zachovali v priaznivom stave ochrany alebo aby sa takýto stav obnovil, a zohľadňujú hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky, ako aj regionálne a miestne charakteristiky.

2.3. ČO BY MALI OBSAHOVAŤ „POTREBNÉ OCHRANNÉ OPATRENIA“?

2.3.1. Stanovenie cieľov ochrany na úrovni lokality²²

V preambule tejto smernice je niekoľko odkazov na pojem „ciele ochrany“, ako aj výslovná zmienka v článku 6 ods. 3. Potreba tohto pojmu sa zdôrazňuje aj v článku 4 ods. 4 a článku 6 ods. 1 smernice. Preto je užitočné preskúmať, čo sa myslí pod pojmom „ciele ochrany“ a ako tento pojem súvisí so zavedením potrebných ochranných opatrení pre osobitné chránené územia podľa článku 6 ods. 1.

V článku 1 sa uvádza, že na účely tejto smernice „ochrana znamená súbor opatrení vyžadovaných na zachovanie alebo obnovu prirodzených biotopov a populácií druhov divokej fauny a flóry v priaznivom stave (...)“.

Ako sa uvádza v článku 2, celkovým cieľom smernice o biotopoch je prispievať k zabezpečeniu biologickej rôznorodosti prostredníctvom ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich zvierat a rastlín. Opatreniami prijatými podľa tejto smernice sa má zabezpečiť, aby druhy a typy biotopov uvedené v tejto smernici dosiahli „priaznivý stav ochrany“, t. j. aby bolo v rámci EÚ zabezpečené ich dlhodobé prežitie na všetkých miestach ich prirodzeného výskytu.

Hoci k dosiahnutiu **priaznivého stavu ochrany** prispieva každá lokalita, tento celkový cieľ **možno vymedziť a dosiahnuť iba na úrovni prirodzeného výskytu druhov alebo typov biotopov** [pozri článok 1 písm. e) a i) smernice]. O širokom ciele ochrany zameranom na dosiahnutie priaznivého stavu ochrany preto možno uvažovať len na primeranej úrovni, napríklad na vnútroštátnej, biogeografickej alebo európskej úrovni.

²² Ďalšie podrobnosti sa nachádzajú v oznámení Komisie týkajúcom sa stanovenia cieľov ochrany (2013) – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_SK.pdf

Všeobecný cieľ dosiahnutia priaznivého stavu ochrany pre všetky typy biotopov a druhy uvedené v prílohe I a II k smernici o biotopoch sa však **musí preniesť do cieľov ochrany na úrovni lokality**. Je dôležité rozlišovať medzi cieľmi ochrany jednotlivých lokalít a celkovým cieľom dosiahnuť priaznivý stav ochrany.

Ciele ochrany na úrovni lokality sú súborom špecifických cieľov, ktoré sa majú splniť v lokalite, aby mohla táto lokalita vďaka tomu prispieť najlepším možným spôsobom k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany na primeranej úrovni (pričom sa zohľadní prirodzený výskyt príslušných druhov alebo typov biotopov).

Ciele ochrany na úrovni lokality by mali byť vypracované nielen pre osobitné chránené územia podľa smernice o biotopoch, ale aj pre osobitne chránené územia podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, aby boli splnené požiadavky stanovené v článkoch 2, 3 a článku 4 ods. 1, 2 a 4 uvedenej smernice.

Ciele ochrany na úrovni lokality by sa mali v zásade stanoviť pre všetky druhy a typy biotopov s európskym významom podľa smernice o biotopoch a pre druhy vtákov uvedené v prílohe I k smernici o ochrane voľne žijúceho vtáctva alebo pravidelne sa vyskytujúce druhy sťahovavých vtákov, ktorých prítomnosť je v danej lokalite významná. Nie je však potrebné zavádzať osobitné ciele ochrany ani ochranné opatrenia pre druhy alebo typy biotopov, ktorých prítomnosť v lokalite je podľa štandardného formulára údajov sústavy Natura 2000 nevýznamná²³.

Ciele ochrany na úrovni lokality by mali vychádzať z ekologických požiadaviek týchto prirodzených typov biotopov a druhov vyskytujúcich sa v lokalite (pozri oddiel 2.3.3) a mal by sa v nich vymedzovať želaný stav ochrany v lokalite. Mal by sa v nich zohľadňovať aj význam lokality pre zachovanie a obnovu typov biotopov a druhov vyskytujúcich sa v lokalite a pre koherenciu sústavy Natura 2000. Okrem toho by sa v nich mali zohľadňovať aj ohrozenia súvisiace s poškodením alebo zničením, ktorým sú vystavené biotopy a druhy v lokalite, a to aj tie, ktoré spôsobuje zmena klímy.

V cieľoch ochrany na úrovni lokality by sa mal vymedziť želaný stav ochrany druhov a typov biotopov v lokalite s cieľom maximalizovať jej príspevok k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany na primeranej úrovni. Niekedy sa vymedzujú ako súbor cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť za isté časové obdobie. Tieto ciele by sa mali stanoviť na základe funkcie posúdenia ochrany každého druhu a typu biotopov v lokalite, ako je zaznamenané v štandardnom formulári údajov.

Ciele ochrany môžu zohľadňovať priority v rámci danej lokality. Vo veci C-241/08 Súdny dvor dospel k záveru, že „(...) *určenie cieľov ochrany a obnovy v rámci sústavy Natura 2000 si, ako správne poznamenala generálna advokátka v bode 71 návrhov, môže vyžadovať vyriešenie konfliktov medzi rôznymi cieľmi.*“

Je dôležité jasne rozlišovať medzi cieľmi a opatreniami. Napríklad pri cieľoch ochrany sa dá očakávať, že budú časovo pomerne stabilné, vo väčšine prípadov je totiž potrebné, aby boli dlhodobé. Ochranné opatrenia potrebné na dosiahnutie týchto cieľov sa pravdepodobne zmenia, a to aj podľa na meniacich sa foriem ohrozenia týchto lokalít a samozrejme aj v dôsledku nádejných pozitívnych vplyvov už prijatých ochranných opatrení.

Po vymedzení cieľov ochrany pre lokalitu sústavy Natura 2000 bude existovať určitá flexibilita pri vymedzovaní a stanovovaní ochranných opatrení. Možno posúdiť niekoľko možností (pomocou výberu

²³ T. j. všetky druhy uvedené ako druhy s nevýznamnou populáciou a hustotou výskytu vo vzťahu k populáciám existujúcim v rámci územia krajiny (kategória D veľkosti populácie) a typy biotopov uvedené ako biotopy s nevýznamným zastúpením (kategória D).

administratívnych, zmluvných alebo štatutárnych opatrení), pri ktorých sa zohľadnia ďalšie sociálno-ekonomické činnosti v lokalitách.

Príklady cieľov ochrany na úrovni lokality

1. Lokalita x bola označená za chránenú vzhľadom na jej význam pre typ biotopu ako poloprírodné trávne porasty (6210). Podľa štandardného formulára údajov je typ biotopu v nedostatočnom stave ochrany (v štandardnom formulári údajov je označený ako trieda C). Cieľ ochrany pre túto lokalitu možno preto nastaviť tak, aby sa ním zlepšila ochrana typu biotopu na triedu A – výbornú – do 10 rokov, vzhľadom na to, že typ biotopu je v regióne vo veľmi nepriaznivom stave ochrany. Na dosiahnutie tohto cieľa boli určené potrebné ochranné opatrenia zavedené podľa článku 6 ods. 1.
2. Lokalita y bola označená za chránenú, pretože sa na nej nachádza veľká plocha aktívneho zvýšeného rašeliniska (7110). Podľa štandardného formulára údajov je typ biotopu vo výbornom stave (v štandardnom formulári údajov je označený ako trieda A). Cieľ ochrany pre túto lokalitu bol jednoducho stanovený tak, aby sa tento stav zachoval, aj keď je typ biotopu v regióne v nepriaznivom stave ochrany. Podľa článku 6 ods. 1 nebolo zavedené žiadne ochranné opatrenie, keďže lokalita si nevyžaduje žiadne aktívne správne opatrenia na zachovanie tohto stavu.

Ciele ochrany by sa mali v zásade stanoviť pre každú lokalitu a pre všetky druhy a typy biotopov, ktorých prítomnosť je v každej lokalite významná. Mali by vychádzať z ekologických požiadaviek druhov a biotopov, ktoré sa tam vyskytujú, a mal by sa v rámci nich vymedziť želaný stav ochrany týchto druhov a typov biotopov v lokalite. Mali by sa stanoviť na základe funkcie posúdenia ochrany každého druhu a typu biotopu, ako je zaznamenané v štandardnom formulári údajov.

TCiele ochrany by mali zohľadňovať aj význam lokality pre koherenciu sústavy Natura 2000, aby každá lokalita čo najlepšie prispievala k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany na primeranej geografickej úrovni v rámci územia prirodzeného výskytu príslušných druhov alebo typov biotopov.

2.3.2. Zavádzanie potrebných ochranných opatrení²⁴

Ochranné opatrenia sú aktuálne mechanizmy a opatrenia zavádzané pre lokalitu sústavy Natura 2000 na dosahovanie cieľov ochrany lokality a riešenie tlakov a ohrození, ktorým čelia druhy a biotopy v lokalite.

Podľa článku 6 ods. 1 „vytvoria členské štáty potrebné ochranné opatrenia“, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám biotopov a druhov s európskym významom, ktoré sa v lokalite vyskytujú. Má sa to chápať tak, že všetky potrebné ochranné opatrenia sa **musia prijať**.

Potvrďuje to aj Súdny dvor, ktorý rozhodol, že „smernica ukladá prijatie potrebných ochranných opatrení, čo vylučuje akúkoľvek právomoc posúdenia v tomto smere na strane členských štátov a obmedzuje prípadné zákonodarné alebo rozhodovacie možnosti vnútroštátnych orgánov pri prostriedkoch, ktoré by mali byť prijaté, a výbere techník, ktorý by mal byť vykonaný v rámci predmetných opatrení. Formuláciami použitými v článku 6 ods. 1 smernice chcel normotvorca Spoločenstva uložiť členským štátom **povinnosť prijať potrebné ochranné opatrenia** zodpovedajúce ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov a druhov uvedených v prílohách I a II smernice“ (vec C-508/04, body 76, 87).

Ďalej Súdny dvor rozhodol, že je potrebné, aby „článok 6 ods. 1 smernice ,o biotopoch‘ a článok 4 ods. 1 a 2 smernice ,o vtáctve‘ neboli zbavené potrebného účinku, vyžadujú nielen prijať ochranné opatrenia potrebné na zachovanie priaznivého stavu ochrany chránených biotopov a druhov v rámci danej lokality, ale tiež, a najmä, ich **účinné vykonávanie**“ (vec C-441/17, bod 213).

²⁴ Pozri oznámenie Komisie týkajúce sa zavádzania ochranných opatrení (2013) – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_SK.pdf

Povinnosťou je zaviesť nevyhnutné ochranné opatrenia bez ohľadu na to, či sa tieto opatrenia uplatňujú v hraniciach jednotlivých lokalít alebo v niektorých prípadoch dokonca aj mimo hraníc lokalít alebo vo viacerých lokalitách. V niektorých prípadoch môžu byť významnou zložkou súladu členských štátov s článkom 6 ods. 1 opatrenia širšieho rozsahu, ktorými sa však prispieva k cieľom ochrany špecifickým pre danú lokalitu a ktoré sú prispôsobené ekologickým požiadavkám chránených biotopov a druhov na osobitnom chránenom území. Môže to byť dôležité najmä pre morské lokality, v ktorých môže byť napríklad širšia regulácia rybárskych činností²⁵ významným prvkom súladu s článkom 6 ods. 1.

Kľúčové prvky, ktoré treba posúdiť pri zavádzaní potrebných ochranných opatrení²⁶

Spolahlivá znalostná základňa týkajúca sa existujúceho stavu lokality, stavu druhov a biotopov a hlavných tlakov a ohrození, ktoré naň môžu mať vplyv, existujúceho využívania pôdy a záujmov zainteresovaných strán atď. Tieto informácie by mali zahŕňať presné umiestnenie kľúčových prírodných prvkov (typov biotopov a druhov); hlavné využitia pôdy a činnosti, ktoré môžu mať vplyv na stav ochrany príslušných biotopov a druhov; identifikáciu všetkých príslušných zainteresovaných strán, ktoré je nevyhnutné zapojiť do procesu plánovania riadenia alebo s ktorými je potrebné uskutočniť konzultácie; potenciálne konflikty a možné spôsoby a prostriedky ich riešenia.

Účasť, konzultácie a komunikácia pri plánovaní a príprave riadenia ochrany lokality sústavy Natura 2000 umožňujú zohľadniť názory ľudí, ktorí v lokalite žijú a pracujú alebo ktorí ju využívajú, a zabezpečiť zapojenie rôznych zainteresovaných strán do správy lokality, aby sa zvýšila pravdepodobnosť úspechu. Účasť možno uskutočňovať prostredníctvom procesu plánovania správy, ktorý sa začína včasnými konzultáciami a zapojením zainteresovaných strán s cieľom informovať o cieľoch ochrany lokality a jej význame, ako aj objasniť kroky riadnej správy. Môže sa to uskutočňovať napríklad prostredníctvom riadiacich skupín alebo výborov, v ktorých sú zastúpené miestne orgány a zástupcovia vlastníkov pozemkov, užívatelia a hlavné subjekty v rámci lokality sústavy Natura 2000. Vyžaduje si to efektívnu organizáciu procesu, spoluprácu na rôznych politických úrovniach, dostatočný počet zamestnancov a dostatočný rozpočet, ako aj účinné komunikačné nástroje; veľkú pridanú hodnotu môžu mať aj ciele odborná príprava a účinné metódy riešenia konfliktov, ako aj uľahčenie celého procesu prostredníctvom osobitne vymenovaného „zástancu lokality“.

Dostatočne podrobné vymedzenie potrebných ochranných opatrení (kto robí čo, kedy a ako) uľahčí ich vykonávanie a môže predísť možným konfliktom. Opatrenia musia byť realistické, kvantifikované, zvládnuteľné a jasne formulované, vypracované na primeranej úrovni technickej odbornosti, na ktorej sa identifikujú základné opatrenia a opatrenia s rôznymi alternatívnymi možnosťami vykonávania, prispôbenými miestnym záujmom. Mali by sa uviesť presné miesto a opis prostriedkov a nástrojov požadovaných na ich vykonávanie, napríklad prostredníctvom pracovného plánu, ktorý je dostatočne flexibilný na to, aby umožňoval preskúmanie a prispôbenie podľa potreby. Dôležité je aj stanoviť lehotu na preskúmanie vykonávania prijatých ochranných opatrení, ich vhodnosti a pokroku pri dosahovaní cieľov ochrany.

V prípade každého nástroja správy pre lokalitu sústavy Natura 2000 je potrebné posúdiť **potrebné zdroje** na vykonávanie ochranných opatrení vrátane informácií o odhadovaných nákladoch na vykonávanie a monitorovanie, správu, kompenzačné platby atď., ako aj o požadovaných ľudských zdrojoch a zručnostiach a **možných finančných nástrojoch**. Vzhľadom na to je potrebné venovať veľkú pozornosť viacerým prínosom, ktoré vyplývajú z investovania do sústavy Natura 2000 prostredníctvom ekosystémových služieb. Takisto by sa mali analyzovať rôzne sociálno-ekonomické činnosti a ich vzťah k prirodzenému prostrediu, aby sa určili možné náklady a prínosy vyplývajúce zo správy lokality a skutočne potrebná finančná podpora.

Účinné vykonávanie a komunikácia sa musia zabezpečiť prostredníctvom mechanizmu, na základe ktorého sa potrebné opatrenia nielen stanovia, ale aj skutočne vykonávajú, a zabezpečí sa ich verejná dostupnosť (napr. na webových sídlach alebo v oficiálnych registroch) ako zdroj informácií pre všetky zainteresované strany.

²⁵ V súlade s pravidlami spoločnej rybárskej politiky vrátane opatrení prijatých podľa článku 11 nariadenia (EÚ) č. 1380/2013.

²⁶ Výňatok z oznámenia Komisie týkajúceho sa zavádzania ochranných opatrení pre lokality sústavy Natura 2000, k dispozícii na adrese: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_SK.pdf.

Článkom 6 ods. 1 smernice o biotopoch sa ukladá povinnosť stanoviť a vykonať potrebné ochranné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov a druhov uvedených v prílohách I a II, čím sa v tejto súvislosti vylučuje akákoľvek diskrečná právomoc členských štátov.

2.3.3. Ekologické požiadavky

V článku 6 ods. 1 sa stanovuje, že potrebné ochranné opatrenia musia zodpovedať „*ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v týchto lokalitách*“. Súvisí to teda s ekologickými požiadavkami typov prirodzených biotopov a druhov, pre ktoré musia členské štáty určiť ochranné opatrenia.

Hoci smernica neobsahuje žiadne vymedzenie „*ekologických požiadaviek*“, účel článku 6 ods. 1 a jeho súvislosti svedčia o tom, že sa týkajú všetkých ekologických potrieb vrátane abiotických a biotických faktorov, ktoré sa považujú za potrebné na zabezpečenie ochrany typov biotopov a druhov vrátane ich vzťahu k fyzickému prostrediu (ovzdušie, voda, pôda, vegetácia atď.)²⁷.

Tieto požiadavky vychádzajú z vedeckých poznatkov a môžu sa vymedziť iba na základe jednotlivých prípadov podľa typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I, druhov uvedených v prílohe II a lokalít, v ktorých sa vyskytujú. Takéto poznatky sú nevyhnutné na to, aby sa v jednotlivých prípadoch mohli vypracovať ochranné opatrenia.

Identifikácia ekologických požiadaviek typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v lokalitách, je povinnosťou členských štátov. Tie si môžu chcieť vymieňať poznatky v tejto oblasti s podporou Európskej komisie a Európskej environmentálnej agentúry – Európskeho tematického centra pre biodiverzitu.

Ekologické požiadavky sa môžu líšiť v závislosti od jednotlivých druhov, ale aj v rámci jedného druhu v závislosti od konkrétnej lokality.

Preto sa ekologické požiadavky pre netopiere uvedené v prílohe II k smernici líšia v závislosti od obdobia hibernácie (keď odpočívajú v podzemných priestoroch, šachtách, alebo v príbytkoch) a aktívneho obdobia, teda od jari (počas ktorého opúšťajú svoje zimoviská a začínajú sa opäť venovať loveniu hmyzu).

V prípade obojživelníka Triturus cristatus uvedeného v prílohe II sa ekologické požiadavky líšia počas celého jeho životného cyklu. Tento druh hibernuje na zemi (v dierach, puklinách), potom na jar nakladie vajíčka a začiatkom leta odchádza žiť do rybníkov. Následne opúšťa vodné prostredie a počas leta a jesene žije na súši. V prípade jedného druhu sa teda môžu ekologické požiadavky líšiť v závislosti od dotknutých lokalít (či ide o vodné alebo suchozemské). Tento druh obýva rozsiahle územia celej Európy, čo znamená, že jeho ekologické požiadavky sa môžu líšiť aj v závislosti od miesta jeho výskytu.

Ochranné opatrenia musia zodpovedať ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v týchto lokalitách. Ekologické požiadavky uvedených typov prirodzených biotopov a druhov sa týkajú všetkých ekologických potrieb, ktoré sa považujú za potrebné na zabezpečenie ochrany typov biotopov a druhov. Možno ich vymedziť len individuálne a s využitím vedeckých poznatkov.

²⁷ Prácou v rámci mapovania a posudzovania ekosystémov a ich služieb sa môže podporiť identifikácia ekologických požiadaviek typov prirodzených biotopov v prílohe I – pozri najmä 5. technickú správu (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm).

2.4. AKÚ PODOBU MÔŽU MAŤ POTREBNÉ OCHRANNÉ OPATRENIA?

Ochranné opatrenia môžu mať podobu „primeraných štatutárnych, administratívnych alebo zmluvných opatrení (...)“ a „v prípade potreby“ aj podobu „príslušných plánov riadenia“.

V súlade so zásadou subsidiarity sa ich výber ponecháva na členské štáty. V smernici sa stanovujú výsledky, ktoré sa majú dosiahnuť, a spôsob ich dosiahnutia v praxi sa ponecháva na rozhodnutie členských štátov. Na správu lokalít sústavy Natura 2000 sa často používa spojenie niekoľkých možností uvedených v článku 6 ods. 1.

Vo všetkých prípadoch je potrebné jednoznačne vymedziť zodpovednosť za vykonanie ochranných opatrení, ako aj príslušné finančné zdroje.

2.4.1. Plány riadenia

Potrebné ochranné opatrenia môžu zahŕňať „v prípade potreby príslušné plány riadenia, osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja.“ Takéto plány riadenia by sa mali týkať všetkých existujúcich činností vrátane pravidelne prebiehajúcich činností, ako sú každodenné poľnohospodárske činnosti, zatiaľ čo nové plány a projekty sa spracúvajú podľa článku 6 ods. 3 a článku 6 ods. 4.

Vo všeobecnosti sa plány riadenia na úrovni lokality používajú na formulovanie cieľov ochrany lokality na základe analýzy stavu ochrany druhov a biotopov v danej lokalite, ako aj tlakov a ohrození, ktorým čelia, spoločne s potrebnými opatreniami na dosiahnutie týchto cieľov. Plány riadenia sa často používajú ako nástroj na riadenie správcov a ďalších zainteresovaných strán pri zabezpečovaní ochrany lokalít sústavy Natura 2000 a na zapojenie rôznych sociálno-ekonomických zainteresovaných strán a orgánov vrátane miestnych spoločenstiev, vlastníkov pozemkov, poľnohospodárov, rybárov a iných zainteresovaných skupín do vykonávania potrebných ochranných opatrení, ktoré boli identifikované.

Plány riadenia sú užitočným nástrojom na to, aby sa zabezpečilo vykonávanie ustanovení článku 6 ods. 1 jasným a transparentným spôsobom, vďaka čomu budú všetky zainteresované strany informované o tom, čo sa plánuje dosiahnuť sústavou Natura 2000, čím sa podnieti ich aktívne zapojenie do tejto diskusie. Plány riadenia môžu pomôcť pri identifikácii finančných zdrojov na opatrenia a na dosiahnutie lepšieho začlenenia do ďalších plánov.

Slová „v prípade potreby“ znamenajú, že plány riadenia nemusia byť vždy potrebné. Ak sa členské štáty pre plány riadenia rozhodnú, najlepšie bude zaviesť ich ešte pred uzatvorením ostatných opatrení uvedených v článku 6 ods. 1, najmä zmluvných opatrení. Zmluvné opatrenia sa budú často týkať vzťahu medzi príslušnými orgánmi a jednotlivými vlastníkami pozemkov a budú sa obmedzovať na jednotlivé pozemky v držbe, ktoré sú zvyčajne menšie ako lokalita. Za takýchto okolností poskytne plán riadenia zameraný na lokalitu širší rámec a jeho obsah bude predstavovať užitočný východiskový bod pre konkrétne podrobnosti o zmluvných opatreniach.

Plány riadenia musia byť „príslušné“ a „osobitne navrhnuté pre dané lokality“, t. j. zacielené na lokality sústavy Natura 2000. Existujúce plány riadenia pre ďalšie kategórie chránených území (napr. národné parky alebo chránené územia) nie sú vždy dostatočné na riešenie problematiky správy lokalít sústavy Natura 2000, a preto by sa mali upraviť alebo podporiť ďalšími opatreniami tak, aby spĺňali osobitné ciele ochrany druhov a typov biotopov s európskym významom, vyskytujúcich sa v danej lokalite.

Okrem toho hranice iných typov chránených území nemusia byť zhodné s hranicami lokalít sústavy Natura 2000.

Plány riadenia pre lokality sústavy Natura 2000 predstavujú užitočný nástroj na to, aby sa vykonávanie ustanovení článku 6 ods. 1 zabezpečilo jasným a transparentným spôsobom a so zapojením zainteresovaných strán. Tieto plány nie sú vždy potrebné, ale ak sa použijú, mali by byť osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja, ak existujú. Mali by sa týkať všetkých známych činností, zatiaľ čo nové plány a projekty sa spracúvajú podľa článku 6 ods. 3 a článku 6 ods. 4.

Plány riadenia môžu byť samostatné dokumenty alebo môžu byť „začlenené do ďalších plánov rozvoja“ v súlade s princípmi začlenenia životného prostredia do iných politík EÚ. V prípade začleneného plánu je dôležité postarať sa o to, aby boli pre príslušné biotopy a druhy vyskytujúce sa v danej lokalite stanovené jasné ciele ochrany a ochranné opatrenia.

2.4.2. Štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia

Spojenie „v prípade potreby“ odkazuje iba na plány riadenia, a nie na štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré sú vo všetkých prípadoch potrebné (vec C-508/04, bod 71). Takže hoci členský štát považuje plán riadenia za nepotrebný, opatrenia bude musieť aj tak prijať.

Rozdelenie do týchto troch kategórií opatrení je potrebné chápať v širšom zmysle. Na dosiahnutie cieľov ochrany je pre každú lokalitu možné považovať za vhodné rozličné opatrenia. Často je medzi nimi zahrnutá aktívna správa, no v niektorých prípadoch môže zahŕňať aj pasívnejšie preventívne opatrenia (napr. správa formou nezasahovania). Na druhej strane nemusí ísť nevyhnutne o nové opatrenia, keďže za dostatočné sa môžu považovať aj existujúce opatrenia, ak sú primerané.

- *Štatutárne opatrenia* sú zvyčajne vypracované podľa vzoru stanoveného v práve a môžu sa nimi stanoviť osobitné požiadavky v súvislosti s činnosťami, ktoré možno v danej lokalite povoliť, obmedziť alebo zakázať.
- *Administratívne opatrenia* sa môžu použiť na stanovenie príslušných ustanovení v súvislosti s vykonávaním ochranných opatrení alebo schvaľovaním iných činností v danej lokalite.
- *Zmluvné opatrenia* zahŕňajú uzatváranie zmlúv alebo dohôd, zvyčajne medzi riadiacimi orgánmi a vlastníckmi alebo užívateľmi pozemkov v danej lokalite.

Agroenvironmentálne alebo lesnícko-environmentálne opatrenia slúžia ako dobrý príklad zmluvného opatrenia, v rámci ktorého sa zohľadňujú sociálno-ekonomické požiadavky pri uzatváraní dohôd v prospech lokalít sústavy Natura 2000. Môžu byť navrhnuté v súlade s ochrannými opatreniami zavedenými pre lokalitu a vzhľadom na dosahovanie jej cieľov ochrany.

- **Agroenvironmentálne dohody** s poľnohospodármi v rámci programov rozvoja vidieka sa môžu použiť ako zmluvné opatrenie zamerané na zachovanie alebo zlepšenie stavu ochrany určitých typov biotopov (napr. lúk, pasienkov) a druhov v rámci viacerých lokalít.
- **Lesnícko-environmentálne opatrenia** sa môžu použiť aj pri uzatváraní zmlúv a dohôd s vlastníckmi lesov o obhospodarovaní lesa s cieľom uprednostniť ochranu biotopov a druhov.

Z tohto hľadiska by sa mali všetky vhodné fondy EÚ (napr. fondy na rozvoj vidieka a regionálne fondy, ako aj Program pre životné prostredie a ochranu klímy²⁸⁾ považovať za prostriedky na vykonávanie týchto opatrení²⁹⁾.

Voľba medzi štatutárnymi, administratívnymi alebo zmluvnými opatreniami sa ponecháva na členských štátoch. Je to v súlade so zásadou subsidiarity. Členské štáty si však musia vybrať minimálne jednu z troch kategórií, t. j. štatutárnu, administratívnu alebo zmluvnú.

Medzi týmito tromi kategóriami neexistuje žiadna hierarchia. Členské štáty si preto môžu v prípade lokality sústavy Natura 2000 vybrať iba jednu kategóriu opatrení (napr. zmluvné opatrenia) alebo spojené opatrenia (napr. spojenie štatutárnych a zmluvných opatrení podľa problémov ochrany typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v lokalite). Okrem toho môžu členské štáty v prípade vybraných povinných opatrení stanoviť a vykonať plány riadenia.

Všetky tri kategórie opatrení sa kvalifikujú ako „primerané“. Tento kvalifikátor sa v smernici nevymedzuje. V prípade článku 6 ods. 1 však štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia spadajú pod pojem ochranných opatrení. Kvalifikátor „primerané“ má za cieľ iba pripomenúť, že nech už členské štáty vyberú akýkoľvek typ opatrenia, majú povinnosť zabezpečiť dodržanie ekologických požiadaviek cieľových prvkov konkrétnych lokalít sústavy Natura 2000, ako aj všeobecného cieľa smernice vymedzeného v článku 2 ods. 1 a 2.

V prípade osobitných chránených území sa od členských štátov vyžaduje stanovenie a vykonanie primeraných štatutárnych, administratívnych alebo zmluvných opatrení. Tieto opatrenia musia a) zodpovedať ekologickým požiadavkám biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v daných lokalitách, a b) spĺňať celkový cieľ smernice zachovania alebo obnovy priaznivého stavu ochrany prirodzených biotopov a druhov živočíchov a rastlín v európskom záujme.

²⁸ Nariadenie (EÚ) č. 1293/2013.

²⁹ Financovanie sústavy Natura 2000 – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm

3. Článok 6 ods. 2

Objasnenie pojmov podniknutie primeraných krokov, aby sa predišlo (...); poškodenie a rušenie

3.1. ZNENIE

„Členské štáty podniknú primerané kroky, aby sa na osobitne chránených územiach predišlo poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj rušeniu druhov, pre ktoré boli územia označené za chránené, pokiaľ by takéto rušenie bolo podstatné vo vzťahu k cieľom tejto smernice.“

3.2. ROZSAH PÔSOBNOSTI

Článok vychádza zo **zásady prevencie**: „Členské štáty podniknú primerané kroky, aby sa na osobitne chránených územiach **predišlo** poškodeniu (...), ako aj rušeniu (...)“.

Tieto opatrenia presahujú rámec správnych opatrení potrebných na účely ochrany, keďže tie sa už nachádzajú v článku 6 ods. 1. Slová „*predišlo*“ a „*bolo podstatné*“ zdôrazňujú predpokladanú povahu opatrení, ktoré sa majú prijať. Je neprijateľné čakať s prijatím opatrení, až kým dôjde k poškodeniu alebo rušeniu (vec C-418/04 – v oddiele 4.4.1 pozri aj výklad pojmu „*môže pravdepodobne*“ z článku 6 ods. 3).

Tento článok by sa mal vykladať tak, že sa ním od členských štátov vyžaduje, aby prijali všetky primerané opatrenia na zabezpečenie toho, že nedôjde k poškodeniu ani podstatnému rušeniu. Vyžaduje sa, aby sa predišlo človekom zapríčinenému poškodeniu aj každému predvídateľnému prirodzenému poškodeniu prírodných biotopov a biotopov druhov.

Rozsah pôsobnosti toto článku je širší ako rozsah pôsobnosti článku 6 ods. 3 a článku 6 ods. 4, ktoré sa uplatňujú iba na plány a projekty. Tento článok sa uplatňuje aj na vykonávanie všetkých prebiehajúcich činností, ako sú poľnohospodárstvo, rybolov alebo hospodárenie s vodami, ktoré nemusia patriť do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3³⁰, ako aj na plány a projekty, ktoré už boli v minulosti schválené a následne sa ukázalo, že spôsobili poškodenie alebo rušenie³¹. Môže sa uplatňovať aj na vykonávanie plánov alebo projektov, ktoré boli schválené pred tým, ako sa začal uplatňovať článok 6 ods. 3 (vec C-399/14, bod 33).

Článok 6 ods. 2:

- Uplatňuje sa **natrvalo** v prípade osobitných chránených území, lokalít s európskym významom a osobitne chránených území. Môže sa týkať minulých, prítomných alebo budúcich činností alebo udalostí. Ak hrozí, že už existujúca činnosť na osobitnom chránenom území alebo osobitne chránenom území pravdepodobne spôsobí poškodenie prirodzených biotopov alebo rušenie druhov, pre ktoré bolo územie označené za chránené, musia sa na ňu vzťahovať primerané opatrenia

³⁰ Pozri aj oddiel 4.4.1 tohto dokumentu v súvislosti s pojmom „projekt“.

³¹ Vec C-127/02, bod 37. Pozri aj oddiel 4.3 tohto dokumentu v súvislosti so vzťahom medzi článkom 6 ods. 2 a článkom 6 ods. 3.

podľa článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch alebo v prípade potreby článku 4 ods. 4 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva. To si môže v prípade potreby vyžadovať ukončenie negatívneho vplyvu zastavením činnosti a/alebo prijatím zmierňujúcich opatrení alebo opatrení zameraných na obnovu. Možno to uskutočniť prostredníctvom posúdenia *ex post*.

Tieto závery podporil aj Súdny dvor vo veci *Owenduff* (vec C-117/00, body 28 – 30)³², v ktorej rozhodol, že článok 6 ods. 2 bol porušený, pretože neboli prijaté také opatrenia, ktorými by sa zabránilo poškodeniu biotopov druhov na osobitne chránenom území, pre ktoré bolo osobitne chránené územie označené za chránené.

Súdny dvor takisto rozhodol, že členský štát si neplní svoje povinnosti vyplývajúce z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch (vec C-241/08, bod 76), ak všeobecne vyhlási, že činnosti vykonávané za podmienok a na územiach povolených platnými zákonmi a predpismi nepredstavujú rušivé činnosti alebo činnosti majúce takýto vplyv.

- **Neobmedzuje sa len na zámerné konanie**, ale mohol by sa týkať aj náhodných udalostí, ktoré sa môžu vyskytnúť (požiar, záplavy atď.), ak sú predvídateľné – napríklad ak sa vyskytujú každých niekoľko rokov³³. V prípade katastrof sa to týka len povinnosti prijať (relatívne) preventívne opatrenia na zníženie rizika takýchto katastrof, ak môžu ohroziť cieľ smernice.
- **Neobmedzuje sa len na ľudskú činnosť**. Vo veci C-6/04, v bode 34 Súdny dvor dospel k záveru, že „*pre prebratie článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch a jeho zavedenie do účinnosti môže byť potrebné prijať tak opatrenia určené na predídenie vonkajších zásahov a poškodení spôsobených človekom, ako aj opatrenia určené na zastavenie prirodzeného vývoja spôsobilého zhoršiť stav ochrany druhov a prirodzených biotopov v OCHU*“. V prípade prirodzeného vývoja alebo vplyvov zmeny klímy by bolo napríklad potrebné prijať opatrenia na zastavenie alebo zvrátenie tohto procesu, ak má na základe uváženia negatívny vplyv na druhy a typy biotopov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú. Vzhľadom na to by sa mali prirodzene dynamické situácie, ako aj úpravy súvisiace so zmenou klímy (napr. stúpanie hladiny morí, miznutie druhov alebo príchod nových druhov) posudzovať jednotlivo³⁴.

Zákonodarca predpokladal určité *obmedzenia* zodpovednosti členských štátov:

- **Priestorové obmedzenie** – opatrenia sa zameriavajú iba na druhy a biotopy, ktoré sa nachádzajú „*na osobitnom chránenom území*“. Na druhej strane môže byť potrebné opatrenia vykonať *mimo* osobitného chráneného územia, ak môžu mať na druhy a biotopy nachádzajúce sa na osobitnom chránenom území vplyv vonkajšie udalosti. V prípade úniku jedovatej tekutiny, ktorá zasiahla mokrad', sa napríklad na základe uplatnenia článku 6 ods. 2 vyžaduje prijatie všetkých preventívnych opatrení na to, aby sa úniku predišlo, aj keď sa miesto nachádza ďaleko od danej mokrade. V článku sa naozaj nestanovuje, že opatrenia musia byť **prijaté** na osobitnom chránenom území, ale že by sa malo **predísť poškodeniu** osobitného chráneného územia. To isté sa týka osobitne chránených území.
- **Obmedzenie príslušných biotopov a druhov** – primerané opatrenia sa týkajú iba biotopov a druhov, „*pre ktoré boli územia označené za chránené*“. Konkrétne sa príslušnými biotopmi a druhmi, pre ktoré sa majú prijať opatrenia, myslia biotopy a druhy identifikované v štandardných formulároch údajov sústavy Natura 2000 (pozri oddiely 2.2 a 4.6.3). Cieľom teda nie je prijať všeobecné ochranné opatrenia, ale opatrenia zamerané na druhy a biotopy, ktorými sa odôvodnil výber lokality (t. j.

³² Pozri aj veci C-75/01, C-418/04, C-508/04, 301/12.

³³ Konkrétne projekcie klímy poukazujú na zvýšenú frekvenciu a intenzitu extrémnych poveternostných podmienok, ktoré je potrebné zohľadniť.

³⁴ Pozri usmernenie o zmene klímy a sústave Natura 2000 na adrese: <http://ec.europa.eu/environment/nature/climatechange/pdf/Guidance%20document.pdf>

Od členských štátov sa vyžaduje prijatie preventívnych opatrení na to, aby sa predišlo poškodeniu a rušeniu v súvislosti s predvídateľnou udalosťou, činnosťou alebo procesom. Tieto opatrenia sa uplatňujú na všetky druhy a biotopy, pre ktoré boli lokality označené ako chránené, a v prípade potreby by sa mali vykonať aj mimo lokalít.

zaznamenané v štandardnom formulári údajov ako opatrenia, ktorých prítomnosť je významná, a identifikované v akte, ktorým boli označené za chránené). Rušenie a/alebo poškodenie sa teda bude určovať na základe informácií oznámených členskými štátmi a používaných na zabezpečenie koherencie sústavy Natura 2000 pre príslušné druhy a biotopy.

3.3. ČO ZNAMENÁ SPOJENIE „PODNIKNÚ PRIMERANÉ KROKY, ABY SA (...) PREDIŠLO“?

Podľa článku 6 ods. 2 členské štáty povinne „podniknú primerané kroky, aby sa (...) predišlo“. V niekoľkých rozhodnutiach Súdneho dvora sa objasňoval typ režimu právnej ochrany, ktorý je potrebné zaviesť v zmysle článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch. Zdôrazňuje sa v nich najmä potreba právneho režimu, ktorý by bol **osobitný, koherentný a úplný**, a teda spôsobilý zabezpečiť trvalú správu a účinnú ochranu príslušných lokalít (vec C-293/07, body 26 – 29)³⁵.

Súdny dvor identifikoval porušenia aj v prípadoch, keď bol zavedený režim „príliš všeobecný a netýkal sa konkrétne osobitne chránených území alebo druhov, ktoré na ňom žijú“ (vec C-166/04, bod 15), keď sa uplatnili ustanovenia „až po tom, ako sa dotknuté činnosti začali, a teda po tom, ako nastali prípadné škody“ (vec C-418/04, bod 208) alebo keď sa na osobitne chránené územia vzťahovali „heterogénne právne režimy, ktorými sa osobitne chráneným územiam neudelovala dostatočná ochrana“ (vec C-293/07, bod 26).

V niektorých prípadoch nemusí samotné podanie podnetu v trestnom konaní voči strane zodpovednej za poškodenie/rušenie alebo uloženie pokút tejto strane postačovať na to, aby členský štát zabezpečil súlad s článkom 6 ods. 2 (vec C-504/14, body 55 a 56).

Podľa Súdneho dvora „pojem ‚primerané opatrenia‘ nachádzajúci sa v článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch totiž znamená, že členské štáty disponujú pri uplatňovaní tohto ustanovenia určitou mierou voľnej úvahy. Treba však pripomenúť, že činnosť je v súlade s článkom 6 ods. 2 smernice o biotopoch len v prípade existencie záruky, že táto činnosť významne nenaruší ciele tejto smernice, najmä ciele ochrany, ktoré táto smernica sleduje“ (rozsudok vo veci Komisia/Španielsko, C-404/09, bod 126 a v ňom citovaná judikatúra). Súdny dvor ďalej uviedol, že „ak sa teda následné preskúmanie na základe článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch má v prejednávacom prípade javiť ako ‚primerané opatrenie‘ v zmysle tohto ustanovenia, toto preskúmanie musí podrobne vymedziť, aké riziká poškodenia alebo rušenia, ktoré by bolo podstatné v zmysle uvedenej smernice, spôsobuje realizácia daného plánu alebo projektu, a musí sa vykonať v súlade s požiadavkami podľa článku 6 ods. 3 tejto smernice“ (vec C-399/14, body 40, 41, 54).

³⁵ Pozri aj veci C-491/08, C-90/10.

Právny režim podľa článku 6 ods. 2 musí byť osobitný, koherentný a úplný, spôsobilý zabezpečiť účinnú ochranu príslušných lokalít. Členské štáty disponujú pri prijímaní primeraných krokov na vykonávanie článku 6 ods. 2 diskrečnou právomocou, pokiaľ sa zabezpečí, že sa nevyskytne žiadne poškodenie ani rušenie. Ak je na splnenie ustanovení článku 6 ods. 2 potrebné preskúmanie plánu alebo projektu, musí sa uskutočniť v súlade s požiadavkami článku 6 ods. 3.

3.4. LÍŠI SA VYKONÁVANIE V PRÍPADE POŠKODENIA OD VYKONÁVANIA V PRÍPADE RUŠENIA?

Pokiaľ ide o **rušenie druhov**, v článku 6 ods. 2 sa stanovuje, že je potrebné podniknúť primerané kroky nato, aby sa predišlo „*pokiaľ by takéto rušenie bolo podstatné vo vzťahu k cieľom tejto smernice*“.

Predmetné rušenie musí byť relevantné pre stav ochrany druhov (musí mať naň vplyv) vo vzťahu k cieľom smernice. Preto práve vo vzťahu k týmto **cieľom** musí členský štát stanoviť, či je rušenie podstatné.

Pokiaľ však ide o **poškodenie biotopov** (ktoré sa týka prirodzených biotopov aj biotopov druhov), vplyv vo vzťahu k cieľom smernice sa v znení článku 6 ods. 2 výslovne neuvádza. Uvádza sa jednoducho len to, že poškodeniu biotopov sa musí predísť.

Môže sa zdať zložité posúdiť poškodenie v absolútnom vyjadrení bez odkazu na merateľné limity. Spojenie poškodenia s cieľmi ochrany na úrovni lokality, ktorými sa prispieva k dosahovaniu cieľov smernice, však môže umožniť výklad obmedzení toho, čo predstavuje poškodenie (pozri oddiel 3.5.1). Článok 6 ods. 2 a 3 smernice o biotopoch sa musia vykladať ako koherentný celok, pričom ich účelom je zabezpečiť rovnakú úroveň ochrany typov biotopov a biotopov druhov (veci C-258/11, bod 32; C-521/12, bod 19; spojené veci C-387 a 388). Posúdenie poškodenia, ak je potrebné, by sa preto malo uskutočniť na základe podobných kritérií a metód ako pri posúdeniach v rámci uplatňovania článku 6 ods. 3 (pozri aj vec C-399/14, bod 54).

Stav ochrany typu biotopu alebo biotopu druhov, ktoré sa vyskytujú v lokalite, možno posúdiť porovnaním so stavom ochrany uvedeným v štandardnom formulári údajov sústavy Natura 2000, pokiaľ je aktuálny.

V konkrétnej lokalite by mal stav ochrany odrážať dynamickú povahu príslušných biotopov a druhov.

Rušeniu druhov sa musí predísť, pokiaľ by bolo podstatné vo vzťahu k cieľom smernice. Na druhej strane, poškodenie prirodzeného biotopu alebo biotopu druhov sa nekvalifikuje na základe nevyhnutnosti byť podstatné vo vzťahu k cieľom smernice, musí sa mu jednoducho úplne predísť.

Poškodenie a rušenie by sa mali posudzovať porovnaním s cieľmi ochrany lokality a stavom ochrany druhov a typov biotopov, ktoré sa vyskytujú v lokalite, a to pomocou rovnakých kritérií ako v prípade postupu podľa článku 6 ods. 3. Tento pojem by sa mal vykladať dynamicky, podľa vývoja stavu ochrany biotopu alebo druhu v danej lokalite.

3.5. UKAZOVATELE POŠKODENIA A RUŠENIA

Členské štáty musia prijať primerané ochranné opatrenia na zachovanie **ekologických vlastností** lokalít sústavy Natura 2000 od dátumu, ku ktorému sú navrhnuté za lokality s európskym významom.

Súdny dvor to potvrdil vo veci *Bund* (vec C-244/05, bod 45): „(...) je potrebné pripomenúť že podľa prílohy III etapy I smernice, ekologické vlastnosti lokality identifikovanej príslušnými vnútroštátnymi orgánmi odrážajú hodnotiace kritériá, ktoré sú v tejto prílohe uvedené, teda stupeň zastúpenia typu biotopu, jeho plochu, štruktúru a funkcie, veľkosť a hustotu populácie druhov prítomných v danej lokalite, prvky prirodzeného biotopu, ktoré sú dôležité pre príslušný druh, stupeň izolácie populácie existujúcej v danej lokalite, ako aj význam lokality pre ochranu typu biotopov a príslušných druhov“.

Z toho vyplýva, že ekologické vlastnosti lokality sa nesmú poškodiť pod úroveň, ktorú mala v čase označenia za chránenú. V prípade dosiahnutia lepšieho stavu by mal byť referenčným tento zlepšený stav. Vo všeobecnosti platí, že v konkrétnej lokalite sa poškodenie alebo rušenie posudzuje individuálne pomocou ukazovateľov (pozri ďalej) so zreteľom na význam zmeny ich hodnoty³⁶.

3.5.1. Poškodenie typov biotopov a biotopov druhov

Poškodenie je akákoľvek forma degradácie, ktorá má vplyv na biotop. Členský štát musí zohľadniť všetky vplyvy na prostredie, v ktorom sa vyskytujú biotopy (priestor, voda, ovzdušie, pôda). Ak majú tieto vplyvy za následok zhoršenie parametrov ochrany biotopu oproti minulosti, predpokladá sa, že došlo k poškodeniu.

Je dôležité pripomenúť, že požiadavka na predídenie poškodeniu sa uplatňuje nielen na **typy biotopov** uvedené v prílohe I k smernici o biotopoch, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, ale aj na **biotopy druhov** uvedené v prílohe II k smernici o biotopoch a prílohe I k smernici o ochrane voľne žijúceho vtáctva a aj na migrujúce druhy uvedené v článku 4 ods. 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú.

Pri posudzovaní tohto poškodenia možno vychádzať z cieľov ochrany lokality a ekologických vlastností lokality, ktoré viedli k tomu, že bola vybraná za lokalitu s európskym významom (v súlade s kritériami výberu uvedenými v prílohe III k smernici) alebo za osobitne chránené územie.

Tieto ekologické vlastnosti **typov biotopov** sa zaznamenávajú do štandardného formulára údajov pomocou týchto parametrov³⁷:

§ **Stupeň zastúpenia typu biotopu** – meria sa ním „typickosť“ typu biotopu.

Toto by malo súvisieť s výkladovou príručkou typov biotopov uvedených v prílohe I³⁸, keďže v tejto príručke sa uvádza vymedzenie každého typu biotopu spoločne s uvedením charakteristických druhov a ďalších relevantných prvkov. Každá udalosť, činnosť alebo proces, ktoré spôsobia stratu zastúpenia biotopu, by sa mali posúdiť ako poškodenie.

§ **Plocha**, na ktorej sa nachádza biotop v lokalite, a jej relatívna plocha v porovnaní s celkovou plochou pokrytou týmto typom biotopu v rámci územia krajiny.

³⁶ Práca v rámci mapovania a posudzovania ekosystémov a ich služieb zabezpečuje ukazovatele týkajúce sa tlakov na ekosystémy, ktoré možno využiť aj pri posudzovaní poškodenia a rušenia – pozri najmä 5. Technickú správu (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm).

³⁷ Vykonávacie rozhodnutie Komisie z 11. júla 2011 o formáte poskytovania informácií o lokalitách sústavy Natura 2000 [oznámené pod číslom C(2011) 4892], (2011/484/EÚ), Ú. v. EÚ L 198, 30.7.2011, s. 39. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:198:0039:0070:SK:PDF>

³⁸ http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf

Každá udalosť, činnosť alebo proces v rámci lokality, ktoré prispievajú k zmenšeniu veľkosti typu biotopu alebo biotopu druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, by sa mali považovať za poškodenie.

§ Stupeň ochrany štruktúry a funkcií príslušného typu prirodzeného biotopu a možnosti jeho obnovy.

Podobné úvahy možno uplatniť v prípade biotopov druhov, napr. mokradí pre vtáky. Každé zhoršenie ktoréhokoľvek z týchto faktorov potrebných na dlhodobé zachovanie biotopov a biotopov druhov sa môže považovať za poškodenie, napr. poškodenie môže byť spôsobené nielen fyzickým znížením rozsahu biotopu, ale aj tým, že prestane byť miestom na párenie a hniezdenie, kŕmenie, oddych alebo miesto odpočinku počas migrácie pre daný druh.

Funkcie potrebné na dlhodobé zachovanie samozrejme závisia od príslušného biotopu. Členské štáty musia tieto požiadavky poznať (prostredníctvom štúdií, získavania údajov atď.), keďže v článku 6 ods. 1 sa stanovuje, že musia prijímať opatrenia, ktoré „zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II“.

K poškodeniu biotopov v lokalite dôjde vtedy, keď sa v porovnaní s pôvodným stavom alebo stavom po obnove zmenší oblasť, na ktorej v danej lokalite žije typ biotopu alebo biotop druhov, alebo keď sa zmenší osobitná štruktúra a funkcie potrebné na dlhodobé zachovanie daného biotopu alebo stavu druhov súvisiace s týmto biotopom. Toto posúdenie sa uskutočňuje podľa cieľov ochrany lokality a prispieva sa ním ku koherencii sústavy.

Na rozdiel od poškodenia nemá rušenie priamy vplyv na fyzický stav lokality; týka sa druhov a môže byť časovo obmedzené (hluk, zdroj svetla atď.). Dôležitými parametrami sú preto intenzita, trvanie a frekvencia opakovania rušenia.

Pri posudzovaní toho, či je rušenie podstatné vo vzťahu k cieľom smernice, možno vychádzať z vymedzenia *priaznivého stavu ochrany druhov* z článku 1 písm. i) na základe týchto faktorov:

- **Údaje o dynamike populácie** príslušného druhu naznačujú, že sa tento druh sám dlhodobo udržiava vo svojom prirodzenom biotope ako životaschopný prvok.
Každú udalosť, činnosť alebo proces, ktorými sa prispieva k dlhodobému poklesu populácie druhov v lokalite, možno považovať za podstatné rušenie.
- **Miesto prirodzeného výskytu** tohto druhu sa **ani nezmenšuje**, ani sa pravdepodobne v dohľadnej budúcnosti nezmenší.
Každú udalosť, činnosť alebo proces, ktorými sa prispieva k zníženiu alebo riziku zmenšenia miesta výskytu druhov v lokalite, možno považovať za podstatné rušenie.
- **Existuje a pravdepodobne bude ďalej existovať dostatočne veľký biotop** na dlhodobé zachovanie jeho populácií.

Každú udalosť, činnosť alebo proces, ktorými sa prispieva k zníženiu veľkosti dostupného biotopu druhov, možno považovať za podstatné rušenie.

V tomto zmysle sú vplyvy ako hluk, vibrácie a izolácia subpopulácií druhov spôsobilé zapríčiniť podstatné rušenie daných druhov. Ak teda členské štáty neprijmú primerané opatrenia na to, aby týmto vplyvom predišli, nesplnili si povinnosti, ktoré im vyplývajú z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch (vec C-404/09).

Pri stanovovaní podstatného významu rušenia možno zohľadniť faktory ako intenzita, frekvencia a trvanie rušenia, pričom tie sa môžu líšiť v závislosti od jednotlivých druhov a v závislosti od rôzneho času a stavu (napr. zdroje potravy alebo výskyt dostatočne nerušených území v blízkosti).

K rušeniu druhov v lokalite dôjde vtedy, keď nastanú udalosti, vykonajú sa činnosti alebo procesy, ktorými sa v lokalite prispieva k dlhodobému poklesu populácie druhov, zmenšeniu alebo riziku zmenšenia miesta výskytu druhov a k zmenšeniu im dostupného biotopu. Toto posúdenie sa uskutočňuje podľa cieľov ochrany lokality a prispieva sa ním ku koherencii sústavy.

4. Článok 6 ods. 3

Objasnenie pojmov plán alebo projekt, pravdepodobnosť významného vplyvu, primeraný odhad, ciele ochrany lokality; kumulatívne vplyvy, príslušné orgány, stanovisko verejnosti, integrita lokality

4.1. ZNENIE

„Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.“

4.2. ROZSAH PÔSOBNOSTI

Pokiaľ ide o **účel a súvislosti**, úloha tretieho a štvrtého odseku článku 6 sa musí posudzovať vo vzťahu k prvému (alebo v prípade osobitne chránených území vo vzťahu k článku 3 ods. 1 a 2 a článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva) a článku 6 ods. 2. Konkrétne je dôležité mať na pamäti, že aj keď sa stanoví, že iniciatíva alebo činnosť nepatria do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3, bude potrebné ich zosúladiť s ostatnými uvedenými ustanoveniami.

Môže sa stať, že činnosti, ktorými sa prispieva k cieľom ochrany lokality alebo ktoré sú s týmito cieľmi v súlade, už spadajú do rozsahu článku 6 ods. 1 a 2 – napríklad tradičné poľnohospodárske postupy, ktorými sa zachovávajú konkrétne typy biotopov a druhy. Ustanovenia článku 6 ods. 3 a 4 predstavujú formu povoloňacieho režimu, ktorým sa stanovujú okolnosti, za ktorých sa môžu alebo nemusia povoliť plány a projekty s pravdepodobne závažnými negatívnymi vplyvmi na lokality sústavy Natura 2000. Zabezpečuje sa nimi teda plné zohľadnenie hospodárskych požiadaviek a ďalších iných ako ekologických požiadaviek vzhľadom na ciele ochrany.

V článku 6 ods. 3 sa vymedzuje *viacstupňový postup* na posúdenie plánov a projektov³⁹.

- a) Prvá časť tohto postupu, ktorá sa riadi článkom 6 ods. 3 prvou vetou, pozostáva z fázy predbežného posúdenia („skrining“) na určenie toho, či, po prvé, plán alebo projekt priamo súvisí so správou lokality alebo je potrebný pre správu lokality, a po druhé, či je pravdepodobné, že bude mať významný vplyv na lokalitu.
- b) Druhá časť postupu, ktorá sa riadi článkom 6 ods. 3 druhou vetou, sa týka primeraného odhadu a rozhodnutia príslušných vnútroštátnych orgánov.

³⁹ V prílohe II na konci tohto dokumentu sa nachádza zjednodušený vývojový diagram tohto postupu.

Tretia časť postupu (upravená v článku 6 ods. 4) prichádza na rad vtedy, ak sa napriek negatívnemu posúdeniu vplyvov navrhuje plán alebo projekt nezamietnuť, ale podrobnejšie posúdiť. V takom prípade sa článkom 6 ods. 4 za určitých podmienok umožňujú výnimky z článku 6 ods. 3.

Uplatniteľnosť postupu a rozsah, v akom sa uplatňuje, závisia od viacerých faktorov, pričom v postupnosti krokov je každý krok ovplyvnený predchádzajúcim krokom. Poradie, v akom sa kroky vykonávajú, je preto pre správne uplatňovanie článku 6 ods. 3 mimoriadne dôležité.

Pokiaľ ide o *geografickú pôsobnosť*, ustanovenia článku 6 ods. 3 sa neobmedzujú na plány a projekty, ktoré sa nachádzajú výlučne v chránenej lokalite alebo ktoré sa jej týkajú; vzťahujú sa aj na plány a projekty nachádzajúce sa mimo lokality, ktoré však pravdepodobne budú mať na ňu významný vplyv, a to bez ohľadu na vzdialenosť od predmetnej lokality (vec C-98/03, bod 51 a vec C-418/04, body 232, 233).

Okrem toho Súdny dvor uviedol, že článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa nebráni zavedeniu prísnejšieho vnútroštátneho ochranného opatrenia, ktorým sa môže uložiť napríklad absolútny zákaz určitej činnosti bez požiadavky na posúdenie vplyvu jednotlivých projektov alebo plánov na životné prostredie v príslušnej lokalite sústavy Natura 2000 (vec C-2/10, body 39 – 75).

V článku 6 ods. 3 sa vymedzuje viacstupňový postup na posúdenie plánov a projektov, ktoré môžu mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000. Aj činnosti, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3, budú musieť byť v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 1 – alebo v prípade osobitne chránených území s ustanoveniami článku 3, článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva – a s ustanoveniami článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch.

4.3. VZŤAH MEDZI ČLÁNKOM 6 ODS. 2 A ČLÁNKOM 6 ODS. 3

Cieľom oboch uvedených odsekov článku 6 je predísť akýmkoľvek negatívnym vplyvom na lokalitu. V prípade článku 6 ods. 2 je cieľom predísť „poškodeniu (...) alebo podstatnému rušeniu“. V prípade článku 6 ods. 3 je cieľom predísť schváleniu akýchkoľvek plánov alebo projektov, ktoré by mohli „nepriaznivo ovplyvniť integritu lokality“. Ich ciele sú teda vo všeobecnosti podobné. Malo by sa však pripomenúť, že ustanovenia článku 6 ods. 2 sa uplatňujú na lokalitu *vždy*, zatiaľ čo ustanovenia článku 6 ods. 3 sa uplatňujú iba vtedy, *ak sa navrhuje plán alebo projekt*, ktorý môže mať významný vplyv na lokalitu. Keďže celkový cieľ oboch odsekov je rovnaký, je logické dospieť k záveru, že každý plán alebo projekt schválený v súlade s článkom 6 ods. 3 bude takisto v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 2, ak sa následne nepreukáže pravdepodobnosť poškodenia biotopu a/alebo rušenia druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú.

Potvrdil to aj Súdny dvor (vec C-127/02, body 35 – 37): „Ak bol plán alebo projekt odsúhlasený na základe konania podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, je, pokiaľ sa týka vplyvu tohto plánu alebo projektu na príslušne chránenú lokalitu, akékoľvek súčasné použitie všeobecnej ochrannej normy článku 6 ods. 2 nadbytočné. Povolenie plánu alebo projektu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch nevyhnutne predpokladá, že bolo posúdené, že plán alebo projekt nemôže nepriaznivo ovplyvniť integritu dotknutej lokality a ani nie je spôsobilý vyvolať poškodzovanie alebo podstatné rušenie v zmysle článku 6 ods. 2.

Nemôže však byť vylúčené, že sa taký plán alebo projekt ukáže byť neskôr, a to aj v prípade, keď nedošlo k žiadnemu pochybeniu, za ktoré by zodpovedali príslušné vnútroštátne orgány, spôsobiť takéto poškodzovanie alebo rušenie. Za týchto okolností umožňuje článok 6 ods. 2 smernice

o biotopoch plniť základný cieľ udržiavať a ochraňovať kvalitu životného prostredia spolu s ochranou prirodzeného životného prostredia vrátane ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v zmysle prvého odôvodnenia k preambule tejto smernice.“

Na druhej strane, ak bolo povolenie plánu alebo projektu udelené spôsobom, ktorý nie je v súlade s článkom 6 ods. 3, porušenie článku 6 ods. 2 možno konštatovať v prípade, že je preukázané poškodenie biotopu alebo rušenie druhov, pre ktoré bolo predmetné územie označené za chránené (veci C-304/05, C-388/05, C-404/09, C-141/14).

To isté sa uplatňuje na všetky projekty a činnosti, ktoré boli povolené pred začlenením lokalít do zoznamu lokalít s európskym významom alebo pred ich klasifikáciou ako osobitne chránených území, a na ktoré sa nevzťahuje povinnosť odhadnutia dosahov na typy biotopov a druhy podľa článku 6 ods. 3, ale môžu mať nepriaznivý vplyv na integritu týchto lokalít. Článok 6 ods. 2 a 3 smernice o biotopoch sa musia vykladať ako koherentný celok, pričom ich účelom je zabezpečiť rovnakú úroveň ochrany prirodzených biotopov a biotopov druhov (veci C-258/11, C-521/12, C-399/14, spojené veci C-387 a 388/15).

Preto v prípade, že má článok 6 ods. 2 za následok povinnosť vykonať následné preskúmanie dosahov plánu alebo projektu na príslušnú lokalitu, sa musí toto preskúmanie vykonať v súlade s požiadavkami článku 6 ods. 3 (vec C-399/14, bod 54).

Článok 6 ods. 3 sa neuplatňuje na činnosť, ktorej vykonávanie podliehalo povoleniu, ale vykonávala sa bez povolenia, a teda nezákonne. Takéto činnosti však môžu byť porušením článku 6 ods. 2 a členské štáty musia konať v súlade s uvedeným ustanovením (vec C-504/14).

4.4. ČO SA MYSLÍ POD POJMOM „PLÁN ALEBO PROJEKT, KTORÝ PRIAMO NESÚVISÍ SO SPRÁVOU LOKALITY ALEBO NIE JE POTREBNÝ PRE ňU“?

Vzhľadom na to, že v smernici o biotopoch sa nevymedzuje pojem „plán“ ani „projekt“, sa musí veľká pozornosť venovať všeobecným zásadám výkladu, konkrétne zásade, že jednotlivé ustanovenia práva EÚ sa musia vykladať na základe svojho znenia a účelu a v súvislostiach, v ktorom sa vyskytujú.

V prospech širokého výkladu pojmov „plán“ alebo „projekt“ svedčia dva argumenty:

- Po prvé, v smernici sa nevymedzuje rozsah pôsobnosti pojmu „plán“ ani „projekt“ odkazom na konkrétne kategórie ani jedného z nich. Kľúčovým obmedzujúcim faktorom je namiesto toho pravdepodobnosť alebo nepravdepodobnosť ich významného vplyvu na lokalitu.
- Po druhé, doplnkom k pokračujúcemu uplatňovaniu článku 6 ods. 2 na činnosti vylúčené z rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3 a ods. 4 je to, že čím podrobnejšie sú vymedzené pojmy „plán“ a „projekt“, tým potenciálne obmedzenejšie sú prostriedky na posúdenie záujmu ochrany voči škodlivému záujmu, ktorý sa netýka ochrany, a tým aj na zabezpečenie správneho uplatňovania článku 6 ods. 2, t. j. predísť poškodeniu a rušeniu.

4.4.1. Projekt

Podpora pre široké vymedzenie pojmu „projekt“ sa primerane posilňuje aj vtedy, ak hovoríme o smernici 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie⁴⁰ – ďalej len smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Uvedená smernica sa

⁴⁰ Ú. v. EÚ L 26, 28.1.2012, s. 1, zmenená smernicou 2014/52/EÚ.

týka podobných súvislostí, pričom sa v nej stanovujú pravidlá posudzovania projektov, ktoré budú mať pravdepodobne významný vplyv na životné prostredie. V článku 1 ods. 2 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa ustanovuje, že „projekt“ znamená:

„– realizáciu stavieb alebo iných zariadení alebo plánov, – iné zásahy do prírodného prostredia a krajiny, vrátane ťažby nerastných surovín.“

Ide o veľmi široké vymedzenie (vec C-72/95 *Kraaijeveld*, body 30 a 31), ktoré sa neobmedzuje na fyzickú stavbu, ale týka sa aj iných zásahov do prírodného prostredia vrátane pravidelných činností zameraných na využívanie prírodných zdrojov⁴¹. Môže doň patriť napríklad aj významné zintenzívnenie poľnohospodárstva, ktoré predstavuje hrozbu poškodenia alebo zničenia poloprírodného charakteru lokality⁴².

Súdny dvor vydal množstvo rozhodnutí týkajúcich sa typu zásahov, ktoré si vyžadujú uplatnenie článku 6 ods. 3.

Vo veci *Waddenzee* (C-127/02, body 25 – 29) sa objasnilo, že **činnosti, ktoré sa v príslušnej lokalite vykonávajú pravidelne** niekoľko rokov, ale na ktoré sa každý rok udeľuje licencia na obmedzené obdobie, pričom každá licencia znamená nové posúdenie možnosti vykonávania tejto činnosti, ako aj lokality, kde sa môže vykonávať, by sa mali v čase podania každej žiadosti považovať za samostatný plán alebo projekt v zmysle smernice o biotopoch.

Vo veci *Papenburg* (C-226/08, body 50 – 51) Súdny dvor ďalej rozhodol, že: „(...) *priebežné prevádzkové práce v plavebnom kanáli ústí riek, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné (...) sa v miere, v akej predstavujú projekt a môžu ovplyvniť dotknutú lokalitu významným spôsobom, musia podrobiť posúdeniu ich vplyvu na túto lokalitu podľa týchto ustanovení [článku 6 ods. 3].*“

Platí však, že „*ak predovšetkým vzhľadom na opakovanosť, povahu a podmienky výkonu týchto prevádzkových prác možno uvedené práce považovať za jedinú operáciu, najmä keď ich cieľom je zachovanie určitej hĺbky plavebného kanálu pomocou pravidelných a na tento účel potrebných prác na prehlbovaní, možno tieto prevádzkové práce pokladať za jeden a ten istý projekt v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o ochrane biotopov.*“

Súdny dvor rozhodol aj o tom, že **možnosť všeobecného vylúčenia niektorých činností nie je v súlade s ustanoveniami článku 6 ods. 3** (veci C-256/98, C-6/04, C-241/08, C-418/04, C-538/09). Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že projekty nemožno vylúčiť z povinnosti posúdenia iba preto, že nepodliehajú udeleniu povolenia (vec C-98/03, body 43 – 52).

Súdny dvor rozhodol aj o tom, že **veľkosť projektu nie je dôležitá**, keďže sama osebe nebráni možnosti, že projekt bude mať významný vplyv na chránenú lokalitu (vec C-98/03, vec C-418/04, bod 244).

4.4.2. Plán

Aj pojem „plán“ má na účely článku 6 ods. 3 potenciálne veľmi široký význam. Ak analogicky hovoríme o smernici 2001/42/ES o posudzovaní vplyvov určitých plánov a programov na životné prostredie⁴³

⁴¹ Význam tohto vymedzenia pre smernicu o biotopoch uvádza aj Súdny dvor (vec C-127/02, bod 26).

⁴² Nato, aby takéto zásahy/činnosti patrili do rozsahu pôsobnosti smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, musí byť ich súčasťou zmena fyzických aspektov danej lokality (vec C-121/11, *Pro-Braine*, bod 31, vec C-275/09 *Brussels Airport*, bod 30).

⁴³ Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30–37.

(ďalej len „smernica o strategickom environmentálnom hodnotení“), v článku 2 písm. a) uvedenej smernice sa plány a programy vymedzujú takto:

„plány a programy sú plány a programy vrátane tých, na ktorých financovaní sa podieľa Európske spoločenstvo, ako aj ich akékoľvek modifikácie:

- ktoré sú predmetom prípravy a/alebo schvaľovania úradom na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni alebo ktoré úrad pripravuje na schválenie prostredníctvom parlamentného alebo vládneho legislatívneho postupu a
- ktoré vyžadujú legislatívne, regulatívne alebo správne predpisy;“

V tomto zmysle Súdny dvor rozhodol, že „so zreteľom na účel smernice 2001/42, ktorý spočíva v zabezpečení vysokého stupňa ochrany životného prostredia, **však ustanovenia obmedzujúce rozsah pôsobnosti tejto smernice, a najmä ustanovenia, ktoré definujú akty sledované smernicou, treba vykladať široko**“ (vec C-567/10, body 24 – 43).

Zjavný význam majú v rámci smernice o biotopoch **územné alebo priestorové plány**. Niektoré plány majú na využívanie krajiny priame právne účinky, iné len nepriame účinky. Regionálne alebo geograficky rozsiahle priestorové plány sa napríklad často neuplatňujú priamo, ale tvoria základ pre podrobnejšie plány alebo slúžia ako rámec na získanie povolení, ktorý má potom priame právne účinky. Oba druhy územných plánov by sa mali považovať za plány patriace do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3, pokiaľ môžu mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000.

Súdny dvor toto stanovisko potvrdil (vec C-6/04, bod 52) a uviedol, že hoci územné plánovanie nepovoľuje vždy stavebné projekty a hoci tieto musia byť predmetom povolenia udeleného podľa obvyklého postupu, **podstatne ovplyvňujú rozhodovanie vo veci**. Územné plány musia preto prejsť primeraným odhadom svojho dosahu na príslušnú lokalitu (pozri aj vec C-418/04).

Sektorové plány by sa mali takisto považovať za patriace do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 3, a to opäť pokiaľ môžu mať významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000. K príkladom môžu patriť plány dopravných sietí, plány v oblasti energetiky, plány nakladania s odpadom, plány v oblasti hospodárenia s vodami alebo plány v oblasti obhospodarovania lesov (pozri vec C-441/17, body 122 – 124).

Je ich však potrebné odlíšiť od „plánov“, ktoré majú podobu vyhlásení o politike, t. j. politických dokumentov týkajúcich sa všeobecnej politickej vôle alebo zámeru ministerstva alebo orgánu na nižšej úrovni. Príkladom môže byť všeobecný plán trvalo udržateľného rozvoja na území alebo v regióne členského štátu. Nie je však vhodné ich považovať za „plány“ na účely článku 6 ods. 3, najmä ak sa musia všetky iniciatívy vychádzajúce z takýchto vyhlásení o politikách uskutočňovať prostredníctvom územného plánu alebo sektorového plánu (vec C-179/06, bod 41)⁴⁴. Ak je však prepojenie medzi obsahom takejto iniciatívy a pravdepodobným vplyvom na lokalitu sústavy Natura 2000 jasné a priame, článok 6 ods. 3 by sa mal uplatňovať.

Ak sú do plánu začlenené jeden alebo viaceré konkrétne projekty vo všeobecnosti, nie však podrobné informácie o projektoch, na posúdenie na úrovni plánu sa vzťahujú aj požiadavky na posúdenie z článku 6 ods. 3, ktoré sa týkajú týchto konkrétnych projektov v neskoršej fáze, keď budú o nich dostupné podrobnejšie informácie⁴⁵.

⁴⁴ Platí to bez toho, aby bolo dotknuté uplatňovanie smernice o strategickom environmentálnom hodnotení (2001/42/ES).

⁴⁵ Podrobnosti o začlenení posúdenia v rôznych fázach sa nachádzajú aj v usmerňovacom dokumente o zjednodušení postupov posudzovania vplyvov na životné prostredie pre projekty spoločného záujmu v kapitole 3.2: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf

4.4.3. Priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu (...)

Zo súvislostí a účelu článku 6 je zrejmé, že pojem „správa“ má odkazovať na správu „ochrany“ lokality, t. j. má sa chápať v zmysle, v akom sa používa v článku 6 ods. 1. Preto ak činnosť priamo súvisí s plnením cieľov ochrany a je pre ne potrebná, neplatí pre ňu požiadavka na posúdenie.

Zavedením možnosti vypracovania plánov riadenia sa v článku 6 ods. 1 stanovuje flexibilita pre členské štáty, pokiaľ ide o podobu, akú môžu takéto plány mať. Plány môžu byť buď konkrétne navrhnuté pre lokality alebo „začlenené do iných plánov rozvoja“. Preto je možné mať „čistý“ plán riadenia ochrany alebo „kombinovaný“ plán, ktorý bude okrem cieľov ochrany obsahovať aj iné ciele.

Výrazom „priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu (...)“ sa zabezpečuje, že aj v prípade prvku, ktorý sa netýka ochrany, ale nachádza sa v pláne alebo projekte, ktorý okrem iných cieľov zahŕňa aj správu ochrany, sa môže vyžadovať primeraný odhad.

Súčasť plánu riadenia ochrany pre lesnatú plochu označenú za osobitné chránené územie môže napríklad tvoriť aj komerčná ťažba dreva. Vzhľadom na to, že komerčný rozmer nie je na správu ochrany lokality potrebný, môže byť potrebné zohľadniť uskutočnenie primeraného odhadu.

Súdny dvor podporil toto stanovisko (vec C-241/08, bod 55) a poukázal na to, že „samotná zhoda zmlúv o Natura 2000 s cieľmi ochrany území nemôže byť vzhľadom na článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch považovaná za dostačujúcu na to, aby boli práce, diela a úpravy uvádzané týmito zmluvami systematicky vylúčené z posudzovania vplyvov na územie.“

Môžu nastať aj situácie, v ktorých môže plán alebo projekt priamo súvisiaci so správou jednej lokality alebo pre ňu potrebný ovplyvňovať aj inú lokalitu.

S cieľom zlepšiť protipovodňový režim jednej lokality sa môže napríklad navrhovať výstavba zábrany v inej lokalite, čo môže mať na túto inú lokalitu významný nepriaznivý vplyv. V takom prípade by mal plán alebo projekt podliehať posúdeniu, ktoré sa bude týkať ovplyvnenej lokality.

Okrem toho vo veci C-441/17 (bod 123) sa uvádza príklad plánu (týkajúceho sa výlučne zvýšenia objemu ťažby dreva vykonávaním aktívnych činností obhospodarovania lesov v lokalite sústavy Natura 2000), ktorý priamo nesúvisí s ochranou, keďže sa v ňom nestanovujú žiadne ciele ochrany ani ochranné opatrenia, a preto patrí do rozsahu pôsobnosti posúdenia podľa článku 6 ods. 3.

Pojem „projekt“ by sa mal vykladať v širšom zmysle tak, aby zahŕňal aj stavebné práce a iné zásahy do prirodzeného životného prostredia. Pojem „plán“ má takisto širší zmysel, pričom doň patria aj územné plány a sektorové plány alebo programy.

Plány a projekty priamo súvisiace so správou ochrany lokality, či už samotne, alebo ako zložky iných plánov a projektov, by sa mali vo všeobecnosti vyňať z uplatňovania ustanovení článku 6 ods. 3, ale posúdenie sa stále môže vyžadovať v súvislosti s ich zložkami, ktoré sa netýkajú ochrany.

4.5. AKO URČIŤ, ČI PLÁN ALEBO PROJEKT „MÔŽE PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNE OVPLYVNIŤ TÚTO LOKALITU, ČI UŽ SAMOSTATNE, ALEBO V SPOJENÍ S INÝMI PLÁNMI ALEBO PROJEKTMI“?

Toto slovné spojenie sa týka vzťahu medzi príčinou a vplyvom a kumulatívneho aspektu. Na jednej strane je potrebné preskúmať, akých druhov vplyvov sa týka („významne ovplyvniť“ resp. „významný vplyv“), a potom preskúmať, aké druhy príčin budú mať pravdepodobne za následok tieto vplyvy [„môže pravdepodobne (...) či už samotne, alebo v spojení“].

Stanovenie toho, či plán alebo projekt môže mať významný vplyv, bude mať praktické aj právne dôsledky. Preto je pri návrhu projektu dôležité najskôr zohľadniť túto kľúčovú otázku a potom zabezpečiť, aby toto posúdenie obstálo pri vedeckej a odbornej kontrole.

Posudzované plány a projekty, pri ktorých sa dospelo k záveru, že pravdepodobne nebudú mať významný vplyv, možno spracovať bez uplatnenia následných krokov podľa článku 6 ods. 3. Členské štáty však budú musieť odôvodniť a zaznamenať dôvody, na základe ktorých dospeli k takémuto záveru skríningu.

4.5.1. Môže pravdepodobne (...)

Ochranné opatrenia uvedené v článku 6 ods. 3 sa nezačínajú uplatňovať na základe **istoty**, ale na základe **pravdepodobnosti** významného vplyvu. Preto je v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti neprijateľné nevykonať posúdenie na základe toho, že významný vplyv nie je istý.

Potvrdil to aj Súdny dvor v rozhodnutí vo veci *Waddenzee* (C-127/02, body 39 – 44): „(...) mechanizmu ochrany prírody podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa nepredpokladá (...) istota, že plány alebo projekty predmetnú lokalitu významne ovplyvnia, ale postačuje len pravdepodobnosť, že plán alebo projekt má takýto vplyv. (...) **pri pochybnostiach o existencii významného vplyvu je potrebné pristúpiť k takému odhadu.** (...) článok 6 ods. 3 prvá veta smernice sa musí vykladať v tom zmysle, že každý plán alebo projekt nie priamo súvisiaci alebo nevyhnutný pre správu lokality podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na túto lokalitu z hľadiska cieľov jej ochrany, **pokiaľ na základe objektívnych skutočností nemožno vylúčiť**, že bude mať pravdepodobne na túto lokalitu významný vplyv, a to či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi.“

Opäť je užitočné oprieť sa o smernicu 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení zmien, keďže spojenie „môže pravdepodobne významne ovplyvniť“ je takmer identické so základným spojením použitým na uloženie povinnosti členským štátom podľa smernice o posudzovaní vplyvov⁴⁶ vykonať posúdenie. Smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie je užitočná aj na stanovenie rôznych faktorov, ktoré môžu prispievať k pravdepodobnosti výskytu významného vplyvu⁴⁷. Každý návrh, pri ktorom sa predpokladá, že si bude vyžadovať posúdenie podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie na základe, okrem iného, toho, či je pravdepodobný výskyt významného vplyvu na lokalitu sústavy Natura 2000, možno posúdiť aj v zmysle požiadavky na posúdenie z článku 6 ods. 3⁴⁸.

Pri určovaní pravdepodobnosti významného vplyvu, a teda aj potreby primeraného odhadu, sa nemôžu zohľadňovať zmierňujúce opatrenia (t. j. opatrenia, ktoré by predišli negatívnym vplyvom alebo by ich zmiernili). Potvrdzuje to aj Súdny dvor v rozhodnutí vo veci C-323/17: „Článok 6 ods. 3

⁴⁶ Pozri článok 2 ods. 1 smernice 2011/92/EÚ, zmenenej smernicou 2014/52/EÚ.

⁴⁷ Pozri prílohu III k smernici 2011/92/EÚ, zmenenú smernicou 2014/52/EÚ.

⁴⁸ Primeraný odhad podľa článku 6 ods. 3 sa však môže vyžadovať aj v prípade projektov, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín sa má vykladať v tom zmysle, že na účely zistenia, či treba následne vykonať primerané posudzovanie vplyvov plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu, netreba v rámci štádia skríningu zohľadniť opatrenia, ktorých cieľom je vyhnúť sa škodlivým účinkom tohto plánu alebo tohto projektu na túto lokalitu alebo ich zmierniť“⁴⁹.

Pravdepodobnosť významných vplyvov nemusí vyplývať len z plánov alebo projektov určených na realizáciu **v rámci** chránenej lokality, ale aj z plánov alebo projektov určených na realizáciu **mimo** chránenej lokality (vec C-142/16, bod 29). Mokrad' môže byť napríklad poškodená v dôsledku projektu odvodnenia, ktorý je plánovaný v určitej vzdialenosti od hraníc mokrade, alebo na lokalitu môžu mať vplyv emisie tuhých znečisťujúcich látok z vonkajšieho zdroja. Z tohto dôvodu je dôležité, aby členské štáty v právnych predpisoch aj v praxi umožnili uplatňovanie ochranných opatrení podľa článku 6 ods. 3 na všetky tlaky súvisiace s rozvojom vrátane tých, ktoré sú vo vzťahu k lokalitám sústavy Natura 2000 vonkajšie, ale pravdepodobne budú mať významný vplyv na niektorú z nich.

Patrí sem aj posúdenie **možných vplyvov presahujúcich štátne hranice**. Ak bude mať plán alebo projekt realizovaný v jednej krajine pravdepodobne významný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000, či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, musí sa vykonať primeraný odhad, v ktorom sa budú okrem iného riešiť aj možné vplyvy na integritu príslušných lokalít sústavy Natura 2000 v danej druhej krajine.

Cezhraničné plány a projekty (t. j. plány alebo projekty realizované vo viac ako jednom členskom štáte týkajúce sa napríklad potrubia, káblov, mostov alebo tunelov) by sa mali teda vnímať tak, aby sa zabezpečilo zohľadnenie všetkých možných vplyvov na lokality sústavy Natura 2000. Na tento účel a s cieľom predísť duplicite by mali príslušné orgány svoje posúdenia koordinovať.

Je to v súlade s Dohovorom z Espoo a jeho protokolom o strategickom environmentálnom hodnotení⁵⁰, ktoré sa v rámci EÚ vykonávajú smernicou o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernicou o strategickom environmentálnom hodnotení⁵¹. Keďže tieto smernice sa týkajú aj plánov alebo projektov, pre ktoré sa pravdepodobne bude vyžadovať odhad podľa článku 6 smernice o biotopoch, vyplýva z toho, že na vplyvy presahujúce štátne hranice sa mali takisto vzťahovať primerané odhady podľa smernice o biotopoch v súlade s príslušnými ustanoveniami podľa týchto smerníc.

Uplatňovanie postupu podľa článku 6 ods. 3 nevyplýva z istoty, ale z pravdepodobnosti významného vplyvu plánov alebo projektov, bez ohľadu na to, či sa majú realizovať v rámci chránenej lokality alebo mimo nej. Takáto pravdepodobnosť existuje, ak nemožno vylúčiť významný vplyv na lokalitu. Zmierňujúce opatrenia sa v tejto fáze nemôžu zohľadniť. Zvážia sa aj vplyvy presahujúce štátne hranice.

4.5.2. Významný vplyv

Význam pojmu „významný“ vplyv nemožno vykladať svojvoľne. V prvom rade sa v smernici tento pojem používa v objektívnych súvislostiach (t. j. na jeho vymedzenie sa nevzťahuje diskrečná právomoc). V druhom rade je jednotnosť v prístupe k výkladu pojmu „významný“ potrebná na zabezpečenie funkcií sústavy Natura 2000 ako koherentnej sústavy.

⁴⁹ Podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie je však možné zohľadniť vlastnosti projektu a/alebo opatrení predpokladaných na to, aby sa predišlo významným nepriaznivým vplyvom alebo sa im zabránilo, pri rozhodovaní o potrebe vykonania úplného posudzovania vplyvov na životné prostredie [článok 4 ods. 5 písm. b) smernice o posudzovaní vplyvov, v znení zmien].

⁵⁰ <http://www.unece.org/env/eia/welcome.html>

⁵¹ Článok 7 smernice 2011/92/EÚ (zmenenej smernicou 2014/52/EÚ) a článok 7 smernice 2001/42/ES.

Hoci je rozsah pôsobnosti pojmu „významný“ potrebné vykladať objektívne, takáto objektívnosť sa v pláne alebo projekte jednoznačne nemôže odvodzovať z osobitných vlastností a environmentálnych podmienok príslušnej chránenej lokality. V tomto zmysle môžu byť pre presnejšie identifikovanie citlivých miest ochrany veľmi dôležité ciele ochrany lokality, ako aj predchádzajúce alebo základné informácie o nej (vec C-127/02, body 46 – 48).

Niektoré z týchto informácií sa uvádzajú v štandardnom formulári údajov, ktorý je súčasťou procesu výberu lokality podľa smernice o biotopoch a smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva (pozri oddiel 3.5.1). Členské štáty môžu mať k dispozícii aj podrobné plány riadenia ochrany lokality, v ktorých sa opisujú odchýlky v citlivých miestach biotopov a druhov v rámci lokality vzhľadom na rôzne ohrozenia.

Význam sa bude líšiť v závislosti od faktorov, ako sú závažnosť vplyvu, typ, rozsah, trvanie, intenzita, časový rozvrh, pravdepodobnosť, kumulatívne vplyvy a zraniteľnosť príslušných biotopov a druhov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je jasné, že to, čo môže byť významné vo vzťahu k jednej lokalite, nemusí byť významné vo vzťahu k inej lokalite.

Napríklad strata sto metrov štvorcových biotopu môže byť významná vo vzťahu k malej lokalite vzácnych orchideí, zatiaľ čo podobná strata na veľkej lokalite môže byť nevýznamná, ak nemá dosah na ciele ochrany lokality.

Význam pojmu „významný“ sa musí vykladať objektívne. Význam vplyvu by sa mal stanoviť v pláne alebo projekte vo vzťahu k osobitným vlastnostiam a environmentálnym podmienkam príslušnej chránenej lokality, pričom osobitnú pozornosť je potrebné venovať cieľom ochrany a ekologickým vlastnostiam lokality.

4.5.3. (...) či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi

Rad samostatných malých vplyvov môže spoločne znamenať významný vplyv. Ako poukázal Súdny dvor, „*nezohľadnenie kumulatívneho účinku projektov má za praktický následok skutočnosť, že všetky projekty istého typu môžu uniknúť povinnosti odhadu, aj keď ako celok môžu mať na životné prostredie významný dosah*“ (vec C-418/04, vec C-392/96, body 76, 82).

V článku 6 ods. 3 sa táto problematika rieši ustanovením, aby sa zohľadnili vplyvy v spojení s inými plánmi alebo projektmi. V tejto súvislosti sa v článku 6 ods. 3 výslovne nevymedzuje, v spojení s ktorými plánmi a projektmi majú byť vplyvy posúdené.

Je dôležité poznamenať, že základným zámerom tohto ustanovenia o posúdení vplyvov v spojení je zohľadniť kumulatívne vplyvy, ktoré sa často prejavajú až v priebehu času. V tejto súvislosti sa môžu posudzovať plány alebo projekty, ktoré sú **dokončené, ako aj tie, ktoré sú schválené, ale nedokončené, prípadne sú navrhované**:

- Okrem vplyvov týchto plánov alebo projektov, ktoré sú hlavným predmetom posúdenia, môže byť primerané posúdiť aj vplyvy už dokončených plánov a projektov na tejto „druhej úrovni“ posúdenia vrátane tých, ktoré predchádzali dátumu transpozície smernice alebo dátumu označenia lokality za chránenú (pozri napríklad vec C-142/16, body 61 a 63). Hoci sú už dokončené plány a projekty z požiadaviek na posúdenie podľa článku 6 ods. 3 vylúčené, naďalej je dôležité zohľadniť ich pri posudzovaní vplyvov súčasného plánu alebo projektu, aby sa určilo, či z aktuálneho projektu v spojení s inými už dokončenými plánmi a projektmi nevyplývajú žiadne možné kumulatívne

vplyvy. Vplyvy takýchto dokončených plánov a projektov bežne tvoria súčasť základných podmienok lokality, ktoré sa zohľadňujú v tejto fáze⁵².

- Ustanovenie o posúdení vplyvov v spojení by sa malo vzťahovať aj na plány a projekty, ktoré boli schválené v minulosti, ale zatiaľ sa nevykonali alebo nedokončili.
- Pokiaľ ide o ďalšie navrhované plány alebo projekty, z dôvodov právnej istoty sa zdá vhodné obmedziť ustanovenie o posúdení vplyvov v spojení na tie z nich, ktoré boli *práve navrhované*, t. j. na tie, pre ktoré bola podaná žiadosť o schválenie alebo povolenie. Zároveň musí byť zjavné, že pri posudzovaní navrhovaného plánu alebo projektu členské štáty nevytvárajú prezumpciu v prospech iných, zatiaľ nenavrnutých, plánov alebo projektov v budúcnosti.

Ak napríklad rezidenčná výstavba na základe posúdenia nemá významný vplyv, a preto sa schváli, schválením sa nevytvára prezumpcia v prospech ďalšej rezidenčnej výstavby v budúcnosti.

Okrem toho je dôležité poznamenať, že posúdenie kumulatívnych vplyvov sa neobmedzuje na posúdenie podobných typov plánov alebo projektov, ktoré sa týkajú rovnakého sektora činností (napr. séria projektov bytových domov). Počas posudzovania treba brať do úvahy všetky typy plánov alebo projektov, ktoré by mohli mať spolu s posudzovaným plánom alebo projektom významný vplyv.

Podobne by sa pri posúdení mali zväžiť kumulatívne vplyvy nielen medzi samotnými projektmi alebo medzi samotnými plánmi, ale aj **medzi projektmi a plánmi** (a naopak). Nový projekt výstavby veľkej diaľnice cez dané územie nemusí mať napríklad sám osebe nepriaznivý vplyv na lokalitu, ale keď sa zohľadní v spojení s už schváleným plánom rozvoja bývania pre to isté územie, tieto vplyvy môžu byť dostatočne významné nato, aby lokalitu nepriaznivo ovplyvnili. Na druhej strane, plán nemusí mať sám osebe na lokality sústavy Natura 2000 žiadny významný vplyv, ale môže sa zohľadniť iným spôsobom, ak sa posúdi v spojení s už navrhnutým alebo povoleným rozsiahlym projektom rozvoja, ktorý nebol do uvedeného plánu zahrnutý.

Potenciálne kumulatívne vplyvy by sa mali posudzovať na základe spoľahlivých základných údajov, a nemali by sa opierať len o kvalitatívne kritériá. Takisto by sa mali posudzovať ako neoddeliteľná súčasť celkového posúdenia, a nielen ako okrajová záležitosť na konci procesu posúdenia.

Pri určovaní pravdepodobných významných vplyvov by sa malo zohľadniť aj spojenie s inými plánmi a/alebo projektmi, aby sa počas posudzovania predmetného plánu alebo projektu zohľadnili kumulatívne vplyvy. Ustanovenie o posúdení vplyvov v spojení sa týka iných plánov alebo projektov, ktoré už boli dokončené, schválené alebo nedokončené či práve navrhované.

⁵² Už dokončené plány a projekty môžu vyvolávať otázky aj podľa článku 6 ods. 1 a 2 smernice o biotopoch, ak ich pokračujúce vplyvy pre členské štáty predstavujú nutnosť prijímať nápravné alebo vyrovnávacie ochranné opatrenia alebo opatrenia, ktorými sa má predísť poškodeniu biotopov alebo rušeniu druhov.

4.6. ČO SA MYSLÍ VÝRAZOM „PRIMERANÉMU ODHADU JEHO DOSAHOV NA DANÚ LOKALITU Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY LOKALITY“?

4.6.1. Čo sa myslí pod pojmom „primeraný“ odhad?

Účelom primeraného odhadu je posúdiť dosahy plánu či projektu z hľadiska *cieľov ochrany lokality*, a to buď samostatne, alebo v spojení s inými plánmi či projektmi. Závěry by mali príslušným orgánom pomôcť zistiť, *či bude mať plán alebo projekt nepriaznivý vplyv na integritu príslušnej lokality*. Primeraný odhad sa teda zameriava osobitne na druhy a/alebo biotopy, pre ktoré bola lokalita sústavy Natura 2000 označená za chránenú.

V rozhodnutí vo veci *Waddenzee* (C-127/02, body 52 – 54, 59) Súdny dvor zdôraznil význam využívania najlepších vedeckých poznatkov pri vykonávaní primeraného odhadu s cieľom umožniť príslušným orgánom s istotou dospieť k záveru o neexistencii žiadnych nepriaznivých vplyvov na integritu lokality:

*„K pojmu ‚primeraný odhad‘ v zmysle článku 6 ods. 3 treba uviesť, že táto smernica neurčuje žiadny zvláštny spôsob na vykonanie takéhoto odhadu. Podľa slovného znenia tohto ustanovenia však **musí schváleniu** plánu alebo projektu predchádzať primeraný odhad ich dosahu na príslušnú lokalitu pričom treba zohľadniť kumulatívne účinky vyplývajúce zo spojenia týchto plánov alebo projektov s inými plánmi alebo projektmi s ohľadom na ciele ochrany predmetnej lokality.“*

*„Takéto preskúmanie teda predpokladá, že **pri využití najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti boli zistené všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré môžu či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany tejto lokality.**“*

*„Príslušné vnútroštátne orgány s prihliadnutím na primeraný odhad dosahov plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu z hľadiska cieľov jej ochrany povolia tento plán alebo projekt iba pod podmienkou, že nadobudnú istotu, že tento nebude mať škodlivé účinky na integritu tejto lokality. O taký prípad ide, **keď neexistuje z vedeckého hľadiska žiadna rozumná pochybnosť, že tu takéto účinky nie sú.**“*

Posúdenia, ktoré sa obmedzujú na všeobecné opisy a poskytujú len povrchný prehľad existujúcich údajov o „prírode“ na danom území, sa teda nemôžu považovať za „primerané“ na účely článku 6 ods. 3. Podľa Súdneho dvora **by mal primeraný odhad obsahovať úplné, presné a definitívne zistenia a závery, ktoré by mohli odstrániť akúkoľvek dôvodnú vedeckú pochybnosť**, pokiaľ ide o následky prác plánovaných na dotknutej lokalite. (vec C-304/05, bod 69)⁵³. Nemožno sa domnievať, že posúdenie je primerané, ak chýbajú informácie a spoľahlivé aktualizované údaje týkajúce sa biotopov a druhov (vec C-43/10, bod 115).

V čase prijímania rozhodnutia o povolení vykonania projektu nesmú existovať žiadne zostávajúce dôvodné vedecké pochybnosti o neexistencii nepriaznivých vplyvov na integritu predmetnej lokality (vec C-239/04, bod 24). Okrem toho, pokiaľ ide o monitorovanie vo viacerých fázach, to nemôže vo väčšej miere zaručiť dodržanie povinnosti upravenej v článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch. (vec C-142/16, bod 43).

Z uvedeného vyplýva, že primeraný odhad by mal byť **odôvodnený a zaznamenaný**. Ak sa v zázname o posúdení neuvedie odôvodnenie následného rozhodnutia (t. j. ak záznam tvorí jednoduché neodôvodnené pozitívne alebo negatívne stanovisko k plánu alebo projektu), posúdenie nespĺňa svoj účel a nemožno ho považovať za „primerané“.

⁵³ Pozri aj veci C-239/04 a C-404/09.

A napokon, dôležité je aj **načasovanie**. Posúdenie predstavuje krok, ktorý predchádza ďalším krokom a tvorí ich základ – konkrétne ide o kroky schválenia alebo zamietnutia plánu či projektu. Posúdenie sa musí preto vykonať **pred tým**, ako príslušný orgán rozhodne o tom, či plán alebo projekt vykonať alebo povoliť (vec C-127/02, bod 42). Samozrejme, ak sa plán alebo projekt pred prijatím rozhodnutia prepracujú, je úplne v poriadku revidovať posúdenie v rámci iteratívneho procesu. Orgány by však nemali mať možnosť spätne dopĺňať posúdenie po vykonaní následného kroku v postupnosti krokov uvedených v článku 6 ods. 3 a 4.

Vzťah k smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernici o strategickom environmentálnom hodnotení

Primeraný odhad sa často vykonáva ako súčasť procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie alebo strategického environmentálneho hodnotenia alebo spoločne s nimi a jeho výsledky sú zahrnuté do správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a strategickom environmentálnom hodnotení. Tento prístup môže pomôcť zjednodušiť administratívne kroky potrebné na získanie povolení projektov podľa environmentálnych právnych predpisov EÚ⁵⁴. V revidovanej smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie⁵⁵ (článok 2 ods. 3) sa stanovuje, že v prípade projektov, na ktoré sa vzťahuje povinnosť vykonávať posúdenia vplyvov na životné prostredie súbežne podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie aj smernice o biotopoch, členské štáty v prípade vhodnosti zabezpečia použitie koordinovaných a/alebo spoločných postupov. V tejto veci bolo vydané príslušné usmernenie⁵⁶.

Je však mimoriadne dôležité, aby boli informácie relevantné pre primeraný odhad a vypracovanie jeho záverov v správe o posúdení vplyvu na životné prostredie jednoznačne odlišiteľné a identifikovateľné, aby ich bolo možné odlíšiť od informácií všeobecného posudzovania vplyvu na životné prostredie alebo strategického environmentálneho hodnotenia. Je to potrebné z toho dôvodu, že medzi posudzovaním vplyvu na životné prostredie/strategickým environmentálnym hodnotením a postupmi primeraného odhadu existuje veľa podstatných rozdielov, čo znamená, že **strategické environmentálne hodnotenie alebo posudzovanie vplyvov na životné prostredie nemožno nahradiť alebo zameniť za primeraný odhad, keďže žiadny z postupov nemá prednosť**.

Potvrdil to aj Súdny dvor (vec C-418/04): „*Tieto dve smernice (o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a strategickom environmentálnom hodnotení) však obsahujú ustanovenia o postupe rozhodovania bez toho, aby členské štáty zaväzovali, pokiaľ ide o rozhodnutie, a týkajú sa len niektorých projektov a plánov. Podľa článku 6 ods. 3 druhej vety smernice o biotopoch naopak plán alebo projekt môže byť schválený, len ak sa vnútroštátne orgány ubezpečia, že nepriaznivo neovplyvní integritu lokality. Posudzovanie na základe smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie alebo smernice o strategickom environmentálnom hodnotení preto nemôže nahradiť postup upravený v článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch*“.

Kľúčové podobnosti a rozdiely medzi primeraným odhadom a posudzovaním vplyvov na životné prostredie/strategickým environmentálnym hodnotením sa uvádzajú v prílohe I.

⁵⁴ Takéto zjednodušenie sa môže týkať aj posúdenia vyžadovaného podľa článku 4 ods. 7 rámcovej smernice o vode – pozri aj http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf

⁵⁵ Smernica 2011/92/EÚ, zmenená smernicou 2014/52/EÚ.

⁵⁶ Usmernenie Komisie k zjednodušeniu environmentálnych posúdení vykonávaných podľa článku 2 ods. 3 smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (oznámenie Komisie 2016/C 273/01, k dispozícii na adrese: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=OJ:C:2016:273:TOC>).

4.6.2. Obsah primeraného odhadu

Primeraný odhad dosahov plánov alebo projektov, ktoré môžu ovplyvniť lokality sústavy Natura 2000, by mal zaručiť kompletne zohľadnenie všetkých prvkov, ktoré prispievajú k integrite lokality (pozri oddiel 3.7.4), a to z hľadiska vymedzenia východiskových podmienok, ako aj etáp vedúcich k identifikácii možných vplyvov, zmierňujúcich opatrení a zostávajúcich vplyvov.

V tomto zmysle je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa primeraný odhad týkal všetkých prvkov, ktoré prispievajú k integrite lokality, ako je to uvedené v cieľoch ochrany lokality a v štandardnom formulári údajov, a aby vychádzal z **najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti**.

Požadované informácie by mali byť aktuálne (vec C-43/10, bod 115) a môžu sa týkať týchto oblastí, podľa potreby:

- štruktúra, funkcia a príslušná úloha ekologického bohatstva lokality,
- oblasť, zastúpenie a stupeň ochrany typov biotopov v lokalite,
- veľkosť populácie, stupeň izolácie, ekotyp, genetický fond, veková štruktúra a stupeň ochrany druhov vyskytujúcich sa v lokalite podľa prílohy II k smernici o biotopoch alebo druhov vtákov, pre ktoré bolo osobitne chránené územie klasifikované ako chránené,
- akékoľvek iné ekologické bohatstvo a funkcie identifikované v lokalite a
- všetky ohrozenia ovplyvňujúce alebo predstavujúce možné riziko pre biotopy a druhy vyskytujúce sa v lokalite.

Primeraný odhad by mal obsahovať aj **komplexnú identifikáciu všetkých možných vplyvov** plánu alebo projektu, ktoré môžu mať význam pre lokalitu, pričom sa zohľadnia kumulatívne vplyvy a iné vplyvy, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku spoločnej realizácie posudzovaného plánu alebo projektu a iných plánov alebo projektov.

V rámci odhadu by sa **mali uplatniť najlepšie dostupné techniky a metódy na posúdenie rozsahu vplyvov** plánu alebo projektu na integritu lokality (lokality). Opis integrity lokality a posúdenie vplyvov by mali vychádzať z najlepších dostupných ukazovateľov, ktoré sú špecifické pre prvky sústavy Natura 2000 a ktoré musia byť užitočné aj pri monitorovaní vplyvu vykonávania plánu alebo projektu.

Správa o primeranom odhade by mala byť dostatočne podrobná, aby bolo možné preukázať, akým spôsobom sa dosiahol konečný záver a na základe akých vedeckých argumentov. V rozhodnutí vo veci C-404/09 napríklad Súdny dvor identifikoval množstvo nedostatkov pri predmetnom primeranom odhade (konkrétne sa v ňom dostatočne nezohľadnili možné rušenia rôznych druhov v predmetných lokalitách, ako napríklad hluk a vibrácie, alebo riziko izolácie subpopulácií zablokovaním komunikačných koridorov spájajúcich tieto subpopulácie s inými populáciami)⁵⁷.

4.6.3. (...) z hľadiska cieľov ochrany lokality

Primeraný odhad sa zameriava na **odhad dosahov plánu alebo projektu na lokalitu**, a to buď samostatne, alebo v spojení s inými plánmi či projektmi, **z hľadiska cieľov ochrany lokality**. Článok 6 ods. 3 sa preto musí vykladať v úzkom spojení s článkom 6 ods. 1 a článkom 6 ods. 2, keďže ciele ochrany, ktoré sa majú použiť pri primeranom odhade, sú spojené aj s týmito dvoma odsekmi. Ako sa vysvetľuje v oddiele 2.3.1, „ciele ochrany“ by sa mali stanoviť na úrovni každej jednotlivcej lokality a v rámci danej lokality by sa mali týkať všetkých druhov a typov biotopov, pre ktoré bola

⁵⁷ Pozri aj vec C-441/17, body 134–144.

lokalita označená za chránenú podľa smernice o biotopoch alebo klasifikovaná ako chránená podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva.

Tieto **ciele ochrany** by mali vychádzať z ekologických požiadaviek druhov a biotopov, ktoré sa tam vyskytujú, a v ich rámci by sa mal vymedziť želaný stav ochrany týchto druhov a typov biotopov v danej lokalite. Mali by sa stanoviť na základe funkcie stavu ochrany každého druhu a typu biotopu zaznamenaného v štandardnom formulári údajov. Ciele ochrany by mali zohľadňovať aj význam lokality pre koherenciu sústavy Natura 2000, aby každá lokalita čo najlepšie prispievala k dosahovaniu priaznivého stavu ochrany na primeranej geografickej úrovni v rámci územia prirodzeného výskytu príslušných druhov alebo typov biotopov.

Ak boli ciele ochrany stanovené pre lokalitu, vplyvy sa musia opäť posúdiť na základe týchto cieľov.

Potvrdil to aj Súdny dvor v rozhodnutí vo veci *Waddenzee* (C-127/02, body 46 – 48): „Ako vyplýva z článku 6 ods. 3 prvej vety smernice o biotopoch v spojení s jej desiatym odôvodnením, význam dosahu plánov alebo projektov, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo nie sú pre ňu potrebné, treba posudzovať vo vzťahu k cieľom ochrany tejto lokality. Ak nehrozí, že by takéto plány alebo projekty, napriek tomu, že majú na danú lokalitu vplyv, ohrozovali ciele ochrany tejto lokality, tak ich nemožno hodnotiť ako pravdepodobne spôsobilé významne ovplyvniť predmetnú lokalitu.“

„Naopak, **ak je tu nebezpečenstvo, že by takéto plány alebo projekty ohrozili ciele ochrany predmetnej lokality, tak sa tieto plány alebo projekty musia nevyhnutne posúdiť ako pravdepodobne spôsobilé významne ovplyvniť** túto lokalitu. V rámci prieskumného posúdenia účinkov spojených s týmito plánmi alebo projektmi musí byť posúdený význam týchto účinkov, ako v podstate tvrdila Komisia, hlavne vo svetle osobitných vlastností a podmienok životného prostredia týmito plánmi alebo projektmi dotknutej lokality.“

Ak ciele ochrany ešte neboli pre lokalitu stanovené, potom sa až do okamihu ich stanovenia musí pri primeranom odhade minimálne predpokladať, že cieľom je zabezpečiť, aby sa stav typov biotopov alebo biotopov druhov vyskytujúcich sa v lokalite nezhoršil pod súčasnú úroveň alebo aby druhy neboli podstatne rušené, a to v súlade s požiadavkami článku 6 ods. 2 a bez toho, aby bola dotknutá účinnosť ochranných opatrení potrebných na plnenie požiadaviek z článku 6 ods. 1.

Toto stanovisko potvrdil aj Súdny dvor (vec C-127/02, bod 36): „Povolenie plánu alebo projektu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch nevyhnutne predpokladá, že bolo posúdené, že plán alebo projekt nemôže nepriaznivo ovplyvniť integritu dotknutej lokality a ani nie je spôsobilý vyvolať poškodzovanie alebo podstatné rušenie v zmysle článku 6 ods. 2.“

4.6.4. Pojem „integrita lokality“

Zo súvislostí a z účelu smernice jednoznačne vyplýva, že pojem „integrita lokality“ sa týka cieľov ochrany lokality (pozri bod 4.6.3). Je napríklad možné, že plán alebo projekt bude mať na lokalitu nepriaznivý vplyv iba z vizuálneho hľadiska alebo iba v prípade typov biotopov a druhov iných, ako sú uvedené v prílohe I alebo prílohe II, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú. V takýchto prípadoch nepredstavujú tieto vplyvy nepriaznivý vplyv v zmysle článku 6 ods. 3.

Inými slovami, ak nebude významne ovplyvnený žiadny typ biotopu alebo druh, pre ktorý bola lokalita označená za chránenú, integrita lokality sa nemôže považovať za nepriaznivo ovplyvnenú.

Ak je však vzhľadom na ciele ochrany lokality významne ovplyvnený čo len jeden typ biotopu alebo druh, integrita lokality je nevyhnutne nepriaznivo ovplyvnená.

Potvrdzuje to aj Súdny dvor v rozhodnutí vo veci C-258/11, bode 48: „článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch treba vykladať v tom zmysle, že **plán alebo projekt**, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo pre ňu nie je potrebný, **nepriaznivo ovplyvňuje integritu tejto lokality, ak by mohol brániť trvalému zachovaniu základných vlastností dotknutej lokality súvisiacich s prítomnosťou prioritného typu prirodzeného biotopu, ktorého cieľ ochrany odôvodnil zaradenie tejto lokality do zoznamu LEV v zmysle tejto smernice.** Na účely tohto posúdenia treba uplatniť zásadu ochrany.“ Logika takéhoto výkladu bude platiť aj v prípade neprioritných typov biotopov a biotopov druhov.

Výraz „integrita lokality“ poukazuje na to, že ide o zameranie sa na konkrétnu lokalitu. Preto nie je povolené zničenie lokality alebo jej časti na základe argumentácie, že stav ochrany typov biotopov a druhov, ktoré sa v nej vyskytujú, zostane v rámci európskeho územia členského štátu priaznivý.

Pokiaľ ide o konotáciu alebo význam pojmu „integrita“, jednoznačne sa týka **ekologickej integrity**. Možno ho chápať ako kvalitu či stav celistvosti alebo úplnosti. V dynamických ekologických súvislostiach mu takisto možno prisúdiť význam odolnosti a schopnosti vyvíjať sa spôsobom, ktorý je priaznivý z hľadiska ochrany.

„Integritu lokality“ je možné užitočne vymedziť ako koherentný súhrn ekologickej štruktúry, funkcie a ekologických procesov lokality na celom jej území, čím sa umožňuje udržať biotopy, sústavy biotopov a/alebo populácií druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú.

Lokalita sa dá opísať ako územie s vysokým stupňom integrity, kde sa realizuje prirodzený potenciál na plnenie cieľov ochrany lokality, zachováva sa schopnosť samoopravy a samoobnovy za dynamických podmienok a vyžaduje sa minimum podpory riadenia zvonku.

Pri skúmaní „integrity lokality“ je teda dôležité zohľadniť viacero faktorov vrátane možnosti vplyvov, ktoré sa prejavujú v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte.

Integrita lokality sa týka jej základných vlastností a ekologických funkcií. Rozhodnutie o tom, či je nepriaznivo ovplyvnená, by sa malo zameriavať na biotopy a druhy, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, ako aj na ciele ochrany lokality, a obmedzovať sa výlučne na ne.

4.6.5. Odhad dosahov na lokalitu

Už samotný primeraný odhad sa týka preskúmania všetkých aspektov plánu alebo projektu, ktoré by mohli byť príčinou významného vplyvu na lokalitu sústavy Natura 2000. V tejto súvislosti by sa mal následne preskúmať každý prvok plánu alebo projektu a jeho možné vplyvy by sa mali posúdiť vo vzťahu ku každému druhu alebo typu biotopu, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú⁵⁸. Preto je potrebné vplyvy rôznych prvkov v rámci plánu alebo projektu skúmať spoločne a v ich vzájomnom vzťahu, aby bolo možné identifikovať aj interakcie medzi nimi.

⁵⁸ Vysvetlenie konkrétnych pojmov sa nachádza vo Výkladovej príručke biotopov Európskej únie – EUR28 na lokalite http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm#interpretation

Môže sa napríklad stať, že samotné riziko úmrtnosti v dôsledku zrážky s veternými turbínami nebude pravdepodobne významné, ale ak sa zohľadní v spojení s inštaláciou nadzemných vedení, ktoré by takisto mohli zapríčiniť úmrtnosť v dôsledku zrážky, vplyvy na konkrétnu populáciu vtákov by mohli byť významné.

Je zrejmé, že vplyvy každého projektu budú jedinečné a musia sa hodnotiť individuálne.

Podľa rozhodnutia vo veci *Waddenzee* (C-127/02, bod 48) „v rámci prieskumného posúdenia účinkov spojených s týmito plánmi alebo projektmi musí byť posúdený význam týchto účinkov, ako v podstate tvrdila Komisia, hlavne vo svetle osobitných vlastností a podmienok životného prostredia týmito plánmi alebo projektmi dotknutej lokality“. Na tento účel možno využiť aj príslušné všeobecné nariadenia a špecifikácie zavedené členskými štátmi.

Hoci dôraz by sa mal klásť na druhy a biotopy v európskom záujme (vrátane vtákov identifikovaných podľa článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva), ktorými sa odôvodnilo označenie lokality za chránenú, nemalo by sa zabúdať na to, že tieto cieľové prvky komplexnými spôsobmi súvisia aj s ostatnými druhmi a biotopmi, ako aj s fyzickým prostredím.

Preto je dôležité posúdiť všetky prvky, ktoré sú nevyhnutné pre funkcie a štruktúru lokality a pre typy biotopov a druhy, ktoré sa v nej vyskytujú. Okrem toho môžu byť pri určovaní možných vplyvov na chránené biotopy relevantné aj iné druhy, ak predstavujú typické druhy predmetného biotopu⁵⁹ alebo zohrávajú úlohu v potravinovom reťazci, od ktorého závisia cieľové prvky lokality.

Vyhodnotenie vplyvov sa musí zakladať na objektívnych a podľa možnosti kvantifikovateľných kritériách. Vplyvy by sa mali predpokladať čo možno najpresnejšie a základ týchto predpokladov by mal byť jasne vysvetlený a zaznamenaný v správe o primeranom odhade (to znamená s uvedením aj určitého vysvetlenia stupňa istoty v súvislosti s predpokladom). Tak ako v prípade ostatných posúdení, aj pri primeranom odhade platí, že by sa mal vykonávať v štruktúrovanom rámci, aby sa zabezpečili čo najobjektívnejšie a najpresnejšie predpovede.

Vzhľadom na to, že Súdny dvor zdôraznil význam využívania najlepších vedeckých poznatkov pri vypracúvaní primeraného odhadu, na doplnenie existujúcich údajov môže byť potrebná ďalšia ekologická a prieskumná terénna práca. Podrobné prieskumy a terénna práca by mali trvať dostatočne dlho a mali by sa zamerať na tie cieľové prvky, ktoré sú citlivé na činnosti v rámci projektu. Citlivosť by sa mala analyzovať vzhľadom na možný vzájomný vplyv medzi činnosťami súvisiacimi s projektom (príroda, rozsah, metódy atď.) a príslušnými biotopmi a druhmi (umiestnenie, ekologické požiadavky, dôležité oblasti, správanie atď.)

4.6.6. Zohľadnenie vhodných zmierňujúcich opatrení na predídenie vplyvom alebo zmiernenie vplyvov

Ak sa počas primeraného odhadu zistili nepriaznivé vplyvy na integritu lokality, alebo tieto nepriaznivé vplyvy nemožno vylúčiť, predmetný plán alebo projekt nemožno schváliť. V závislosti od stupňa identifikovaného vplyvu sa však môžu zaviesť určité zmierňujúce opatrenia, ktorými sa týmto vplyvom predíde alebo sa tieto vplyvy zmiernia na úroveň, na ktorej už nebudú nepriaznivo ovplyvňovať integritu lokality.

⁵⁹ Vysvetlenie konkrétnych pojmov sa nachádza vo Výkladovej príručke biotopov Európskej únie – EUR28 na lokalite http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm#interpretation

Zmierňujúce opatrenia musia byť priamo spojené s pravdepodobnými vplyvmi, ktoré boli identifikované v rámci primeraného odhadu, a môžu byť vymedzené až po tom, ako sa v primeranom odhade tieto vplyvy posúdia a opíšu v celom rozsahu. Ako sa teda zdôrazňuje v oddiele 4.5.1, zmierňujúce opatrenia možno zohľadniť iba v tejto fáze, a nie vo fáze skríningu.

Identifikácia zmierňujúcich opatrení, podobne ako samotné posúdenie vplyvu, musí byť založená na správnom pochopení príslušných druhov a biotopov. Môže napríklad zahŕňať:

- dátum a harmonogram realizácie (napr. odstavenie z prevádzky v čase párenia alebo hniezdenia konkrétneho druhu),
- druh použitých nástrojov a činností, ktoré sa majú uskutočniť (napr. použitie osobitného rýpadla v dohodnutej vzdialenosti od brehu, aby sa nepoškodil krehký biotop, alebo zníženie emisií, ktoré môžu spôsobovať škodlivé depozície znečisťujúcich látok), a
- prísne uzavreté oblasti v rámci lokality (napr. hibernačné brlohy živočíšnych druhov).

Zmierňujúce opatrenia, ktorých cieľom je predísť vplyvom, zmierniť vplyvy alebo úplne zabrániť ich výskytu, sa nesmú zamieňať s kompenzačnými opatreniami, ktorých zámerom je kompenzovať škody, ktoré môže projekt spôsobiť. O kompenzačných opatreniach možno uvažovať výlučne v súvislosti s článkom 6 ods. 4, ak sa plán alebo projekt považuje za nevyhnutný z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu, a v prípade, že neexistujú žiadne alternatívne riešenia (pozri oddiel 5).

Toto odlišovanie potvrdil Súdny dvor, ktorý dospel k záveru, že „článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa má vykladať v tom zmysle, že plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou LEV alebo pre ňu nie je potrebný, ktorý môže mať nepriaznivý vplyv na typ prirodzeného biotopu, ktorý sa v nej nachádza, a predpokladá opatrenia spočívajúce vo vytvorení rovnako veľkého alebo väčšieho územia tohto typu biotopu v tejto lokalite, ovplyvňuje jej integritu. Takéto opatrenia môžu byť v prípade potreby kvalifikované ako kompenzačné opatrenia v zmysle odseku 4 tohto článku, len ak sú splnené podmienky, ktoré sú v ňom stanovené. Treba konštatovať, že cieľom týchto opatrení nie je ani vyhnúť sa významným nepriaznivým vplyvom projektu (...) na tento typ biotopu, ani ich znížiť, ale majú tieto vplyvy kompenzovať. V tomto kontexte nemôžu zaručiť, že projekt nepriaznivo neovplyvní integritu uvedenej lokality v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch “ (vec C-521/12, body 29 – 35, 38 – 39; pozri aj spojené veci C-387 a 388/15, bod 48).

V súvislosti s týmito zisteniami Súdny dvor uviedol, že „(...) opatrenia zahrnuté v pláne alebo projekte, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality s európskym významom alebo pre ňu nie je nevyhnutný a ktorý pred uskutočnením nepriaznivého zásahu do typu prirodzeného biotopu nachádzajúceho sa v tejto lokalite predpokladá budúci rozvoj územia tohto typu, pričom však jeho dokončenie je naplánované až po posúdení významu prípadného nepriaznivého vplyvu na integritu uvedenej lokality, nemôžu byť zohľadnené v rámci tohto posúdenia“ (spojené veci C- 387 a 388/15, bod 64).

Samozrejme, dobre navrhnutými a vykonanými zmierňujúcimi opatreniami sa obmedzí rozsah potrebných kompenzačných opatrení (ak sa uplatňuje, v súvislosti s článkom 6 ods. 4), pretože sa nimi zmiernia zostávajúce vplyvy, ktoré vyžadujú kompenzáciu.

Na to, aby mohol príslušný orgán rozhodnúť o tom, či sú zmierňujúce opatrenia dostatočné na odstránenie akýchkoľvek možných nepriaznivých vplyvov plánu alebo projektu na lokalitu (a či neúmyselne nespôsobujú iné nepriaznivé vplyvy na predmetné druhy a typy biotopov), **musí byť každé zmierňujúce opatrenie podrobne opísané** a musí obsahovať aj dôvody založené na

vedeckých dôkazoch, ktorými sa vysvetlí, ako sa odstráni alebo zmiernia identifikované nepriaznivé vplyvy. Mali by sa poskytnúť informácie aj o tom, ako, kedy a kto ich bude vykonávať a aké podmienky sa zavedú na monitorovanie ich účinnosti a v prípade potreby na prijatie nápravných opatrení. Potreba definitívnych údajov v čase povolenia sa zdôrazňuje aj vo veci C-142/16, bodoch 37 – 45.

Ak sa príslušný orgán domnieva, že zmierňujúce opatrenia sú dostatočné na to, aby sa predišlo nepriaznivým vplyvom na integritu lokality identifikovaným v primeranom odhade, stanú sa neoddeliteľnou súčasťou špecifikácie záverečného plánu alebo projektu, alebo sa môžu uviesť ako podmienka schválenia projektu. Ak teda aj po zavedení zmierňujúcich opatrení stále existuje zostávajúci nepriaznivý vplyv na integritu lokality, plán ani projekt nemožno schváliť (kým nebudú splnené podmienky stanovené v článku 6 ods. 4).

Zmierňujúce opatrenia môže navrhnúť navrhovateľ plánu alebo projektu a/alebo ich môžu vyžadovať príslušné vnútroštátne orgány, aby sa predišlo možným vplyvom identifikovaným v primeranom odhade, alebo tieto vplyvy zmierniť na úroveň, na ktorej už nebudú mať žiadne nepriaznivé vplyvy na integritu lokality.

Identifikácia zmierňujúcich opatrení, podobne ako samotné posúdenie vplyvu, musí byť založená na správnom pochopení príslušných druhov a biotopov a musí sa podrobne opísať. Dobré navrhnutými a vykonanými zmierňujúcimi opatreniami sa obmedzí rozsah potrebných kompenzačných opatrení (v súvislosti s článkom 6 ods. 4, ak sa uplatňuje), pretože sa nimi zmiernia zostávajúce vplyvy, ktoré vyžadujú kompenzáciu.

4.7. ROZHODOVANIE

4.7.1. „Príslušné vnútroštátne orgány“

Je zjavné, že slovo „vnútroštátne“ sa v tomto výraze používa v protiklade so slovom „EÚ“ alebo „medzinárodné“. Tento pojem teda neodkazuje iba na orgány ústrednej správy, ale na regionálne, provinčné alebo obecné orgány, ktoré musia vydať schválenie alebo povolenie pre plán či projekt. Súd môže predstavovať príslušný orgán, ak má diskrečnú právomoc rozhodovať vo veci navrhnutého plánu alebo projektu v zmysle článku 6 ods. 3 (vec C-127/04, bod 69).

Za určitých okolností môže plán alebo projekt povoliť legislatívny orgán (národný alebo regionálny parlament) v podobe legislatívneho textu. V tejto súvislosti Súdny dvor vo veci C-182/10, bodoch 69 – 70 rozhodol takto: *„Tieto povinnosti (podľa článku 6 ods. 3) vyplývajú pre členské štáty zo smernice o biotopoch **bez ohľadu na charakter príslušného vnútroštátneho orgánu, ktorý udeľuje predmetnému plánu alebo projektu povolenie.** Článok 6 ods. 3 tejto smernice, upravujúci „príslušný vnútroštátny orgán“, neuvádza nijaké osobitné pravidlo, ktoré by sa týkalo plánov alebo projektov schválených legislatívnym orgánom. Takýto charakter orgánu preto nemá vplyv na rozsah ani mieru povinností, ktoré vyplývajú pre členské štáty z ustanovení článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch (...) článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa má vykladať v tom zmysle, že neumožňuje vnútroštátnemu, hoci aj zákonodarnému orgánu povoliť plán alebo projekt bez presvedčenia sa, že nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu príslušnej lokality“.*

Inými slovami, povolenie zákonnými prostriedkami pre plán alebo projekt nemožno vydať, ak sa predtým nevypracoval primeraný odhad v súlade s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch alebo ak z primeraného odhadu nevyplýva istota, že plán alebo projekt nebude mať žiadny nepriaznivý účinok na integritu lokality⁶⁰.

Príslušné vnútroštátne orgány sú orgány oprávnené vydávať schválenia alebo povolenia pre plán alebo projekt.

4.7.2. Kedy je potrebné získať stanovisko verejnosti?

Smernica o biotopoch neobsahuje výslovnú povinnosť získať stanovisko verejnosti pri schvaľovaní plánov alebo projektov, pre ktoré sa vyžaduje primeraný odhad. Podľa znenia článku 6 ods. 3 sa musí uskutočniť iba „v prípade potreby“. Konzultácia s verejnosťou je však základným prvkom smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení. Z toho teda jednoznačne vyplýva, že ak sa odhad vyžadovaný podľa článku 6 ods. 3 koordinuje s posúdením podľa týchto smerníc, verejná konzultácia je na splnenie ich požiadaviek nevyhnutná.

Súdny dvor však v nedávnom rozhodnutí objasnil, že na základe požiadaviek Aarhuského dohovoru⁶¹ má dotknutá verejnosť vrátane uznaných environmentálnych mimovládnych organizácií právo zúčastniť sa na procese vydávania povolenia aj v prípade, že plán alebo projekt nepatrí do rozsahu pôsobnosti smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice o strategickom environmentálnom hodnotení a posudzuje sa výlučne na základe článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, (vec C-243/15, bod 49). Toto právo je konkrétne „právo „účinne sa zúčastňovať na rozhodovacom procese o životnom prostredí“ tak, že predloží písomné alebo v prípade potreby na verejnom prerokovaní alebo preskúmaní so žiadateľom akékoľvek pripomienky, informácie, analýzy alebo názory, ktoré považuje za dôležité vo vzťahu k navrhovanej činnosti“ (vec C-243/15, bod 46).

V tejto súvislosti je takisto potrebné uviesť, že Súdny dvor na základe práv verejnosti na účasť umožňuje najmä uznaným environmentálnym mimovládnym organizáciám právo napadnúť „rozhodnutia prijaté príslušnými vnútroštátnymi orgánmi v rámci článku 6 ods. 3 smernice 92/43, či už sa týkajú žiadosti o účasť na konaní o vydanie súhlasu, posúdenia nevyhnutnosti environmentálneho posudzovania vplyvov plánu alebo projektu na chránené územie, alebo vhodnosti záverov vyvedených z takéhoto posudzovania, pokiaľ ide o riziká tohto projektu alebo vplyvu na integritu takéhoto územia“ (vec C-243/15, bod 56).

4.7.3. Prijatie rozhodnutia na základe primeraného odhadu

Úlohou príslušných štátnych orgánov je, aby na základe záverov primeraného odhadu dosahov plánu alebo projektu na príslušnú lokalitu sústavy Natura 2000 tento plán alebo projekt schválili. Môžu tak urobiť **až po tom, ako nadobudnú istotu, že tento plán alebo projekt nepriaznivo neovplyvní integritu lokality**. Tak je to aj v prípade, keď z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna dôvodná pochybnosť o tom, že nedôjde k takýmto vplyvom.

⁶⁰ Pozri aj vec C-142/16, bod 33: „Súdny dvor už totiž rozhodol, že príslušné vnútroštátne orgány môžu povoliť činnosť podliehajúcu posudzovaniu iba pod podmienkou, že získajú istotu, že táto činnosť nebude mať škodlivé účinky na integritu chránenej lokality. Platí to aj v prípade, ak z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna dôvodná pochybnosť o neprítomnosti takýchto účinkov“.

⁶¹ Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Tento dohovor bol uzatvorený v dánskom Aarhuse v júni 1998. EÚ je jedným zo signatárov od roku 2005 na základe rozhodnutia 2005/370/ES <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/legislation.htm>

Príslušný orgán musí teda odoprieť súhlas s plánom alebo projektom, ak je tu neistota o tom, že nevzniknú žiadne nepriaznivé vplyvy na lokalitu ako takú (vec C-127/02, bod 57).

Okrem toho „v tomto ohľade treba konštatovať, že kritérium pre udelenie povolenia stanovené v článku 6 ods. 3 druhej vete smernice o biotopoch zahŕňa zásadu ochrany [...] a umožňuje účinne predchádzať nepriaznivým účinkom plánov alebo projektov na integritu chránených lokalít“. Menej prísne kritérium pre udelenie povolenia ako toto spomenuté, by nemohlo rovnako účinne zabezpečiť dosiahnutie cieľa ochrany lokalít, ktorému slúži toto ustanovenie“ (vec C-127/02, bod 58).

Dôkazné bremeno teda spočíva v preukázaní neexistencie nepriaznivých vplyvov, a nie ich výskytu, čo je podstatou zásady predbežnej opatrnosti (vec C-157/96, bod 63). Z toho vyplýva, že primeraný odhad musí byť dostatočne podrobný a odôvodnený, aby preukazoval neexistenciu nepriaznivých vplyvov vzhľadom na najlepšie vedecké poznatky v danej oblasti (vec C-127/02, bod 61).

5. Článok 6 ods. 4

Objasnenie pojmov: alternatívne riešenia, dôvody vyššieho verejného záujmu, kompenzačné opatrenia, celková koherencia, stanovisko Komisie

5.1. ZNENIE

„Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu.

Ak sa v príslušnej lokalite vyskytuje prioritný biotop a/alebo prioritný druh, jediné dôvody, ktoré môžu prichádzať do úvahy, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí, priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie alebo tiež stanoviska Komisie k ďalším nevyhnutným dôvodom vyššieho verejného záujmu.“

5.2. ROZSAH PÔSOBNOSTI

Toto ustanovenie je súčasťou postupu posúdenia a prípadného povoľovania plánov a projektov, ktoré budú mať pravdepodobne vplyv na osobitne chránené územie, osobitne chránené územie alebo lokalitu s európskym významom, zo strany príslušných vnútroštátnych orgánov. Z ustanovenia vyplývajú dva podstatné aspekty:

- na jednej strane sa ustanovenie zaoberá výnimkami, pokiaľ ide o všeobecné pravidlo článku 6 ods. 3, podľa ktorého možno schváliť len plány alebo projekty, ktoré neovplyvňujú integritu príslušných lokalít;
- na strane druhej sa uplatňovanie ustanovenia v praxi musí uskutočňovať so zreteľom na rozličné kroky uvedené v smernici a vykonávané v poradí stanovenom v smernici. Toto opakovane potvrdil Súdny dvor (veci C-209/02, C-239/04, C-304/05, C-560/08, C-404/09).

V rozhodnutí vo veci C-304/05, bode 83 Súdny dvor jednoznačne uviedol: „článok 6 ods. 4 smernice 92/43 **možno uplatniť až po tom, ako bol dosah plánu alebo projektu analyzovaný podľa článku 6 ods. 3** tejto smernice. **Znalosť týchto dosahov vo svetle cieľov ochrany dotknutej lokality totiž predstavuje nevyhnutný predpoklad uplatnenia uvedeného článku 6 ods. 4**, pretože inak nemožno posúdiť žiadnu podmienku uplatnenia tejto výnimky. **Preskúmanie prípadných naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu a existencie menej škodlivých alternatívnych riešení totiž vyžaduje zváženie týchto okolností v porovnaní so zásahmi, ktoré územiu spôsobí skúmaný plán alebo projekt. Okrem toho sa zásahy do takejto lokality musia presne určiť, aby bolo možné určiť povahu prípadných kompenzačných opatrení**“ (pozri aj vec C-399/14, spojené veci C-387 a 388/15, a vec C-142/16).

Uplatňovanie článku 6 ods. 4 nie je automatické. O tom, či možno uplatniť podmienky výnimky z článku 6 ods. 3 v prípade, ak z primeraného odhadu vyplynulo, že plán alebo projekt nepriaznivo ovplyvní integritu príslušnej lokality, alebo v prípade pochybností o neexistencii takýchto nepriaznivých vplyvov, rozhodnú orgány.

Voliteľnú povahu článku 6 ods. 4 potvrdil Súdny dvor vo veci C-241/08, bode 72: „*Takto majú po ukončení posudzovania vplyvov vykonaného podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch a v prípade negatívneho výsledku tohto posudzovania **príslušné orgány na výber medzi odmietnutím povolenia** na vykonanie predmetného plánu alebo projektu **a jeho udelením podľa článku 6 ods. 4 tejto smernice, pokiaľ sú splnené podmienky uvedené v tomto ustanovení**“.*

Rozhodnutie pokračovať v pláne alebo projekte musí spĺňať podmienky a požiadavky článku 6 ods. 4. Musí byť najmä zdokumentované, že:

1. alternatíva predložená na schválenie je najmenej škodlivá pre biotopy, druhy a pre integritu lokality sústavy Natura 2000, a to bez ohľadu na hospodárske aspekty, a že neexistuje žiadna iná uskutočniteľná alternatíva, ktorá by nepriaznivo neovplyvňovala na integritu lokality (lokality);
2. existujú naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane „dôvodov sociálnej alebo ekonomickej povahy“;
3. sú prijaté všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie ochrany celkovej koherencie sústavy Natura 2000.

Toto ustanovenie, ktoré predstavuje výnimku z článku 6 ods. 3, sa musí vykladať prísne (vec C-239/04, body 25 – 39) a môže sa uplatňovať len vtedy, keď sú úplne splnené všetky podmienky požadované smernicou. Z tohto hľadiska je bezpodmienečne potrebné, aby ktokoľvek, kto chce využiť túto výnimku, dokázal, že v každom konkrétnom prípade sú skutočne splnené uvedené podmienky. Hneď, ako sa komplexne odôvodní a zdokumentuje neexistencia vhodných alternatív a prijatie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu, musia sa prijať všetky kompenzačné opatrenia, ktoré sú potrebné na zabezpečenie ochrany celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Prijaté kompenzačné opatrenia sa musia Komisii vždy oznámiť.

Článkom 6 ods. 4 sa umožňujú výnimky zo všeobecného pravidla článku 6 ods. 3, ale jeho uplatňovanie nie je automatické. O tom, či možno uplatniť výnimku z článku 6 ods. 3, rozhodne orgán. Článok 6 ods. 4 sa musí uplatniť v poradí stanovenom v smernici – teda po uspokojivom vykonaní všetkých ustanovení článku 6 ods. 3.

5.3. ÚVODNÉ ÚVAHY

5.3.1. Preskúmanie alternatívnych riešení

Prvou povinnosťou v rámci postupu uplatnenia výnimky z článku 6 ods. 4 je preskúmanie toho, či existujú pre plán alebo projekt alternatívne riešenia. V tomto zmysle Súdny dvor objasnil, že toto preskúmanie patrí formálne do rozsahu pôsobnosti článku 6 ods. 4, a nie článku 6 ods. 3 (veci C-441/03, bod 15, C-241/08, bod 69, C-142/16, bod 72).

V súlade s potrebou zabrániť neželateľnému poškodeniu sústavy Natura 2000 treba zvážiť vykonanie podrobnej revízie a/alebo stiahnutia navrhnutého plánu alebo projektu, keď sa identifikovali negatívne vplyvy na integritu lokality. Preto musia príslušné orgány analyzovať a preukázať potrebu príslušného plánu alebo projektu, pričom v tejto fáze musia zvážiť aj nulovú možnosť.

Následne by príslušné orgány mali preskúmať možnosť uchýliť sa k alternatívnym riešeniam, ktoré lepšie rešpektujú integritu dotknutej lokality. Musia sa analyzovať všetky uskutočniteľné alternatívy, ktoré spĺňajú ciele plánu alebo projektu, a najmä jeho relatívnu výkonnosť, pokiaľ ide o ciele ochrany a integritu lokality, ako aj celkovú koherenciu sústavy Natura 2000, pričom sa zohľadní aj ich primeranosť v oblasti nákladov. Riešenia by mali zahŕňať alternatívne miesta alebo trasy, rozdielne stupne alebo návrhy rozvoja a alternatívne procesy.

Pokiaľ ide o hospodárske náklady krokov, ktoré možno zohľadniť pri skúmaní alternatív, nemôžu byť jediným určujúcim faktorom výberu alternatívnych riešení (vec C-399/14, bod 77). Inými slovami, navrhovateľ projektu nemôže tvrdiť, že alternatívy neboli preskúmané, pretože by boli príliš nákladné. V súlade so zásadou subsidiarity je úlohou príslušných vnútroštátnych orgánov posúdiť relatívny vplyv týchto alternatívnych riešení na príslušnú lokalitu. Treba zdôrazniť, že referenčné parametre pre takéto porovnania sa týkajú aspektov ochrany a zachovania integrity lokality a jej ekologických funkcií. V tejto fáze sa teda iné kritériá hodnotenia, napríklad ekonomické, nemôžu chápať ako kritériá, ktoré majú prednosť pred ekologickými kritériami.

Neexistencia alternatív musí byť preukázaná ešte pred uskutočnením ďalších krokov preskúmania, či je plán alebo projekt potrebný z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu (rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Castro Verde, C-239/04, body 36 – 39).

Úlohou príslušných vnútroštátnych orgánov je zabezpečiť rovnako podrobné preskúmanie všetkých uskutočniteľných alternatívnych riešení spĺňajúcich ciele plánu/projektu. Toto posúdenie by sa malo týkať druhov a biotopov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, ako aj cieľov ochrany lokality.

5.3.2. Preskúmanie naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu

Ak neexistujú alternatívne riešenia – alebo ak existujú riešenia, ktoré majú ešte negatívnejšie vplyvy na životné prostredie v príslušnej lokalite, pokiaľ ide o uvedené ciele smernice týkajúce sa ochrany – príslušné orgány musia preskúmať existenciu naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu vrátane dôvodov sociálnej a ekonomickej povahy, ktoré vyžaduje realizácia príslušného plánu alebo projektu.

Pojem „naliehavý dôvod vyššieho verejného záujmu“ nie je v smernici vymedzený. V článku 6 ods. 4 druhom pododseku sa však spomína zdravie ľudí, bezpečnosť ľudí a priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie ako príklady takýchto dôvodov. Pokiaľ ide o „iné naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu“ sociálnej alebo ekonomickej povahy, zo znenia je zrejmé, že iba verejné záujmy, bez ohľadu na to, či sú podporované verejnými, alebo súkromnými subjektmi, sa môžu vyrovnávať s cieľmi ochrany uvedenými v smernici. Projekty vypracované súkromnými subjektmi možno brať do úvahy len vtedy, keď slúžia verejným záujmom a demonštrujú takéto verejné záujmy.

Potvrdil to aj Súdny dvor v rozhodnutí vo veci C-182/10, v bodoch 75 – 78: „*Záujem, ktorý odôvodňuje v zmysle článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch realizáciu plánu alebo projektu, musí byť zároveň ,verejný‘ aj ,vyšší‘, čo znamená, že jeho dôležitosť musí byť porovnateľná s cieľom, ktorý vyplýva z tejto smernice, t. j. s ochranou prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Práce súvisiace s umiestnením alebo rozšírením podniku v zásade zodpovedajú týmto podmienkam len vo výnimočných prípadoch. Nemožno však vylúčiť, že je to tak v prípade, keď projekt, hoci súkromnej povahy, skutočne predstavuje svojou povahou, ako aj ekonomickým*

a sociálnym kontextom vyšší verejný záujem, a ak bola preukázaná neexistencia alternatívnych riešení. V zmysle týchto podmienok výstavba infraštruktúry určenej na umiestnenie administratívneho sídla v zásade nepredstavuje naliehavý dôvod vyššieho verejného záujmu v zmysle článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch.“

Pomocou môže byť aj odvolanie sa na iné oblasti práva EÚ, v ktorých sa objavili takéto pojmy.

Pojem „naliehavé dôvody“ vyriešil Súdny dvor ako výnimku zo zásady voľného pohybu tovaru. Medzi naliehavými dôvodmi, ktoré môžu oprávňovať vnútroštátne opatrenia obmedzujúce voľnosť pohybu, Súdny dvor uznal aj ochranu zdravia ľudí a životného prostredia, ako aj sústavné sledovanie legitímnych cieľov hospodárskej a sociálnej politiky.

Okrem toho právo EÚ uznáva aj pojem „služby všeobecného hospodárskeho záujmu“, citovaný v článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v rámci výnimiek z pravidiel hospodárskej súťaže pre spoločnosti, ktoré sú zodpovedné za riadenie takýchto služieb. V oznámení o službách všeobecného záujmu v Európe⁶² predložila Komisia po zohľadnení judikatúry o tejto záležitosti takéto vymedzenie pojmu „služby všeobecného hospodárskeho záujmu“: „*hospodárske činnosti, ktorých výsledkom je všeobecný verejný prospech, ktoré by sa na trhu nevyskytovali bez verejnej intervencie (alebo by boli poskytnuté za iných podmienok, pokiaľ ide o kvalitu, bezpečnosť, dostupnosť, rovnaký prístup alebo všeobecný prístup)*“.

So zreteľom na štruktúru ustanovenia musia v osobitných prípadoch príslušné vnútroštátne orgány udeliť súhlas s predmetnými plánmi pod podmienkou, že pri vyvažovaní záujmov medzi cieľmi ochrany lokality ovplyvnenej touto iniciatívou a uvedenými naliehavými dôvodmi sa uprednostnia naliehavé dôvody. To treba určiť podľa týchto aspektov:

- a) musí existovať **naliehavý dôvod** na vykonanie plánu alebo projektu;
- b) verejný záujem musí byť **vyšší**: je teda zrejmé, že nie každý druh verejného záujmu sociálnej alebo ekonomickej povahy je postačujúci, najmä pri porovnaní s osobitnou závažnosťou záujmov ochraňovaných smernicou (pozri napríklad odôvodnenie 4, v ktorom sa spomína „dedičstvo Spoločenstva“);
- c) v tejto súvislosti je podľa všetkého odôvodnené predpokladať, že verejný záujem môže byť vyšší len vtedy, ak ide o **dlhodobý záujem**; krátkodobé hospodárske záujmy alebo iné záujmy, ktoré by spoločnosti priniesli iba krátkodobý úžitok, by sa nemali považovať za dostatočné na preváženie dlhodobých záujmov ochrany ustanovených v smernici.

Ako príklad toho, čo možno považovať za dôvody vyššieho verejného záujmu, posluží rozhodnutie Súdného dvora v prípade veľkého regiónu (región Thessalia v Grécku): „*zavlažovanie a zásobovanie pitnou vodou zodpovedajú v zásade týmto podmienkam, a môžu preto odôvodniť realizáciu projektu odklonenia vody v prípade neexistencie alternatívnych riešení*“ (vec C-43/10, bod 122)⁶³.

⁶² Rámec kvality pre služby všeobecného záujmu v Európe, KOM(2011) 900 v konečnom znení, 20.12.2011.

⁶³ V tejto súvislosti to neznamena, že projekty zásobovania pitnou vodou a zavlažovania môžu byť vždy odôvodnené naliehavými dôvodmi vyššieho verejného záujmu.

Je odôvodnené predpokladať, že „naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane dôvodov sociálnej a ekonomickej povahy“ sa vzťahujú na situácie, keď sa ukáže, že zamýšľané plány alebo projekty sú nenahradiťelné:

- **v rámci činností alebo politík zameraných na ochranu základných hodnôt života občanov (zdravie, bezpečnosť, životné prostredie),**
- **v rámci základných politík štátu a spoločnosti,**
- **v rámci vykonávania činností ekonomickej alebo sociálnej povahy pri plnení osobitných povinností v rámci verejných služieb.**

Úlohou príslušných orgánov je zvážiť naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu v rámci plánu alebo projektu v porovnaní s cieľom ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Plán alebo projekt môžu schváliť len vtedy, ak naliehavé dôvody plánu alebo projektu prevažujú nad jeho vplyvom na ciele ochrany.

Na poskytnutie presnejších informácií o tom, čo sa môže legitímne považovať za prípadné naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu, sa môže vybrať niekoľko príkladov zo stanovísk Komisie v rámci článku 6 ods. 4 druhého pododseku a príslušných odôvodnení poskytnutých členskými štátmi: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinion_en.htm.

5.4. PRIJATIE KOMPENZAČNÝCH OPATRENÍ

5.4.1. Čo sa myslí pod pojmom „kompenzačné opatrenia“ a kedy treba o nich uvažovať?

Pojem „kompenzačné opatrenia“ nie je v smernici o biotopoch vymedzený. Zo skúseností vyplýva, že medzi kompenzačnými a zmierňujúcimi opatreniami existuje tento rozdiel:

- Zmierňujúce opatrenia v širšom zmysle sú opatrenia zamerané na minimalizovanie alebo dokonca odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré budú pravdepodobným dôsledkom vykonávania plánu alebo projektu, aby nebola nepriaznivo ovplyvnená integrita lokality. Tieto opatrenia sa zohľadňujú v súvislosti s článkom 6 ods. 3 a tvoria neoddeliteľnú súčasť špecifikácií plánu či projektu alebo podmienku jeho povolenia (pozri oddiel 4.6.5).
- Kompenzačné opatrenia nezávisia od projektu týka sa to aj prípadných pridružených zmierňujúcich opatrení). Sú určené na kompenzovanie zostávajúcich negatívnych vplyvov plánu alebo projektu tak, aby sa zachovala celková ekologická koherencia sústavy Natura 2000. Možno ich zohľadniť len v súvislosti s článkom 6 ods. 4.

*Napríklad rozšírenie podzemnej ťažby uhlia v uholných baniach do oblastí, ktoré doteraz neboli využívané, spôsobí pokles pôdy veľkého rozsahu, sprevádzaný záplavami a zvýšením hladín podzemnej vody s výrazným dosahom na všetky ekosystémy v takejto oblasti. Na kompenzovanie negatívnych vplyvov projektu sa na základe ekologických kritérií vyberie časť krajiny, kde sa vytvoria neprioritné druhy biotopov (zalesnenie bukmi a dubmi) opätovným zalesnením alebo transformáciou/skvalitnením existujúcich lesov. Zvažuje sa aj vytvorenie a skvalitnenie aluviálnych lesov a obnova alebo optimalizácia riečísk na kompenzovanie straty prioritných druhov biotopov (aluviálne lesy – *Alnion glutinoso-incanae*) a neprioritných druhov biotopov (vodné toky od rovinných po horské úrovně s meniacou sa vegetáciou). Opatrením sa pomôže obmedziť aj negatívny vplyv projektu na druh *Lampetra planeri*.*

Samozrejme, dobre navrhnutými a vykonanými zmierňujúcimi opatreniami sa môže obmedziť rozsah potrebných kompenzačných opatrení, pretože sa nimi zmiernia zostávajúce vplyvy, ktoré vyžadujú kompenzáciu.

Kompenzačné opatrenia by mali byť doplnkom k činnostiam, ktoré sa bežne vykonávajú v súlade so smernicou o biotopoch a smernicou o ochrane voľne žijúceho vtáctva, alebo k povinnostiam ustanoveným právom EÚ. Napríklad vykonávanie ochranných opatrení podľa článku 6 ods. 1 alebo návrh/označenie novej oblasti, ktorá je už zaradená medzi oblasti s európskym významom, predstavuje pre členský štát „bežné“ opatrenia. Kompenzačné opatrenia by teda mali ísť nad rámec bežných/štandardných opatrení na označovanie, ochranu a správu lokalít sústavy Natura 2000.

Iný príklad kompenzácie sa týka rozšírenia prístavu, ktoré povedie k zničeniu hniezdisk vtákov a k oslabeniu tenkých vrstiev naplavenín bahna a porastov trstiny. Ozdravenie hniezdisk na miestach s vysokým prílivom a v plytkých naplaveninách bahna spojené s obnovou biotopu porastov trstiny a mokradí prostredníctvom hydraulických prác a environmentálnych opatrení na poľnohospodárske využitie porastov trstiny a lúk by kompenzovali nepriaznivý vplyv spôsobený týmto projektom.

Kompenzačné opatrenia teda nie sú prostriedkom, ktorý umožní vykonávanie plánov alebo projektov, a súčasne sa ním obídu povinnosti týkajúcich sa primeraného odhadu stanovených v článku 6. Z postupnosti v článku 6 ods. 4 je zrejme, že **predstavujú „poslednú možnosť“**. Má sa o nich uvažovať len vtedy, keď je isté alebo keď nemožno vylúčiť, že sa prejaví negatívny vplyv na integritu lokality sústavy Natura 2000, a to aj napriek všetkým ostatným opatreniam prijatým na to, aby sa predišlo nepriaznivým vplyvom na lokalitu alebo aby sa tieto vplyvy zmiernili, a po rozhodnutí o tom, že projekt/plán by mal pokračovať z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu, pričom neexistujú alternatívne riešenia.

Kompenzačné opatrenia predstavujú opatrenia špecifické pre projekt alebo plán, ktoré sú doplnkom k bežným povinnostiam vyplývajúcim zo smernice o biotopoch a smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva. Tieto opatrenia sú zamerané presne na kompenzovanie negatívneho vplyvu plánu alebo projektu na príslušné druhy alebo biotopy. Predstavujú „poslednú možnosť“ a využívajú sa len vtedy, keď sa vyčerpali ostatné ochranné opatrenia uvedené v smernici a prijalo sa rozhodnutie o tom, že sa napriek tomu projekt/plán s negatívnym vplyvom na lokalitu sústavy Natura 2000 zväží, alebo vtedy, ak takýto vplyv nemožno vylúčiť.

5.4.2. „Celková koherencia“ sústavy Natura 2000

Výraz „celková koherencia“ sa nachádza v článku 6 ods. 4 v súvislosti, keď sa umožňuje uskutočniť plán alebo projekt z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu a keď sa musia prijať opatrenia na kompenzáciu škôd.

Výraz sa nachádza aj v článku 3 ods. 1, kde sa uvádza, že sústava Natura 2000 je „súvislá európska ekologická sústava osobitných chránených území, ktorá umožní udržanie typov prirodzených biotopov a biotopov druhov a v prípade potreby obnovenie priaznivého stavu ochrany v ich prirodzenom rozsahu“. Do úvahy sa teda berú dve rozdielne kritériá; na jednej strane cieľené druhy a biotopy, pokiaľ ide o množstvo a kvalitu, a na druhej strane úloha lokality pri zabezpečení ich primeraného geografického rozdelenia, pokiaľ ide o rozsah.

V článku 3 ods. 3 sa stanovuje, že „členské štáty sa tam, kde to považujú za potrebné, usilujú o zlepšenie ekologickej koherencie sústavy Natura 2000 zachovávaním a v prípade potreby rozvíjaním tých krajinných prvkov, ktoré sú mimoriadne dôležité pre divokú faunu a flóru, ako je uvedené v článku 10.“

V článku 10, ktorý sa zaoberá všeobecnejšie politikou územného plánovania a rozvoja, sa stanovuje, že:

„Členské štáty sa usilujú tam, kde to považujú za potrebné, vo svojej politike územného plánovania a rozvoja, a najmä z hľadiska zlepšenia ekologickej koherencie sústavy Natura 2000, o podporu riadenia krajinných prvkov, ktoré majú hlavný význam pre divokú faunu a flóru.

Takéto vlastnosti sú tie, ktoré sú charakterom svojej lineárnej a súvislej štruktúry [ako sú rieky s ich brehmi (...)] alebo svojou funkciou odrazových mostíkov (ako sú rybníky alebo malé lesy) dôležité pre migráciu, rozptýlenie a genetickú výmenu voľne žijúcich druhov.“

Slovo „ekologický“ sa používa v článku 3 a v článku 10 na objasnenie charakteru koherencie. Je zrejmé, že výraz „celková koherencia“ sa v článku 6 ods. 4 používa v rovnakom význame.

Vzhľadom na to je jasné, že význam lokality pre koherenciu sústavy závisí od cieľov ochrany lokality, počtu a stavu biotopov a druhov, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú, ako aj od úlohy, ktorú lokalita plní pri zabezpečovaní primeraného geografického rozdelenia, pokiaľ ide o miesto výskytu príslušných druhov a biotopov.

Ak napríklad plán alebo projekt poškodí územie so vzácnym typom biotopu vyskytujúcim na veľmi obmedzenej ploche, ktorú je veľmi ťažké obnoviť, a pre ktorý je predmetná lokalita iba jednou z 10 lokalít označených za chránenú pre daný typ biotopu, kompenzačné opatrenia budú musieť byť jednoznačne veľmi významné, ak majú byť schopné ochrániť celkovú koherenciu sústavy Natura 2000. Ak, na druhej strane, plán alebo projekt poškodí biotop pre druh (napr. Triturus cristatus) vyskytujúci sa na veľkej ploche v celej EÚ, ktorý je relatívne jednoduché obnoviť, a v ochrane ktorého zohráva predmetná lokalita len malú úlohu, kompenzačné opatrenia budú ľahšie uskutočniteľné a podstatne menej náročné.

V článku 6 ods. 4 sa vyžaduje ochrana celkovej koherencie sústavy Natura 2000. V smernici sa teda predpokladá, že „pôvodná“ sústava bola koherentná. Ak sa využije udelenie výnimky, situácia sa musí upraviť tak, aby sa koherencia kompletne obnovila.

Pokiaľ ide o plán alebo projekt, kompenzačné opatrenia vymedzené na ochranu celkovej koherencie sústavy Natura 2000 sa budú musieť zamerať na uvedené kritériá. To by znamenalo, že kompenzácia by sa mala týkať cieľov ochrany lokality a biotopov a druhov, ktorých počet a stav bol negatívne ovplyvnený v porovnateľných rozsahoch. Súčasne sa musí primerane nahradiť úloha, ktorú zohráva príslušná lokalita vo vzťahu k biogeografickému rozdeleniu.

V tejto fáze je užitočné pripomenúť, že podľa smernice o biotopoch sa pri výbere lokality pre sústavu Natura 2000 zohľadňujú:

- biotop (biotopy) a druhy (povrchové oblasti, populácie) v proporcionálnom vyjadrení opísané v štandardnom formulári údajov,
- umiestnenie lokality v príslušnom biogeografickom regióne a
- výberové kritériá vypracované výborom pre biotopy a používané Európskym tematickým centrom pre biodiverzitu, ktoré odporúčia Komisii zaradiť lokalitu do zoznamu Únie⁶⁴.

Príslušné orgány by mali tieto kritériá zohľadňovať pri navrhovaní kompenzačných opatrení pre projekt, a mali by sa postarať o to, aby sa opatreniami zabezpečovali vlastnosti a funkcie porovnateľné s tými, ktorými sa odôvodnil výber pôvodnej lokality.

⁶⁴ https://biodiversity.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/chapter6

Smernica o ochrane voľne žijúceho vtáctva sa nezaobrá biogeografickými regiónmi ani výberom na úrovni EÚ. Analogicky však možno dospieť k záveru, že *celková koherencia sústavy* je zabezpečená, ak:

- kompenzácia spĺňa rovnaký účel, aký mala klasifikácia lokality v súlade s článkom 4 ods. 1 a článkom 4 ods. 2 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva,
- kompenzácia spĺňa rovnakú funkciu na rovnakej migračnej trase a
- vtáky, ktoré sa zvyčajne vyskytujú v lokalite ovplyvnenej projektom, majú s určitosťou prístup na kompenzované územia.

Ak je napríklad osobitne chránené územie, ktorého osobitnou funkciou je poskytovať územie na oddych pre migrujúce druhy vtákov na ich trase smerom na sever, negatívne ovplyvnené nejakým projektom, navrhnuté kompenzačné opatrenia by sa mali zamerať na osobitnú funkciu, ktorú táto lokalita plní. Kompenzácia pomocou opatrení, ktorými by sa mohli obnoviť podmienky potrebné na oddych toho istého druhu na území mimo migračnej trasy alebo v rámci migračnej trasy, ale v určitej vzdialenosti, by preto na zabezpečenie celkovej koherencie sústavy nestačila. V tomto prípade by mala kompenzácia zabezpečiť vhodné oblasti na oddych pre cieľový druh, ktoré budú na migračných trasách správne umiestnené tak, aby boli reálne prístupné vtákom, ktoré by inak využili pôvodnú lokalitu ovplyvnenú projektom.

Na zabezpečenie celkovej koherencie sústavy Natura 2000 by sa teda kompenzačnými opatreniami navrhovanými pre projekt mali: a) v porovnateľnom rozsahu riešiť negatívne ovplyvnené biotopy a druhy a b) zabezpečovať funkcie porovnateľné s funkciami, ktorými sa odôvodnili kritériá výberu pôvodnej lokality, najmä pokiaľ ide o primerané geografické rozdelenie. Nestačí teda, aby sa kompenzačné opatrenia týkali rovnakého biogeografického regiónu v tom istom členskom štáte.

Vzdialenosť pôvodnej lokality od miesta uplatnenia kompenzačných opatrení nie je nevyhnutne prekážkou, pokiaľ neovplyvňuje funkčnosť lokality, jej úlohu v geografickom rozdelení a dôvody jej pôvodného výberu.

5.4.3. Cieľ a všeobecný obsah kompenzačných opatrení

Kompenzačnými opatreniami sa musí zabezpečiť, aby lokalita naďalej prispievala k ochrane prirodzených typov biotopov a biotopov druhov v priaznivom stave „v rámci príslušného biogeografického regiónu“, skrátka, musí sa zabezpečiť zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Z toho vyplýva, že:

- vo všeobecnosti by projekty nemali nezvratne ovplyvniť lokality pred vykonaním kompenzačných opatrení. Môžu však nastať situácie, keď túto podmienku nie je možné splniť. Pri obnove lesného biotopu by napríklad trvalo mnoho rokov, kým by sa zabezpečili rovnaké funkcie ako v pôvodnom biotope, ktorý bol negatívne ovplyvnený projektom. Treba teda vynaložiť maximálne úsilie na *zabezpečenie* vykonania kompenzačných opatrení vopred a v prípade, keď to nie je úplne dosiahnuteľné, príslušné orgány by mali zvážiť poskytnutie ďalšej kompenzácie dočasných strát, ktoré by medzičasom vznikli,
- kompenzácia musí byť doplnkom k príspevku k sústave Natura 2000, ktorý musia členské štáty realizovať podľa smerníc.

Členské štáty by mali venovať osobitnú pozornosť situácii, keď negatívne vplyvy plánov alebo projektov vznikajú v lokalitách so vzácnymi typmi prírodných biotopov alebo prírodných biotopov, ktoré potrebujú dlhé časové obdobie na zabezpečenie rovnakej ekologickej funkčnosti.

Kým označenia nových lokalít sústavy Natura 2000 môžu byť časťou kompenzačného balíka podľa článku 6 ods. 4, označenia samotné sú bez sprievodných správnych opatrení nedostatočné.

Z hľadiska smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva by kompenzácia mohla zahŕňať aj prácu na zvýšení biologickej hodnoty územia, ktoré je alebo bude klasifikované ako chránené, aby sa nosná kapacita prostredia alebo potravinový potenciál zvýšili o množstvo zodpovedajúce strate v lokalite ovplyvnenej projektom. Vzhľadom na to je obnova biotopu priaznivého pre príslušné druhy vtákov prijateľná pod podmienkou, že vytvorená lokalita bude dostupná vtákom v tom čase, keď ovplyvnená lokalita stratí svoju prírodnú hodnotu.

Z hľadiska smernice o biotopoch by podobne kompenzácia mohla pozostávať z obnovy porovnateľného biotopu alebo biologického zlepšenia biotopu rovnakého typu horšej kvality v existujúcej označenej lokalite, alebo dokonca z pridania novej lokality do sústavy Natura 2000, ktorej kvalita je porovnateľná s kvalitou pôvodnej lokality. V poslednom uvedenom prípade by sa dalo namietť, že projekt celkovo vyvolá čistú stratu pre tento typ biotopu na úrovni členského štátu. Na úrovni EÚ však bude nová lokalita profitovať z ochrany poskytovanej článkom 6, a tak prispievať k cieľom smernice.

Kompenzačné opatrenia, ktoré sú primerané alebo potrebné na kompenzáciu nepriaznivých vplyvov na lokalitu sústavy Natura 2000 (t. j. okrem toho, čo sa už vyžaduje podľa smerníc), môžu pozostávať:

- zo zlepšenia biotopu v existujúcich lokalitách: zlepšenie zostávajúceho biotopu v príslušnej lokalite alebo obnova biotopu v inej lokalite sústavy Natura 2000 proporčne k strate v dôsledku plánu alebo projektu,
- z obnovenia biotopu: vytvorenie biotopu v novej alebo rozšírenej lokalite, ktorá sa začlení do sústavy Natura 2000, alebo
- ako už bolo uvedené a v súvislosti s ostatnými prácami, z navrhnutia novej lokality dostatočnej kvality podľa smernice o biotopoch a smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva a zavedenia/ vykonania ochranných opatrení pre túto novú lokalitu.

K množstvu kompenzačných a sprievodných opatrení využívaných v súčasnej praxi v EÚ podľa smernice o biotopoch patria aj tieto opatrenia:

- opätovné zavádzanie druhov,
- obnova a posilnenie druhov vrátane posilnenia dravcov,
- kúpa pozemku,
- nadobúdanie práv,
- tvorba rezerv (vrátane prísnych obmedzení využívania pôdy),
- podnety na určité hospodárske činnosti, ktoré zachovávajú kľúčové ekologické funkcie,
- zmiernenie (iných) ohrození týkajúcich sa zvyčajne druhov, či už pôsobením na jeden zdroj alebo prostredníctvom koordinovaného pôsobenia na všetky faktory ohrozenia (napr. vyplývajúce z vplyvov preplnenia priestoru).

Výsledky kompenzačných opatrení by sa v zásade mali bežne prejavíť v čase, keď v príslušnej lokalite nastala škoda. Za určitých okolností, keď to nemožno úplne dosiahnuť, možno vyžadovať nadmernú kompenzáciu dočasných strát.

5.4.4. Kľúčové prvky, ktoré treba zohľadniť pri kompenzačných opatreniach

Kompenzačnými opatreniami podľa článku 6 ods. 4 sa musia riešiť všetky problémy, či už technické, právne alebo finančné, ktoré sú potrebné na kompenzovanie negatívnych vplyvov plánu alebo projektu a na zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000.

Prehľad prvkov, ktoré je potrebné zohľadniť, sa uvádza v tomto zozname:

- úzka koordinácia a spolupráca medzi orgánmi sústavy Natura 2000, posudzovacími orgánmi a navrhovateľom plánu alebo projektu,
- jednoznačné ciele a cieľové hodnoty v súlade s cieľmi ochrany lokality,
- opis kompenzačných opatrení sprevádzaných vedecky podloženým vysvetlením, ako sa nimi účinne vykompenzujú negatívne vplyvy plánu alebo projektu na ovplyvnené druhy a biotopy vzhľadom na ciele ochrany lokality a ako sa nimi zabezpečí ochrana celkovej koherencie sústavy Natura 2000,
- preukázanie technickej uskutočniteľnosti opatrení vo vzťahu k cieľom,
- preukázanie právnej a/alebo finančnej uskutočniteľnosti opatrení podľa požadovaného časového rozvrhu,
- analýza vhodných miest a nadobudnutie práv (kúpa, prenájom atď.) k pozemkom, ktoré sa majú využiť na kompenzačné opatrenia,
- vysvetlenie časového rámca, v ktorom sa očakáva dosiahnutie cieľov kompenzačných opatrení,
- časový harmonogram vykonávania a koordinácie kompenzačných opatrení s harmonogramom vykonávania plánu alebo projektu,
- fázy informovania verejnosti a/alebo konzultácií s verejnosťou,
- osobitné harmonogramy monitorovania a podávania správ založené na ukazovateľoch pokroku podľa cieľov ochranných opatrení,
- finančný program schválený počas potrebného obdobia na zabezpečenie úspechu opatrení.

5.5. KRITÉRIÁ URČENIA KOMPENZAČNÝCH OPATRENÍ

5.5.1. Cielená kompenzácia

Podľa smernice o biotopoch sa kompenzačné opatrenia musia stanoviť v súlade s referenčnými podmienkami, ktoré sa vymedzia po opise integrity lokality, ktorá bude pravdepodobne stratená alebo poškodená, a podľa pravdepodobných významných negatívnych vplyvov, ktoré by mohli zostať po zmiernení.

Po identifikovaní integrity, ktorá bude pravdepodobne poškodená, a skutočného rozsahu poškodenia sa musia kompenzačnými opatreniami konkrétne riešiť tieto problémy tak, aby sa dlhodobo kompenzovali tie prvky integrity, ktoré prispievajú k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. Tieto opatrenia by teda mali najviac zodpovedať typu predpokladaného vplyvu a mali by byť zamerané na ciele, ktoré jasne riešia ovplyvnené prvky sústavy Natura 2000. Jasne sa musia týkať štrukturálnych a funkčných aspektov integrity lokality a tých typov populácií biotopov a druhov, ktoré sú ovplyvnené.

Znamená to, že kompenzačné opatrenia musia nevyhnutne pozostávať z ekologických opatrení. Podľa smernice o biotopoch teda nie sú vhodné platby jednotlivcom alebo do osobitných fondov, a to bez ohľadu na to, či sú v konečnom dôsledku pridelené na projekty ochrany prírody. Okrem toho akékoľvek druhotné alebo nepriame opatrenie, ktoré by sa mohlo navrhnúť na zvýšenie výkonnosti základných kompenzačných opatrení, musí mať jasný vzťah k cieľom samotných kompenzačných opatrení.

Pri navrhovaní kompenzačných opatrení pre druhy je potrebné identifikovať napríklad:

- druhy, ktoré boli nepriaznivo ovplyvnené, ich celkový počet a podiel na celkovej(-ých) populácii(-ách), ktoré sa v lokalite vyskytujú,
- základnú(-é) funkciu(-ie) biotopov, od ktorej(-ých) závisia nepriaznivo ovplyvnené druhy, napr. kŕmenie, hniezdenie atď.,

- opatrenia potrebné na kompenzáciu škody na funkciách ovplyvnených biotopov a druhov tak, aby sa obnovil stav, ktorý je odrazom priaznivého stavu ovplyvneného územia.

5.5.2. Účinná kompenzácia

Uskutočniteľnosť a účinnosť kompenzačných opatrení sú rozhodujúce na vykonávanie článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti a osvedčenými spôsobmi. Pri zabezpečovaní účinnosti musí ísť technická uskutočniteľnosť ruka v ruke s primeraným rozsahom, časovým rozpisom a miestom vykonania kompenzačných opatrení.

Kompenzačné opatrenia musia byť uskutočniteľné a funkčné tak, aby sa nimi obnovili ekologické podmienky potrebné na zabezpečenie celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Odhadnutý časový rozsah a akákoľvek udržiavacia činnosť požadovaná na zvýšenie výkonnosti by mali byť známe a/alebo predpokladané hneď od začiatku, ešte pred začatím vykonávania opatrení. Musí to vychádzať z najlepších dostupných vedeckých poznatkov doplnených o osobitné preskúmania na stanovenie presného miesta vykonania kompenzačných opatrení. S opatreniami, pre ktoré neexistuje dostatočná záruka úspechu, by sa nemalo podľa článku 6 ods. 4 počítať, pričom konečné schválenie plánu alebo projektu by v súlade so zásadou prevencie malo závisieť od pravdepodobnosti úspechu systému kompenzácie. Okrem toho sa pri rozhodovaní o rôznych možnostiach kompenzácie musia vybrať najúčinnnejšie možnosti s najväčšou šancou na úspech.

Program kompenzačných opatrení musí zahŕňať podrobné monitorovanie počas vykonávania, aby sa zabezpečila účinnosť z dlhodobého hľadiska. Monitorovanie v rámci sústavy Natura 2000 treba koordinovať, prípadne začleniť do monitorovania podľa článku 11 smernice o biotopoch.

Opatrenia, ktoré majú v praxi nízku úroveň účinnosti pri plnení cieľov, treba náležite upraviť.

5.5.3. Technická uskutočniteľnosť

V súlade so súčasným poznaním je veľmi nepravdepodobné, že by sa ekologická štruktúra a funkcia, ako aj populácie príslušných biotopov a druhov dali uviesť do pôvodného stavu, v ktorom sa nachádzali pred poškodením spôsobeným plánom alebo projektom. Na to, aby sa prekonal skutočné ťažkosti prekážajúce úplnému úspechu ekologických podmienok, kompenzačné opatrenia musia:

- 1) byť založené na vedeckých kritériách a hodnoteniach v súlade s najlepšími vedeckými poznatkami a
- 2) zohľadňovať osobitné požiadavky ekologických vlastností, ktoré sa majú uviesť do pôvodného stavu (napr. pôda, vlhkosť, vystavenie, existujúce ohrozenia a iné podmienky, ktoré sú rozhodujúce pre úspešné uvedenie do pôvodného stavu).

Rozhodujúce aspekty technickej uskutočniteľnosti určia vhodnosť miesta uplatnenia kompenzačných opatrení (priestorová uskutočniteľnosť), ich primeraný časový rozvrh a požadovaný rozsah.

Okrem toho výber konkrétnych opatrení a ich určenie musia rešpektovať existujúce usmernenie pre každý konkrétny spôsob, tvorbu biotopu, obnovu biotopu, posilnenie populácie, opätovné zavedenie druhov alebo akékoľvek iné opatrenie zvažované v kompenzačnom programe.

5.5.4. Rozsah kompenzácií

Požadovaný rozsah kompenzačných opatrení na zabezpečenie ich účinnosti priamo súvisí s kvantitatívnym a kvalitatívnym aspektom, ktoré sú obsiahnuté v prvkoch integrity (t. j. vrátane štruktúry a funkčnosti a ich úlohy v celkovej koherencii sústavy Natura 2000) a ktoré budú pravdepodobne oslabené, ako aj k odhadovanej účinnosti opatrení.

Z toho dôvodu sa kompenzačné pomery najlepšie stanovujú individuálne a musia sa určiť na začiatku na základe informácií vyplývajúcich z primeraného odhadu podľa článku 6 ods. 3, pričom musia zabezpečovať ekologickú funkčnosť. Tieto pomery sa môžu neskôr opätovne vymedziť podľa výsledkov zistených pri monitorovaní účinnosti a konečné rozhodnutie o podieloch kompenzácie sa musí odôvodniť.

Vo všeobecnosti platí, že pomery by mali byť podstatne vyššie ako 1:1. Kompenzačné pomery 1:1 alebo menšie by sa teda mali zvažovať len vtedy, ak sa preukáže, že s takýmto rozsahom budú opatrenia plne účinné pri uvedení štruktúry a funkčnosti do pôvodného stavu za krátky čas (napr. bez ústupkov týkajúcich sa zachovania biotopov alebo populácie kľúčových druhov, ktoré budú pravdepodobne ovplyvnené plánom alebo projektom, alebo ich cieľov ochrany).

5.5.5. Miesto vykonania kompenzačných opatrení

Kompenzačné opatrenia by sa mali vykonať na územiach, kde sa dosiahne najvyššia účinnosť zachovania celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Znamená to, že každé kompenzačné opatrenie musí spĺňať súbor nevyhnutých podmienok:

- Územie vybrané na kompenzáciu sa musí nachádzať v rovnakom biogeografickom regióne (pre lokality označené ako chránené podľa smernice o biotopoch) alebo v rovnakom pásme, na migračnej trase alebo v oblasti prezimovania druhov vtákov (t. j. lokality označené ako chránené podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva) v príslušnom členskom štáte. Ďalej by toto územie malo zabezpečovať funkcie porovnateľné s funkciami, ktorými sa odôvodnili kritériá výberu pôvodnej lokality, najmä pokiaľ ide o primerané geografické rozdelenie.
- Územie vybrané na kompenzáciu musí mať – alebo musí byť schopné rozvíjať – osobitné vlastnosti, ktoré prislúchajú k ekologickej štruktúre a funkciám a ktoré si vyžadujú populácie biotopov a druhov. To sa týka kvalitatívnych aspektov, akým je jedinečnosť poškodeného bohatstva, pričom sa vyžaduje zohľadnenie miestnych ekologických podmienok.
- Kompenzačné opatrenia nesmú ohroziť zachovanie integrity akejkoľvek inej lokality sústavy Natura 2000, ktorá prispieva k celkovej koherencii sústavy. Ak sa opatrenia realizujú v existujúcej(-ich) lokalite(-ách) sústavy Natura 2000, musia byť v súlade s cieľmi ochrany lokality(-ít) a nesmú ísť nad rámec ochranných opatrení stanovených v článku 6 ods. 1. Na riadenie citlivých kompenzačných opatrení budú ako užitočná referencia slúžiť plány riadenia.

Okrem toho existuje všeobecná dohoda, že miestne podmienky potrebné na uvedenie predmetného ekologického bohatstva do pôvodného stavu majú byť čo najbližšie k územiu ovplyvnenému plánom alebo projektom. Zdá sa teda, že vykonanie kompenzácie v príslušnej lokalite sústavy Natura 2000 alebo v jej blízkosti na mieste vykazujúcom vhodné podmienky pre úspešnosť opatrení bude najviac uprednostňovanou možnosťou. Nie vždy je to však možné, a preto by sa mali uplatniť rôzne priority pri hľadaní miest, ktoré spĺňajú požiadavky smernice o biotopoch:

- 1) kompenzácia v rámci lokality sústavy Natura 2000 pod podmienkou, že v lokalite existujú potrebné prvky na zabezpečenie ekologickej koherencie a funkčnosti sústavy;

- 2) kompenzácia mimo príslušnej lokality sústavy Natura 2000, ale v rámci spoločnej topografickej alebo krajinnej jednotky pod podmienkou, že je uskutočniteľný rovnaký príspevok k ekologickej štruktúre a/alebo funkcii sústavy. Nové miesto môže byť inou lokalitou sústavy Natura 2000 označenou za chránenú alebo to môže byť neoznačené miesto. V prípade neoznačeného miesta sa toto územie musí označiť za chránenú lokalitu sústavy Natura 2000 a musí vyhovovať všetkým podmienkam smerníc o ochrane prírody;
- 3) kompenzácia mimo lokality sústavy Natura 2000 a v rozdielnej topografickej alebo krajinnej jednotke. Nové miesto môže byť inou lokalitou sústavy Natura 2000 označenou za chránenú. Ak sa kompenzácia uskutočňuje v lokalite neoznačenej za chránenú, toto miesto sa musí označiť za chránenú lokalitu sústavy Natura 2000 a vyhovovať všetkým podmienkam smerníc o ochrane prírody.

Nové označenia tvoriace súčasť kompenzačných opatrení sa musia predložiť Komisii pred vykonaním opatrení a projektu, ale po jeho schválení. Nové označenia by sa mali Komisii sprístupniť prostredníctvom zavedených kanálov a postupov ako v prípade zoznamov lokalít s európskym významom a klasifikácií osobitne chránených území, a mali by sa kvalifikovať na označenie podľa príslušných kritérií v zmysle smernice o biotopoch a smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva (podľa situácie).

Členské štáty zabezpečia najlepšiu spoluprácu a koordináciu pri zaoberaní sa miestom vykonania kompenzačných opatrení v rámci projektov presahujúcich štátne hranice.

5.5.6. Časový rozvrh kompenzácií

Časový rozvrh kompenzačných opatrení vyžaduje individuálny prístup. Prijatým harmonogramom sa musí zabezpečiť kontinuita ekologických procesov dôležitých pre zachovanie biologickej štruktúry a funkcií, ktoré prispievajú k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. Toto zabezpečenie si vyžaduje úzku koordináciu medzi vykonávaním plánu alebo projektu a vykonávaním kompenzačných opatrení, pričom sa opiera o také záležitosti, akými sú čas potrebný na rozvoj biotopu a/alebo obnovu či zavedenie populácií druhov na danom území.

Okrem toho sa musia zväžiť aj iné faktory a procesy:

- lokalita nesmie byť pred vykonaním kompenzácie nezvratne ovplyvnená,
- výsledok kompenzácie by mal byť účinný v tom čase, keď došlo k poškodeniu v príslušnej lokalite; za určitých okolností, keď to nemožno úplne dosiahnuť, možno vyžadovať nadmernú kompenzáciu dočasných strát,
- oneskorenia možno pripustiť, len keď sa zistí, že by sa nimi neohrozil cieľ „bez čistej straty“ celkovej koherencie sústavy Natura 2000,
- oneskorenia nemožno povoliť napríklad vtedy, ak by viedli k strate populácií druhov chránených v lokalite podľa prílohy II k smernici o biotopoch alebo prílohy I k smernici o ochrane voľne žijúceho vtáctva; osobitnú pozornosť je potrebné venovať prioritným druhom uvedeným v prílohe II k smernici o biotopoch,
- je možné časom postupne zmierňovať kompenzačné opatrenia v závislosti od toho, či by významné negatívne vplyvy mohli vzniknúť v krátkodobom, strednodobom alebo dlhodobom časovom horizonte.

Možno odporučiť osobitné opatrenia na preváženie dočasných strát, ktoré by vznikali, kým sa nespĺnia ciele ochrany. Všetky technické, právne alebo finančné ustanovenia potrebné na vykonávanie kompenzačných opatrení sa musia ukončiť pred začiatkom vykonávania plánu alebo projektu, aby sa zabránilo akýmkoľvek nepredvídaným oneskoreniam, ktoré by mohli prekážať účinnosti opatrení.

5.5.7. Dlhodobé vykonávanie

Kompenzačné opatrenia vyžadujú, aby bol zabezpečený racionálny právny a finančný základ dlhodobého vykonávania a ochrany, monitorovania a zachovania lokalít pred tým, ako sa prejavia vplyvy na biotopy a/alebo druhy. To môže zahŕňať:

- zabezpečenie dočasnej ochrany, aj keď sa štatút lokality s európskym významom/osobitne chráneného územia udelí neskôr,
- uplatňovanie záväzných nástrojov presadzovania pravidiel na vnútroštátnej úrovni na zabezpečenie kompletného uskutočnenia a účinnosti kompenzácie (napr. súvisiacich so smernicou o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ak sa uplatňuje, prípadne smernicou o environmentálnej zodpovednosti; alebo spájajúcich schválenie plánu alebo projektu so spoľahlivosťou príslušných ustanovení týkajúcich sa vykonávania kompenzačných opatrení),
- uplatňovanie potrebných právnych nástrojov v prípade kúpy pozemku alebo práv sa považuje za podstatné pre účinné vykonávanie opatrení v súlade s osvedčenými postupmi (napr. štandardnými postupmi pre vyvlastnenie z dôvodu ochrany prírody),
- zriadenie programov monitorovania na to, aby sa zabezpečilo splnenie cieľov kompenzačných opatrení a ich dlhodobé udržanie, a ak to nie je možné, na to, aby sa zabezpečilo prijatie nápravných opatrení na riešenie tohto problému vrátane cieľov, zodpovedných orgánov a potrieb v oblasti zdrojov, ukazovateľov a požiadaviek na podávanie správ Komisii. To môžu najlepšie vykonať nezávislé orgány zriadené na tento účel a pôsobiace v úzkej koordinácii a spolupráci s orgánmi sústavy Natura 2000.

5.6. KTO ZNÁŠA NÁKLADY NA KOMPENZAČNÉ OPATRENIA?

Javí sa ako logické, že v súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ znáša náklady na kompenzačné opatrenia realizátor plánu alebo projektu. V prípade spolufinancovania ich realizátor môže zahrnúť do celkového rozpočtu predloženého orgánom verejnej moci. V tomto zmysle by sa mohli z fondov EÚ spolufinancovať napríklad kompenzačné opatrenia pre dopravnú infraštruktúru, ktorá je súčasťou siete TEN (transeurópska sieť) a je z týchto fondov financovaná, za predpokladu, že takáto finančná pomoc je v súlade s cieľmi, pravidlami a postupmi platnými pre predmetný fond EÚ.

5.7. INFORMOVANIE KOMISIE O KOMPENZAČNÝCH OPATRENIACH

Príslušné vnútroštátne orgány musia Komisiu o prijatých kompenzačných opatreniach informovať. V článku 6 ods. 4 sa nestanovuje forma ani účel takýchto informácií. S cieľom uľahčiť proces vypracovala Komisia štandardný formulár⁶⁵ na poskytnutie informácií podľa článku 6 ods. 4. V každom prípade nie je úlohou Komisie navrhovať kompenzačné opatrenia ani ich vedecky overovať.

Tieto informácie by mali Komisii umožniť posúdiť spôsob, akým sa nepriaznivé vplyvy kompenzujú, aby sa dlhodobo zachovali prvky integrity prispievajúce k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. Hoci sú vnútroštátne orgány osobitne povinné iba oznamovať prijaté kompenzačné opatrenia, môže byť potrebné aj poskytnúť určité prvky týkajúce sa študovaných alternatívnych riešení a naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu, ktoré vyžadujú schválenie plánu alebo projektu, pokiaľ tieto prvky ovplyvňujú výber kompenzačných opatrení.

Povinnosť informovať Komisiu o prijatých kompenzačných opatreniach – ktoré sa stanovujú v článku 6 ods. 4 prvom pododseku druhej vete – musí byť v plnej miere transponovaná do vnútroštátneho

⁶⁵ K dispozícii na adrese: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

práva. Ak sa ustanovenie, v ktorom sa stanovujú primerané podrobné pravidlá týkajúce sa informácií o prijatých kompenzačných opatreniach vo vnútroštátnom práve nenachádzajú, „*nie je možné zabezpečiť úplný účinok článku 6 ods. 4 prvého pododseku druhej vety a dosahovanie jeho cieľa*“ (vec C-324/01, bod 21).

- *Kedy v procese plánovania musí byť Komisia informovaná o kompenzačných opatreniach a kto je za tieto informácie zodpovedný?*

V snahe umožniť Komisii požadovať ďalšie informácie o prijatých opatreniach alebo konať v prípade, keď sa domnieva, že právne požiadavky smernice sa neuplatnili správnym spôsobom, treba kompenzačné opatrenia Komisii predložiť pred tým, ako sa začnú vykonávať, a rozhodne pred vykonaním príslušného plánu alebo projektu, ale po jeho schválení. Kompenzačné opatrenia by sa teda mali Komisii predložiť hneď po ich prijatí, aby mohla v rámci svojej kompetencie ochrancu zmlúv posúdiť, či sa ustanovenia smernice uplatňujú správne.

Orgány zodpovedné za sústavu Natura 2000 v jednotlivých členských štátoch musia v tomto procese zohrávať dôležitú úlohu, pretože zodpovedajú za zachovanie celkovej koherencie sústavy Natura 2000 a aktualizáciu informácií o nej. Informácie by mal predložiť vnútroštátny orgán prostredníctvom stáleho zastúpenia jednotlivých členských štátov, ako je to pri procese prijímania zoznamov lokalít.

Informácie o kompenzačných opatreniach musia Komisii umožniť posúdiť spôsob, akým sa nepriaznivé vplyvy kompenzujú, aby sa dlhodobo zachovali prvky integrity prispievajúce k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. Navrhovanie kompenzačných opatrení však nie je úlohou Komisie.

5.8. ČO SA STANE S LOKALITAMI, V KTORÝCH SA VYSKYTUJÚ PRIORITNÉ BIOTOPY A/ALEBO DRUHY?

Článkom 6 ods. 4 druhým pododsekom sa umožňuje osobitné zaobchádzanie vždy vtedy, keď sa plán alebo projekt týka lokality, v ktorej sa vyskytujú prioritné biotopy a/alebo druhy, a keď bude ovplyvňovať tieto prioritné biotopy a/alebo druhy. V takýchto prípadoch môže byť vykonanie plánu alebo projektu oprávnené, len ak by sa naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu, na ktoré sa plán alebo projekt odvolávajú, týkali zdravia ľudí, bezpečnosti ľudí alebo prvoradých priaznivých dôsledkov na životné prostredie, alebo ak by pred udelením súhlasu s plánom alebo projektom Komisia vyjadrila stanovisko k predpokladanej iniciatíve.

Inými slovami, možnosť poškodenia lokalít by sa mohla uprednostniť pred plnením cieľov smernice len v prípade výskytu uvedených osobitných naliehavých dôvodov alebo prípadne po dodatočnom procedurálnom zabezpečení nezávislého posúdenia Komisiou.

Toto ustanovenie vyvoláva množstvo otázok týkajúcich sa:

- identifikácie príslušných lokalít,
- výkladu významu pojmov „zdravie ľudí“, „bezpečnosť ľudí“ a „priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie“ a
- postupu prijatia stanoviska Komisie a dôsledkov, ktoré z tohto stanoviska vyplývajú.

5.8.1. Príslušné lokality

Článok 6 ods. 4 druhý pododsek sa uplatňuje vtedy, keď vykonávanie plánu alebo projektu ovplyvní lokalitu, v ktorej sa vyskytujú prioritné biotopy a/alebo druhy. Z tohto hľadiska by bolo rozumné mať na zreteli, že plán alebo projekt:

- a) ktorý žiadnym spôsobom neovplyvňuje prioritný biotop/druh alebo
- b) ktorý ovplyvňuje biotop/druh, ktorý sa nebral do úvahy pri výbere lokality („nevýznamná existencia“ v štandardnom formulári údajov),

by de facto nemal byť dôvodom na to, aby sa na lokalitu vzťahoval tento druhý pododsek.

Keďže v smernici o ochrane voľne žijúceho vtáctva nie sú žiadne druhy zaradené medzi prioritné, v prípade kompenzačných opatrení zacielených na kompenzáciu vplyvov na populácie vtákov na osobitne chránených územiach sa nikdy nevyžaduje stanovisko Komisie.

Článok 6 ods. 4 druhý pododsek možno chápať tak, že sa uplatňuje na všetky lokality, v ktorých sa vyskytujú prioritné biotopy a/alebo druhy, ak sú tieto biotopy a druhy ovplyvnené.

5.8.2. Význam pojmov „zdravie ľudí“, „bezpečnosť ľudí“ a „priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie“

Zdravie ľudí, bezpečnosť ľudí a priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie predstavujú najdôležitejšie naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu. Podobne ako v prípade pojmu „naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu“ však nie sú ani tieto tri kategórie výslovne vymedzené.

Ako sa uvádza v oddiele 5.3.2, v práve EÚ sa zdravie ľudí a bezpečnosť ľudí považujú za dôvody na prijatie vnútroštátnych opatrení, ktorými sa obmedzuje voľný pohyb tovaru, pracovníkov a služieb, ako aj právo usadiť sa. Okrem toho je ochrana zdravia ľudí jedným zo základných cieľov environmentálnej politiky EÚ. V tom istom duchu tvoria priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie kategóriu, ktorá musí byť začlenená do uvedených základných cieľov environmentálnej politiky.

V súlade so zásadou subsidiarity musia príslušné vnútroštátne orgány skontrolovať, či takáto situácia nastala. Samozrejme, každú takúto situáciu pravdepodobne preskúma Komisia v rámci monitorovania správneho uplatňovania práva EÚ.

Pokiaľ ide o pojem „bezpečnosť ľudí“, užitočné je odkázať na rozsudok Súdneho dvora vo veci C-57/89 (*Leybucht Dykes*). Tento rozsudok predchádzal prijatiu smernice 92/43/EHS, a teda článku 6. Je však stále relevantný, a to prinajmenšom preto, že prístup Súdneho dvora ovplyvnil vypracovanie návrhu článku 6. Záležitosť sa týkala stavebných prác na spevnení hrádze na Severnom mori v Leybuchte. Súčasťou týchto prác bolo zmenšenie osobitne chráneného územia. Ako všeobecnú zásadu Súdny dvor uviedol, že dôvody oprávňujúce vykonať takéto zmenšenie musia zodpovedať všeobecnému záujmu, ktorý je nadradený všeobecnému záujmu, ktorý predstavuje ekologický cieľ príslušnej smernice. V tejto konkrétnej veci Súdny dvor potvrdil, že *hrozba záplav a ochrana pobrežia* predstavujú dostatočne vážne dôvody na oprávnenie vykonať práce na hrádzi a spevniť pobrežné nosné konštrukcie, pokiaľ sa takéto opatrenia obmedzia na presne vymedzené minimum.

V následnej veci (C-43/10, bode 128) Súdny dvor konštatoval: „*Ak takýto projekt má dosah na integritu LEV, v ktorej sa vyskytuje prioritný biotop a/alebo prioritný druh, jeho realizáciu možno v zásade odôvodniť dôvodmi spojenými so zásobovaním pitnou vodou. Za určitých okolností ho možno odôvodniť priaznivými dôsledkami primárneho významu, ktoré má zavlažovanie na životné prostredie. Zavlažovanie však nemôže v zásade patriť pod úvahy spojené so zdravím ľudí a bezpečnosťou verejnosti, ktoré by inak odôvodnili realizáciu takého projektu, o aký ide vo veci samej.*“

Vo veci C-504/14, bode 77 Súdny dvor uviedol, že „(...) platforma, ktorej účelom je premiestňovanie osôb so zdravotným postihnutím, môže byť v zásade považovaná za uskutočnenú z nevyhnutných dôvodov vyššieho verejného záujmu týkajúcich sa ľudského zdravia (...)“.

Vnútroštátne orgány môžu schváliť plán alebo projekt len vtedy, ak sa predloží dôkaz existencie uvedených dôvodov vyššieho verejného záujmu a v rámci limitov, ktorými sa dokáže nevyhnutnosť príslušného plánu alebo projektu na splnenie predmetného verejného záujmu.

5.8.3. Prijatie stanoviska Komisie a jeho dôsledky

V prípade naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu iných ako zdravie ľudí, bezpečnosť ľudí a prínosy pre životné prostredie predstavuje predchádzajúce stanovisko Komisie nevyhnutný procedurálny krok. V článku 6 ods. 4 druhom pododseku sa nešpecifikuje postup ani konkrétny obsah takéhoto stanoviska⁶⁶. Musíme teda opäť odkázať na hospodárnosť a ciele podľa predmetného ustanovenia.

Stanovisko musí zahŕňať posúdenie ekologických hodnôt, ktoré budú pravdepodobne ovplyvnené plánom alebo projektom, relevantnosť naliehavých dôvodov, na ktoré sa stanovisko odvoláva, a vyváženosť týchto dvoch proti sebe stojacich záujmov, ako aj vyhodnotenie kompenzačných opatrení. Toto hodnotenie obsahuje vedecké aj ekonomické posúdenie, ako aj preskúmanie nevyhnutnosti a primeranosti plánu alebo projektu, pokiaľ ide o naliehavé dôvody, na ktoré sa odvoláva.

Komisia môže posúdiť, či vykonanie plánu alebo projektu spĺňa požiadavky práva Únie a v prípade potreby iniciuje primerané právne kroky.

⁶⁶ Príslušný štandardný formulár (na adrese: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm) sa týka aj požiadavky na stanovisko Komisie podľa článku 6 ods. 4 druhého pododseku.

Aj keď smernica neobsahuje žiadne konkrétne termíny týkajúce sa prijatia stanoviska, Komisia vyvinie maximálne úsilie, aby uskutočnila posúdenia a vydala svoje stanovisko čo najrýchlejšie.

Komisia by pri poskytnutí svojho stanoviska mala preveriť vyváženosť medzi ovplyvnenými ekologickými hodnotami a naliehavými dôvodmi, na ktoré sa odvoláva, a vyhodnotiť kompenzačné opatrenia.

PRÍLOHA I

Porovnanie postupov podľa primeraného odhadu, posudzovania vplyvov na životné prostredie a strategického environmentálneho hodnotenia

	Primeraný odhad	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	Strategické environmentálne hodnotenie
<i>Na ktoré typy projektov a plánov sú zamerané?</i>	Každý plán alebo projekt , ktorý či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi pravdepodobne negatívne ovplyvní lokalitu sústavy Natura 2000 (s výnimkou plánov alebo projektov priamo spojených so správou ochrany danej lokality).	Všetky projekty uvedené v prílohe I. V prípade projektov uvedených v prílohe II sa potreba posudzovania vplyvov na životné prostredie určí individuálne alebo na základe prahových hodnôt či kritérií stanovených členskými štátmi (so zohľadnením kritérií uvedených v prílohe III).	Všetky plány a programy alebo v nich vykonané zmeny, ktoré: a) sú predmetom prípravy a/alebo schvaľovania úradom na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni; b) vyžadujú legislatívne, regulatívne alebo správne predpisy; c) sa pripravujú pre poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo, energetiku, priemysel, dopravu, nakladanie s odpadom, hospodárenie s vodami, telekomunikácie, cestovný ruch, územné plánovanie alebo využívanie pôdy a ktoré stanovujú rámec na povolenie budúcich rozvojových projektov uvedených v prílohách I a II k smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, alebo pri ktorých sa určilo, že vzhľadom na ich pravdepodobný vplyv na lokality vyžadujú posudzovanie podľa článku 6 alebo 7 smernice 92/43/EHS.
<i>Ktoré vplyvy je potrebné posudzovať vo vzťahu k prírode?</i>	Posudzovanie by sa malo vykonávať s ohľadom na ciele ochrany danej lokality (týkajúce sa druhov/typov biotopu, pre ktoré bola lokalita označená za chránenú). Vplyvy by sa mali posudzovať s cieľom určiť, či budú, alebo nebudú mať nepriaznivý vplyv na integritu danej lokality.	Priame a nepriame, sekundárne, kumulatívne vplyvy, vplyvy presahujúce štátne hranice, krátkodobé, strednodobé a dlhodobé, trvalé a dočasné, pozitívne a negatívne významné vplyvy na populáciu a zdravie ľudí; biodiverzita s osobitnou pozornosťou venovanou druhom a biotopom chráneným podľa smernice 92/43/EHS a smernice 2009/147/ES; pozemky, pôda, voda, ovzdušie a klíma, krajina; hmotné statky, kultúrne dedičstvo a krajina; a interakcia medzi týmito faktormi.	Pravdepodobne významné vplyvy na životné prostredie vrátane otázok, akými sú biodiverzita, populácia, zdravie ľudí, fauna, flóra, pôda, voda, ovzdušie, klimatické faktory, hmotné statky, kultúrne dedičstvo vrátane architektonického a archeologického dedičstva, krajina a vzájomné vzťahy medzi uvedenými faktormi.

<i>Kto je zodpovedný za odhad?</i>	Zabezpečiť vykonanie primeraného odhadu je v zodpovednosti príslušného orgánu. V tejto súvislosti sa od navrhovateľa plánu alebo projektu môže požadovať, aby uskutočnil všetky potrebné štúdie a príslušnému orgánu poskytol všetky potrebné informácie a umožnil mu prijať plne informované rozhodnutie. Príslušný orgán môže pri tom získavať relevantné informácie podľa potreby aj z iných zdrojov.	Navrhovateľ poskytne potrebné informácie, ktoré príslušný orgán musí pri vydaní povolenia riadne zohľadniť spoločne s výsledkami konzultácií.	V smernici o strategickom environmentálnom hodnotení sa členským štátom ponecháva široká diskrečná právomoc pri určovaní orgánov zodpovedných za strategické environmentálne hodnotenie. Môžu nimi byť buď orgány zodpovedné za vypracovanie plánu/programu, environmentálne orgány, s ktorými sa konzultuje <i>ex lege</i> o rozsahu a stupni podrobnosti informácií potrebných na začlenenie do environmentálnej správy, ako aj do návrhu plánu/programu a sprievodnej environmentálnej správy, alebo orgány osobitne poverené vykonávaním postupu strategického environmentálneho hodnotenia.
<i>Uskutočňujú sa konzultácie s verejnosťou alebo inými orgánmi?</i>	Povinné – konzultácie s verejnosťou pred povolením plánu alebo projektu. Členské štáty zabezpečia možnosť včasnej a účinnej účasti dotknutej verejnosti, najmä environmentálnych mimovládnych organizácií, už vo fáze skríningu, ako aj vo fáze povoľovania po vypracovaní primeraného odhadu. Patrí k tomu najmä možnosť predkladať akékoľvek pripomienky, informácie, analýzy alebo stanoviská, ktoré sa týkajú navrhovanej činnosti.	Povinné – konzultácia pred prijatím návrhu projektu alebo plánu Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby orgány, ktorých sa projekt pravdepodobne dotkne (vrátane environmentálnych, miestnych a regionálnych orgánov), mali možnosť na požiadanie vyjadriť svoje stanovisko k žiadosti o povolenie projektu alebo plánu. Rovnaké zásady platia pre konzultácie s dotknutou verejnosťou. V prípade pravdepodobných významných vplyvov na životné prostredie v inom členskom štáte sa musia uskutočniť konzultácie s príslušnými orgánmi a s verejnosťou daného členského štátu.	Povinné – konzultácia pred prijatím plánu alebo programu. Členské štáty uskutočnia konzultácie s orgánmi, ktoré z dôvodu ich osobitnej environmentálnej zodpovednosti pravdepodobne zaujímajú environmentálne vplyvy vykonávania plánu/programu. Mali by sa uskutočniť konzultácie s verejnosťou, a to s verejnosťou, ktorú plán/projekt zasiahne resp. pravdepodobne zasiahne, ako aj s verejnosťou, ktorá má záujem na rozhodovaní, vrátane mimovládnych organizácií. Orgány a verejnosť musia dostať včasnú a účinnú možnosť v primeraných časových rámcoch vyjadriť svoje stanoviská k návrhu plánu alebo programu a k sprievodnej environmentálnej správe, a to pred prijatím plánu alebo programu, prípadne pred jeho predložením na legislatívny postup. V prípade pravdepodobných významných vplyvov na životné prostredie v inom členskom štáte sa musia uskutočniť konzultácie s príslušnými orgánmi a s verejnosťou daného členského štátu.

<i>Nakoľko záväzné sú výsledky odhadu?</i>	Záväzné. Príslušné orgány môžu plán alebo projekt schváliť, iba keď sa presvedčia, že nepriaznivo neovplyvní integritu lokality.	Výsledky konzultácií a informácie získané v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie sa musia náležite zohľadniť v postupe udeľovania povolenia. Rozhodnutie o povolení projektu alebo plánu obsahuje minimálne odôvodnený záver (t. j. rozhodnutie o posúdení vplyvu na životné prostredie) a všetky environmentálne podmienky priložené k rozhodnutiu.	Environmentálna správa, ako aj vyjadrené stanoviská sa zohľadnia pri príprave plánu alebo programu a pred jeho prijatím alebo predložením na legislatívny postup.
---	---	---	---

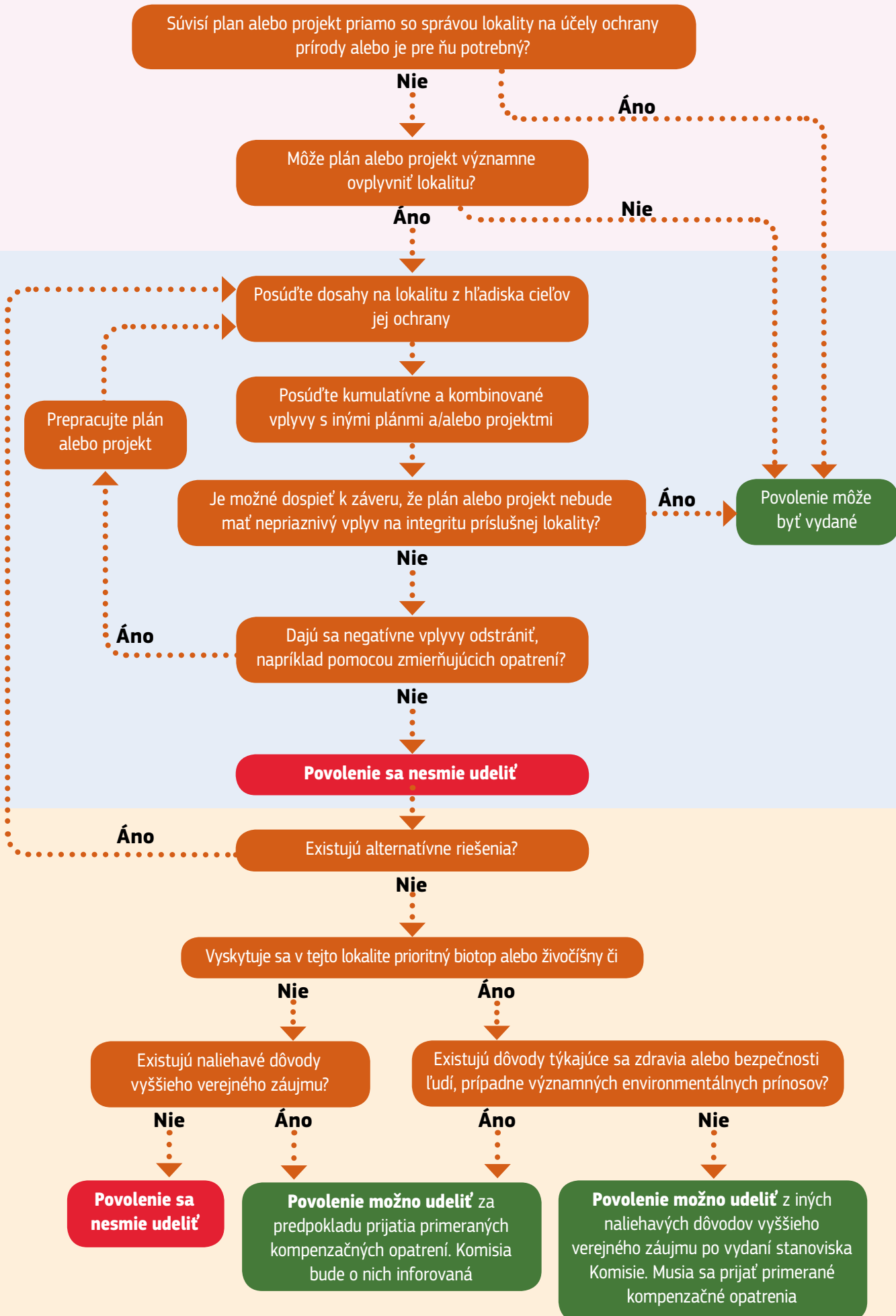
PRÍLOHA II

Hodnotenie plánov a projektov ovplyvňujúcich lokality sústavy Natura 2000

Zisťovacie
konanie

Primeraný odhad

Výnimka podľa článku 6 ods. 4



PRÍLOHA III**Formulár na predloženie informácií Európskej komisii podľa článku 6 ods. 4**

Členský štát:

Dátum:

Informácie pre Európsku komisiu
podľa článku 6 smernice o biotopoch
(92/43/EHS)

Dokumentácia zaslaná ako:

☐ informácie

(článok 6 ods. 4 prvý pododsek)

☐ stanovisko

(článok 6 ods. 4 druhý pododsek)

Príslušný vnútroštátny orgán:

Adresa:

Kontaktná osoba:

Tel., fax, e-mail:

Obsahuje oznámenie citlivé informácie? Ak áno, uveďte a odôvodnite.

1. PLÁN ALEBO PROJEKT

Názov plánu/projektu:

Podporovateľ:

Súhrn plánu alebo projektu, ktorý ovplyvňuje lokalitu:

Opis a umiestnenie prvkov a opatrení projektu s možným vplyvom na prírodu, ako aj identifikácia ovplyvnených území (vrátane máp):

2. POSÚDENIE NEGATÍVNYCH VPLYVOV⁶⁷

Názov a kód ovplyvnených lokalít sústavy Natura 2000:

Táto lokalita je:

- | | |
|---|--|
| ☐ osobitne chránené územie podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva | ☐ lokalita s európskym významom/osobitné chránené územie podľa smernice o biotopoch |
| | ☐ lokalita s výskytom prioritného biotopu/druhu |
| | ☐ lokalita, v ktorej sú biotopy/druhy ovplyvnené |

Ciele ochrany lokality a najdôležitejšie prvky, ktoré prispievajú k integrite lokality:

Biotopy a druhy, ktoré budú nepriaznivo ovplyvnené (uved'te napríklad ich zastúpenia, prípadne ich stav ochrany podľa článku 17 na úrovni krajiny a biogeografického regiónu, ako aj a stupeň izolácie, ich úlohy a funkcie v rámci danej lokality).

Význam lokality pre biotopy a druhy, ktoré budú ovplyvnené (vysvetlite napríklad úlohu lokalít v rámci krajiny a biogeografického regiónu a v rámci sústavy Natura 2000).

Opis očakávaných nepriaznivých vplyvov (strata, poškodenie, rušenie, priame a nepriame vplyvy atď.); rozsah vplyvov (rozloha biotopov a počet druhov alebo území výskytu ovplyvnených projektom); význam a veľkosť (napríklad ovplyvnené územie alebo populácia vo vzťahu k celkovej ploche a populácii danej lokality, resp. celej krajiny) a umiestnenie (vrátane máp).

Možné kumulatívne vplyvy a iné vplyvy, ktoré sa pravdepodobne prejavujú v dôsledku kombinovaných opatrení posudzovaného plánu alebo projektu a iných plánov alebo projektov.

Zmierňujúce opatrenia v rámci projektu (uved'te, ako sa budú vykonávať a ako sa nimi predíde negatívnym vplyvom na lokalitu alebo ako sa tieto vplyvy zmiernia).

⁶⁷ Poznámka: Treba sa sústrediť na očakávané nepriaznivé vplyvy na tie biotopy a druhy, pre ktoré bola lokalita navrhnutá na začlenenie do sústavy Natura 2000. Uved'te všetky informácie, ktoré by mohli byť relevantné v jednotlivých prípadoch v závislosti od zisteného vplyvu na ovplyvnené druhy a biotopy.

3. ALTERNATÍVNE RIEŠENIA

Identifikácia a opis možných alternatívnych riešení vrátane nulovej možnosti (uved'te spôsob identifikácie, postupy, metódy).

Vyhodnotenie zvažovaných alternatív a odôvodnenie vybratej alternatívy (dôvody, na základe ktorých príslušné vnútroštátne orgány dospeli k záveru, že neexistujú alternatívne riešenia).

4. NALIEHAVÉ DÔVODY VYŠŠIEHO VEREJNÉHO ZÁUJMU

Dôvody vykonania plánu alebo projektu napriek jeho negatívnym vplyvom:

- ☐ naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu vrátane dôvodov sociálnej alebo ekonomickej povahy (bez prítomnosti prioritných biotopov/druhov),
- ☐ ľudské zdravie,
- ☐ bezpečnosť ľudí,
- ☐ priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie,
- ☐ iné naliehavé dôvody vyššieho verejného záujmu.

Opis a dôvody vyššieho verejného záujmu a objasnenie, prečo sa za takéto dôvody považujú⁶⁸:

⁶⁸ V závislosti od toho, či sa oznámenie prekladá na účely informovania alebo získania stanoviska, sa môže vyžadovať rôzny stupeň podrobnosti informácií.

5. KOMPENZAČNÉ OPATRENIA⁶⁹

Ciele, cieľové prvky (biotopy a druhy) a ekologické procesy/funkcie, ktoré je nutné kompenzovať (dôvody, prečo sú tieto opatrenia vhodné na kompenzáciu negatívnych vplyvov).

Rozsah kompenzačných opatrení (plocha, veľkosť populácie).

Identifikácia a miesto vykonania kompenzačných opatrení (vrátane máp).

Predchádzajúci stav a podmienky v oblastiach, v ktorých sa majú vykonať kompenzačné opatrenia (existujúce biotopy a ich stav ochrany, typ krajiny, existujúce využívanie krajiny atď.).

Očakávané výsledky a objasnenie, ako budú navrhované opatrenia kompenzovať negatívne vplyvy projektu alebo plánu na integritu lokality a ako umožnia zachovať koherenciu sústavy Natura 2000.

Časový harmonogram vykonania kompenzačných opatrení (vrátane dlhodobého vykonávania) s uvedením informácie o tom, kedy sa očakáva dosiahnutie očakávaných výsledkov.

Navrhované metódy a techniky vykonania kompenzačných opatrení, vyhodnotenie ich uskutočniteľnosti a možnej účinnosti.

Náklady a financovanie navrhovaných kompenzačných opatrení.

Zodpovednosť za vykonanie kompenzačných opatrení.

Monitorovanie kompenzačných opatrení, pokiaľ sa plánujú (napríklad v prípade výskytu pochybností o účinnosti opatrení), posúdenie výsledkov a následné opatrenia.

⁶⁹ V závislosti od toho, či sa oznámenie prekladá na účely informovania alebo získania stanoviska, sa môže vyžadovať rôzny stupeň podrobnosti informácií.

